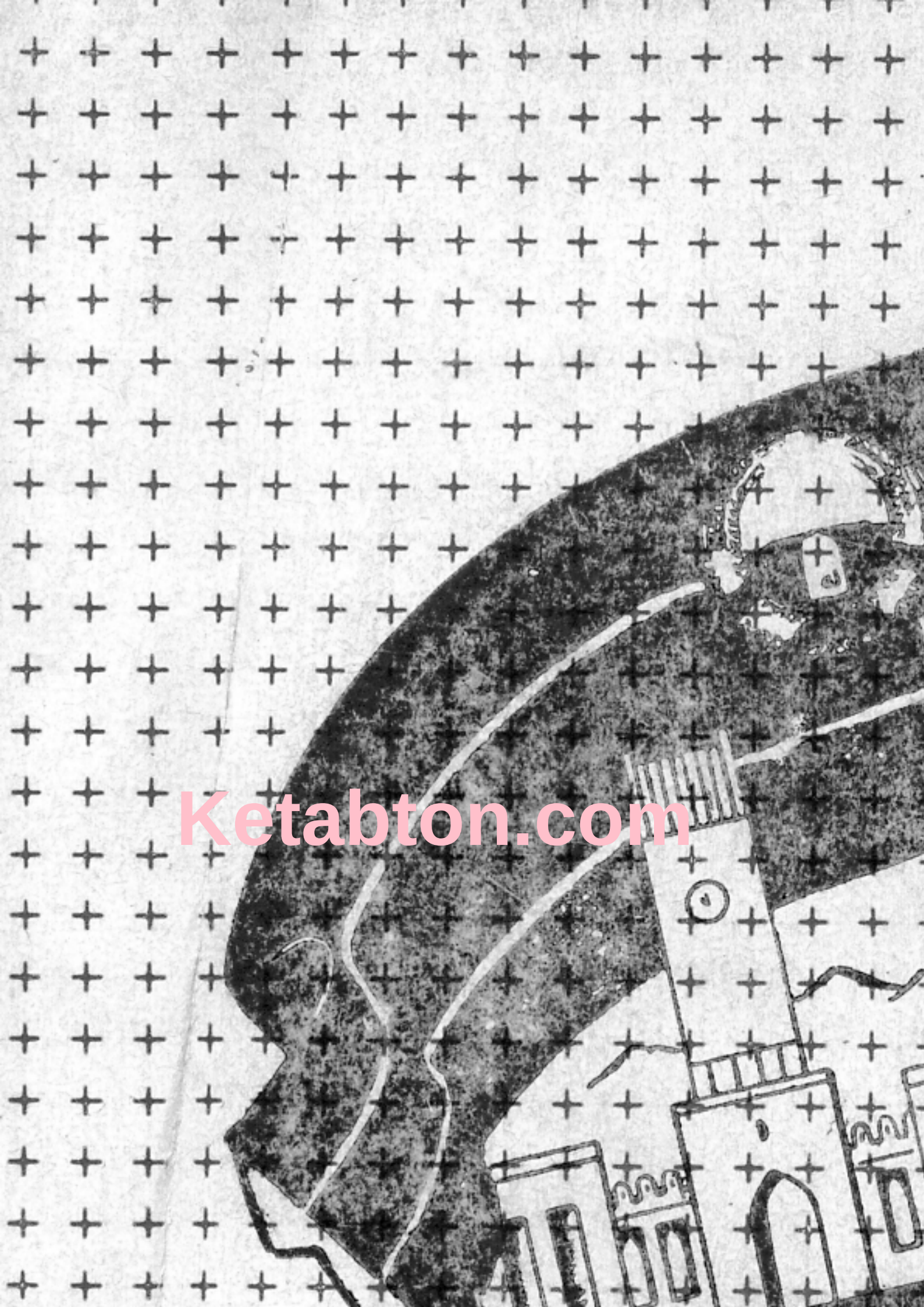
Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

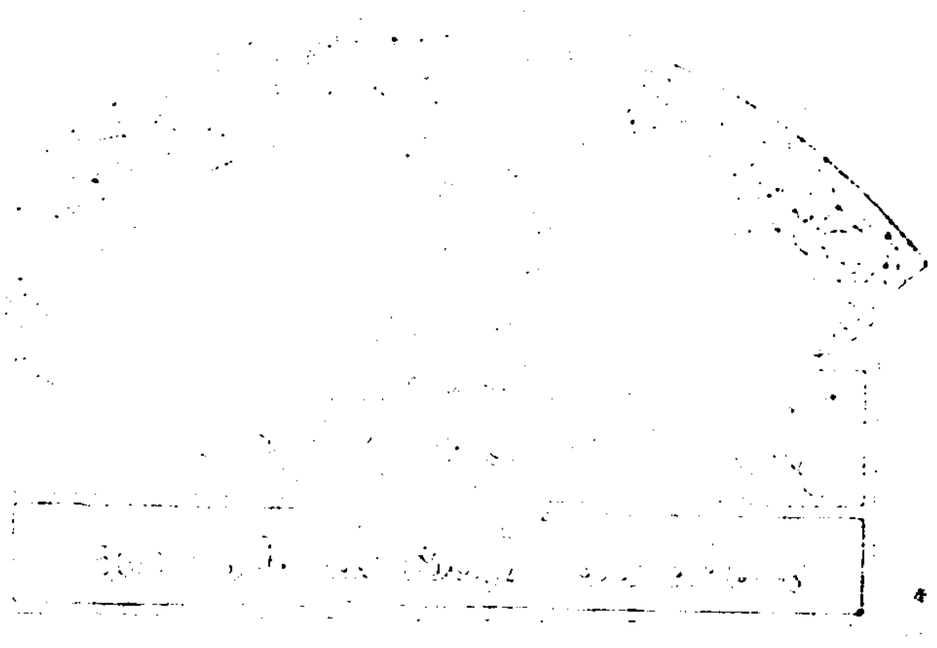

- نام کتاب: تاریخ خرقهٔشریفه قندهار
- تألیف: عزیز الدین وکیلی پوپلزایی
- ناشر : مرکز تحقیقات علوم اسلامی
- اهتمام : محمد گل «رامز» وشمس الحق «فضلی»
- چاپ اول: سال ۱۳٤۳
- چاپ دوم: سال ۱۳٦۷
- تیراژ : ۲۰۰۰ نسخه
- جای چاپ: مطبعهٔ دولتی
- شمارهٔمسلسل : (۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز تحقیقات علوم اسلامی

مدیریت عمومی نشرات

تاریخ خرقهٔ شریفه قندهار

PROPERTY OF ACKU 2318

تألیف

عزیزالدین وکیلی پوپلزائی

طبع دوم

کابل ـ ۱۳۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداء

تاریخ خرقهٔ شریفهٔ (قندهار) را که دفعهٔ دوم در عهدجمهوری افغانستان و مصادف به دورهٔاعلان صلح و آشتی ملی ازطرف مرکز تحقیقات علوم اسلامی در مطبعه دولتی ذینت چاپ یافته است. به عموم عالم اسلام وملت مسلمان افغانستان به ویژه به دوستداران صلح ، ترقی وعدالت اجتماعی اهداء میکنم .

(عزیز الدین وکیلی پوپلزایی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمهٔ ناشر	الف
مقدمهٔ مولف	۱
خرقهٔ شریفهٔ نبویه(ص) درقندهار	٦
معانی لغات	۱٤
اویس قرن	۱٦
پرتو وصول خرقه نبویه (ص) ...	۱۸
فرمان احمد شاه درانی ...	٤۱
وقفنامهٔ خرقهٔ شریفه	٤۳
فرمانِ تیمورشاه ...	٤٥
فرمان تیمور شاه ...	٥۳
پنجاه من نان پخته ...	٥٥
جیره و مواجب مقرری علما	٥٦
فرمان تیمور شاه در ...	٥۹
فرمان زمانشاه در ...	٦۱
فرمان زمانشاه ...	٦۲
فرمان زمانشاه ...	٦٥
مقرری الحاج ملاحفیظ الله ...	٦۷
فرمان زمانشاه ...	٦۸
فرمان زمانشاه ...	۷۰
منظوری بیست تومان روپیه ...	۷۳
فرمان زمانشاه ...	۷٤
فرمان شاه محمود ...	۷٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان	صفحه
تعیین اوقاف	۷۸
فرمان شاه شجاع ...	۷۹
وقف نهر روضه باغ برای خرقهٔشریفه .	۸۲
فرمان شاه شجاع ...	۸۳
دو باب کار بانسرا ...	۸۵
فرمان شاه‌محمود درانی	۸۶
فرمان شجاع الملك .	۸۸
فصل دوم	
اجمال واختصار معلومات ...	۹۰
فرمان شیر علیخان ...	۱۰۲
خرقه شریفه وموی مبارك	۱۰۴
مسجد موی مبارك	۱۰۷
هدیهٔ دروازهٔ نقره	۱۰۸
ترمیم عمارت خرقهٔ شریفه .	۱۱۰
خدمت در راه صلح .	۱۱۲
بیانات غازی امان الله شاه ...	۱۱۴
اهداء پوش جدید ...	۱۲۶
شرفیابی امان الله شاه به ...	۱۲۸
ده نماز جمعه در مسجد جا مع خرقه شریفه .	۱۳۱
پوش صندوق خرقهٔ شریفه	۱۳۴
القاب متولیان ...	۱۳۵
خاندان متولیان خرقه ...	۱۳۷
دفن حکمران قندهار ...	۱۴۰
حکمنامه هادر خصوص‌وظیفه ...	۱۴۱
واقعه شهادت در مقام ...	۱۴۵
مآخذ و مدارك	۱۴۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

لا إله إلا الله

محمد رسول الله

صلى الله على العظيم وبارك وسلم على النبي الكريم

١٣٦٧

راقمه عز الدين وكيلي فوفلزائي

هدية تاريخ خرقة شريفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمهٔ ناشر

کتاب « تاریخ خرقه شریفه حضرت محمد (ص) در قندهار » تالیف عزیز الدین وکیلی پوپلزایی طبع دوم سال ۱۳۶۶ کابل ـ که معلومات توثیق شده در باره تاریخ ورود خرقه شریفه به شهر قندهار و دیگر فیوضات خرقه شریفه در آن درج گردیده عطش تحقیقاتی و معلوماتی محققین و پژوهشگران کشور ما و کشورهای دیگر را تسکین میتواند. ضرورت طبع و نشر این کتاب بعهم وگزیده را در زمان حاضر در افغانستان خود مؤلف (عزیزالدین وکیلی پوپلزایی) بجا و بحق اظهار نموده است.

تاریخ خرقه شریفه که در زمان سابق (سال ۱۳۴۶) به تعداد پنجصد نسخه طبع شده بود دستیاب نمی شود حتی خود مؤلف هم یک جلد از نسخه های گذشته را ندارد. حوادث و رویداد های که در قندهار در مکان مقدس وپاک خرقه شریفه رو ی داده که تاسف آور ترین آنها قتل وبه شهادت رسیدن محمد نبی متولی خرقه شریفه می باشد. مقتضی این است که طبع دوم این کتاب که نواقص وکمبودی ها ی طبع اول نیز درین طبع از طرف مولف شخصا مستند تکمیل گردیده به خوانندگان علاقه مند تقدیم میگردد اینک مرکز تحقیقات علوم اسلامی این افتخار را بخود کمایی کرد که طبع دوم تکمیل شده را به قارئین تقدیم میداردو متوقع است که طبع و نشر این کتاب که

(c) ketabton.com: The Digital Library

به همکار ی ریاست طبع ونشـــرصور ت گر فته به دیده قدرنگریسته امید است که مصدر و منبع خیرو برکت برای مردم کشور و کشور های همسایه ماگردد و مشی مصالحه‌ملی که به خیر جا معه افغا نـــی و انسا نی است هر چه زود تـــــرتحقق یابد .

(ادار ه مرکز تحقیقا ت علـــو م اسلامی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

من سلك طريقا يلتمس فيه علما سهل الله له طريقا الى الجنة

بقلم عزيز الله ولي فوفلزائي

١٣٥٣

هدية تاريخ خرقة شريفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

تبارك الذى بيده الملك وهو على كل شى قدير ه الذى خلق الموت و الحيو ة ليبلو كم ايكم احسن عملا

وصلى الله تعا لى على خيرخلقه سيد نا محمد و آله و اصحا بـــه صلواة كا ملة

امابعد

چو ن از پر تو و صو ل خر قه شريفه از بلاد عر ب به ديـــا ر خراسا ن تا اين زما ن (١٤٠٧هجرى قمرى) شش صدو يازد ه سال مى گذرد و پر تو نزو ل خر قه حضرت رسول كريم صلى الله عليه و على آله و اصحا به وسلم ـ مطا بـــق حسن نيت كا فه مردم مسلـــما ن افغانستا ن باعث نهايت عـــز ت وعظمت خا ك وطن مقد س ما ن در مرور سالیا ن شده است .

افتخا ر دار م كه سوا بق ايـن مراتبه افتخا ر را همد رين دور ۀ جمهورى افغا نستان و مخصوصـــا دراين موقعيكه ازصلح وآشتى چندى ميگذرد وازطرف قاطبه بهى خوا هان ملت مسلما ن افغانستا ن تاييـــد

PROPERTY OF PACKU 2318

گردید ه است . یکبار دیگر یعنی برای طبع دوم مر تب نمو ده در دسترس استفاد ه و استفا ضه مردم با دیانت این خطه مقد سه و تما م پیروا ن حضر ت خیر البشر می گذار م .

* * *

در چهل سا ل قبل از امرو زدر آوا نی که تاز ه به تالیف وتدوین آثار تاریخ وطن آغا زکردم - یکی هم اولتر ومهمتر تمهید تالیف و ترتیب تاریخ خر قه مشرفه متبر که فکر مرا بیشتر به طر ف این حقیقت جلب کرد .و مطابق باین حسن نیت صفحا ت زیادی را مطالعه نمود م و برای اینکه نتایج مطالعا ت و معلو مات خودرا بیشتر موثق گردانید ه دست نشر بسپارم مصمم شد م که بوطن آبا یی خود قندهار عزیمت کرده بشر فادا ی زیار ت و استد را ك خصو صیا ت آن بار گا ه پر بر کت و عز مت برسم .

به تاریخ شنبه (بیست و پنج) برج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی (۱۰ ذیقعدة الحرا م ۱۳۸۱ ق۱٤ ـ اپریل ۱۹٦۲م) از کابل به صو ب قند هار حر کت کرد م واز صبح دوشنبه (بیست و هفت) حمل به تحقیق آثا ر آغاز کرد ه و نتایج معلوما ت و مطالعا ت قبلی خود را با این ازدیاد معلوما ت جدید افزوده اثر ی بو جود آورد م .

انجمن تاریخ وزار ت معار ف به تعداد پنجصد نسخه در مطبعه دولتی کابل طبع و نشر نمود .

ومتاسفانه که نسبت قلت تعدادوهم اینکه (۲۱) سا ل از طبع اول آن می گذرد امروز نسخه یی از آ ن دستیا ب نمی گردد وخو شبختم که این فر صت مسا عد مژد ه داد تابه خواست اوتعا لی جل علی شا نه العزیز ـ به تعداد کثیر طبع وبدست عمو م دیانت پرستا ن برسد .

تاریخ خر قه شریفه را هم بـه حیث یك مجمو عه مقدس از یادگار ها ی دینی و هم به حیث یك نشانه فاتحا نه از یك دور ه بز رگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامی و افغا نی که آخرین حـــد نبوغ عسکری و سیاسی خودرا در راه حصو ل استقلال کا مل‌وتشکیل‌وتاسیس یك امپرا تور ی جد یـد اسلامی در میا ن تمام ملل آسیـاهمد را ن عهد انتقا ل خر قـــه معظمه ثابت کرد ه است .از هرنگاه‌به حیث و ثیقه در جه اول تما م افتخارات دینی و اجتماعی به‌دست‌نشر می سپاریم .

وصو ل خر قه معظمه در کابل وقندهار ـ واین مو هبت عظیـــم خداو ند کریم به مرد م مسلمان‌افغانستا ن یك زیار تگاه ، بزرگـــك ویك مرکز یت جدید اتحادو اتفا ق‌بخشید و هر فرد مسلمان امید دارد که اوتعا لی جلت عظمته به بر کت‌رو حانیت صاحب این خر قه‌مبارکه این ملت با دیانت را از همه آفا ت‌زما ن محفو ظ دارد . واین ملت را تامادام‌القیام‌درسایه شریعت اسلا م‌پابند احکا م دین و حبل المتین‌قرآن واین مرکز صلح وامید گاه قدیم‌عالم‌اسلام را به طور دایم شاد و آبا دو آزاد داشته باشد .

سر قهر مان ملی افغا نستـا نـ‌احمد شا ه افغا ن که اتحادواتفا ق عمو م اقوا م و قبایل مسلمان‌راجدامدنظر داشت ، کوشش بسیار او این بود که یك مرکزیت بز رگـــك امپراطوری ا سلامی افغانی‌رادرقلب آسیا بوجود بیاورد .

وتا چنا ن شد که بر حســـب‌حسن اراد ه و حسن نیت آن‌غمخوار خلق الله خر قه مطهر ه حضر ت‌سید الا نبیاء که در ســـنه (۱۱) هجر ی قمر ی به ابی عمر و او یس‌بن عا مر القر نی ر حمته الله تعالی علیه رسید ه و بعد ازو ی به مروردهور در بغداد و سمر قند و بلـخ وبدخشا ن موصو ل نمود ه‌پر تـونزو ل بر کا ت داشت ـدر اواخر سنه ۱۱۱۸ هجر ی قمر ی به کابل‌این خطه پر آ ب و گل رسید و از خطه کابل در مرکز امپرا تـــور ی‌ا فغـــا نـــستا ن (قـــــندهار) سر زمین پیشرو فاتحین اســـلام‌واولین خطهٔ اعتلا ی رایت استقلال افغانستان درسنه ۱۱۸۲ قمر ی‌پرتو وصول نمودوتا امروز زینت افزای تما م بلاد کشور عزیز افغا نستا ن‌است .

موجودیت خر قه واجب الا حترام‌حضر ت سید الا نا م (ص) برعلاوه قد سیت وبر کت دینی که بـرا ی‌تمام عالم اسلام دارد ـ حسن‌ادا ی خدمت و تولیت آ ن برای ملـــــت‌مسلما ن افغانستا ن یك سندنهایت موثق افتخار نا مه عسکر ی نیـــزباقی مانده و تا ماد م القیا م باقی خواهد ماند .

زیار ت خر قه شریفه در قندهارمقدس ترین مرکز اتحاد و اتفا ق ملیت های مسملا ن افغا نستان راتشکیل داد ه است و ملت مسلما ن افغانستان که همیشه رو ی امیدبه‌آن‌آستا ن مقدس دارد به حکم (وشاور هم فی الامر) برای مشور ت درامورخیر و منافع دینی و ملی بدور آ ن زیار تگا ه اجتما ع نمود ه دست‌دعـا بر داشته و بر میدارند. واز روحانیت صاحب خر قه استمدا دجسته قو ت سرباز ی وفداکار ی رابرا ی حفاظت دین ووطن‌واستقلال‌می جویند .

در اواخر بر ج حمل ســـــا ل۱۳٤۱ شمسی در این ایا می کـــه مصرو ف نوشتن خر قه شریفـــه‌بود م . محمد حق آخو ند زاد ه ، متولی گفت :

از داخل این زیار ت و قتی یك‌تعداد کتا ب هارا سر قت کردند. از شنید ن این سخن سخت مشوش‌ودچار اندیشه شده گفتم : نها یت دقت و کوشش شود تا خدای نـــاخواسته از طر ف کدام جمعیت‌فاسد وتحریك شده از خار ج ،دستبرددیگر ی در این مقا م‌مقدس رخ‌ندهد. چو ن متو لی موصو ف سه بار وباتاسف بسیار این حکایت نمود . حین باز گشت خود بکابل به مقامات‌بزرگ خبر داد م . و مقصد ازآوردن این رمز برای آن است که دســـت‌ناپا ك دشمن اسلام در مقا مات‌مقدس هم گا ه گاه دراز میشود و حتـــی‌به قتل و جر ح افراد صالح نیـــز مرتکب میشود . وموا ظبت هر چه‌بیشتر لاز م است .

اسناد مندر ج این کتا ب ، هـم‌اسناد تاریخ خر قه و هم اسنـــاد ثبو ت علایق نهایت زیاد مـــرد م‌افغانستا ن در امور مقد سا ت و

حاو ی هر گو نه معلومات درخصوص معرفی نام هـــای صاحبان ادارات بزرگ دولت و حکومت و مسوو لین امور حسابا ت دفاتر موجود مانده است بدون کم وکاست عینا نقـل گرفتم چه برای معر فی نا م های علما ونویسنده گا ن یك تاریخ نا مـــه علمی و ادار ی نیز شنا خته میشود. ودر هر مساله حق به مرکز خودقرارمی گیرد .

* * *

شوا ل المکر م سنه ۱۴۰۷ هجری قمر ی (مطابق جو زا ـ سال ۱۳۶۶ هجر ی شمسی)

کابل ـ افغانستا ن

عزیز الدین و کیلی پوپلزا یی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرقهٔ شریفهٔ نبویه (ص) در (قندهار)

این همان خرقه مطهر ه است که حضرت محمد مختار (ص) و هم اهل بیت اطهار آنرا بدستان مبارك خودشان دوخته اندوحضرت خاتم المرسلین صلی الله علیه وعلی آله و اصحابه وسلم در اواخر عمر مبارك شان به برمی کردند. در حجت الوداع ووقت مریضی و حالت موت دربدن مبارك شان بوده و در لحظات اخیر زندگانی به امیر المومنین عمر رضی الله تعالی عنه وامیرالمومنین علی رضی الله تعالی عنه و صیت فرمودند که این چامه را به (ابی عمر و او یس بن العامر القرنی)(۱) که نادیده برمن عاشق شده است بسپارند. پس از ارتحال سرور انبیاء صلی الله علیه و علی آله و اصحابه وسلم ، قرار امر مبارك حضرت رسالت، حضرت عمر فاروق (رض) وحضرت

---

(۱) معنی آن در صفحات مقدمات این کتاب مطالعه شود .

(وکیلی پوپلزایی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

علی بن ابیطا لب (رض) خر قـــه‌مبار که رابه سید التابعین او یس بن العا مر القر نی سپردند .

آن دوست خداو ند تبار كوتعالی‌جل علی شانه پیش از آنکه خر قه مطهر ه را دربر کند دور کعت‌نمازشکرانه بجا آورد و طلب آمرزش امت حضر ت سردار کائنا ت نمودوخر قه معظمه را شفیع آورد .تا وقتی که ابی عمرو او یس بن‌العامرالقر نی حیا ت داشت . لباس‌واجب التعظیم حضر ت النبی الکریم‌صلی‌الله علیه وسلم را دربالای سر خود نگاه میدا شت . پس از ارتـحا ل‌اویس بن العا مر القرنی بند گـان خاص حضر ت پروردگا ر (ج)خرقه‌مبار که را از ملك یمن‌نقـل داد ه احترا ما و شر فا و تعظیما در غارحرا گذاشته‌و سالهای متمادی‌درآنجا به امانت و حفاظت بود تا آنکـــه‌شیخ الا و لیا قطب الا تقیاء دوست محمد قدس سر ه مرد بزرگی ا زصلحا و قت بمژد ه آنکه خر قـــهٔ شریفه پیغمبر جلیل القدر اسـلام‌وحضر ت رسو ل انا م است. آنرا باعزت و عظمت تمام از غار حـــرابرداشته در بغدادبه جهت زیار ت کافهٔ خلایق اسلام نقل دادو تازما ن‌سلطنت یلدر م بایزید (بن سلطا ن مراد بن سلطا ن ار خان بن سلطان‌قرا عثما نلو) و تا زما ن ظهـــور قدر ت ابوالمنصور امیر تیمـــورگورگا ن که فاتح ملك بغـــداد گردید (۱).

پر تو نزو ل داشت و اجمـا ع‌مسلمین ساکنین بلاد عرب و عجم به جهت تقدیس و زیار ت‌و صرف‌صدقا ت زر و مال بگرد آن‌اما نت بابر کت اعطا ی حضر ت رب‌الجلیل‌می شتافتند . حجا ج افغا نستان در زما نه های قدیم این خر قـــه‌شریفه را در مکهٔ معظمه و بغداد ، زیار ت کرده بودند .

---

(۱) خبر و رود امیر تیموردر بغداد تفصیل زیاد داردوبحـــث جدا گا نه است . واما قسمتی ازآن‌را در ضمائم تاریخ احمد شا هـــی آورده ام .

(وکیلی پوپلزایی)

درو قتی که جنگ تیمور بـــارو میه اختتا م یافت امیر تیمو ر بشر ف زیار ت خر قه شریفـــهحضرت سرور کائنا ت (ص)شتافت وشرف تو لیت آن امانت مقد سـومتبر ك رابر ذمت خود لاز م‌دیده به وفق آخرین تمنا ی خود که‌ادای‌تعظیم وایثار مال و جان رادربدست آورد ن آن لباس‌بهشتی اسا س ازهمه اشیا و نوا در اهم والز م‌شمرده بود ــ حین باز گشت از سفربغدادباکسانی که در عرا ق عر ب‌بشر ف نگهدا ر ی آن امانت مبارك‌اتصا ف‌خدمت‌تولیت‌داشتند، باخود برداشته از بغداد به شهر سمر قند پایتخت ملك خودرسانید.(۱) وبرای‌حفظ و احترا م آن امانت منحصرو مطهرعمار ت عالیشا ن بصر ف زرکثیر بنیاد کرد و در سقف عما رت‌چندین‌قندیل مطلا که قبل از فتح بغدا د نذر گر فته بود سا خته نصب‌کرد.وقریه ده بید را برای‌صر ف نذورات ومصارف متولیا ن و خوا جگـا ن آن آستا ن و قف کرد و چندتن سادا ت عالی مقا م سمر قند راکه‌در ورع و تقو ی شهرت دا شتند

---

(۱)تیمور از قبیله بر لا س این‌طرف رود جیحو ن و در سنه۷۳۶ق بدنیا آمد و درسنه ۷۷۲ق در خطه‌بلخ جلوس نمود و بعد سمر قندرا مرکز دولت خود قرار داد . صو ل‌امیر تیمور در بغداد و نقـــل یافتن خر قه شریفه از بغداد بـــه‌ماوراء النهر درسنه ۷۹۵ق و ۷۹۶ق است . مذکور (سی وپنج) سـا ل‌سلطنت کرد و در سنه ۸۰۷ ق در اهواز واقع هفتاد فرسخی‌سمر قندبه عمر (هفتادویك) سالگی‌وفا ت یافت .

چون مرکز دولت او سمر قند بودخرقه شریفه را در سمر قنـــد گذاشت .

متولیا ن بغداد ی باآنکه فیضـحفاظت آن گنجینه کرا مت‌راداشتند اما امیر تیمور گور گا ن‌برای‌اینکه از فیوض و بر کات آن لباســـ*

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازنگا ه اعتماد که مبادا توســـطمشایخ بغداد ی از جا بیجا گرددویا اینکه مشایخ مذکور واپس بو طـن‌خود نروند ـبشر ف تولیت آن‌مقرر فرمود . و تاسنه ۱۷.٤ هجری‌قمری‌در همانجا بود .

درسنه مذکور ابوسعید او غلان‌حمکرا ن ترکستا ن شر قی که‌آنرا از بنا ئر امیر تیمور گورگا ن می‌شمردند توسط (۱) شیخ محمدحبیب وشیخ محمد نیاز خواست که خرقه‌شریفه را از سمر قند به‌ترکستا ن چینی ببرد . در همین و قت‌شیـخ‌آقا محمد و شیخ نظر محمدموقع را غنیمت شمرد ه آن لباس مقد س‌ومتبر ك را درسنه ۱.۷٤ هجـر ی قمری به بلخ (یکی از شهر هـاوولایا ت معرو ف افغانستان)رسا ـ نیدند تا از تصر ف ابوسعیداوغلان‌حمکرا ن تر کستا ن چینی محفو ظ بماند . خر قه شریفه توسط آ ن‌دونفر و تاسنه ۱۱.۹ قمر ی زما ن

---

*بهشتی اساس مردم مسلمان‌خطهٔ‌ماوراء النهر را خو بتر مطلـــع و مستفیض بگرداند ، از عرا ق عرب به ماوراء النهر آورده درسمرقنـد عمار تی برای نهاد ن آن بـــــرافرا شت .

ماوراء النهر ـ ولایتی اســـتبزرگ ـ شر قی اش فر غا نه ـ غربی اش خوارز م ـ شمالی اش‌تاشکند ـ جنو بی اش بلخ‌وسمرقند ومقصد امیر تیمور هم همین بودکه‌این اقلیم‌از پر تو نزو ل خر قـــه پا ك سید لولا ك زینت و رفعـــتبزرگتر از سابق داشته ویك‌نشانه دین دوستی و دیانت پرستی مردم‌ماوراء النهر ازین طریق نیـــز در تاریخ آن سر زمین باقی بماند .

(۱) او غـــل به مـــعنی پسر و او غـــلان جمع آن ا ست. چنانچه سیاد ت خا ن مشهور به‌سید اوغلان شخصی درهندوستا ن در عهد امپراتور ی احمد شاه‌درانی‌زندگی می کرد و ممکن همین وجه تسمیه درست باشد ، اوغلی‌منسوب‌به اوغلان که نا م قو میســت ا ز ازبیك .

(عزیز الدین و کیلی پوپلزایی)

حکو مت سبحا ن قلی خان‌در بلـخ‌شریف امانت داشت .

درسنه مذکور شیخ محمد ضیاءوشیخ محمد نیاز در این و قتی که حکومت بدخشا ن به میر یار بیگ‌تعلق داشت ، بکدا م منظـــو ر میخوا ستند خر قه نبو یه را ازراه‌بدخشا ن و چترا ل عبور داده بـه هندوستا ن ببرند . حین وصو ل‌به توابع بدخشا ن قریب کوتـــل دوراه‌ـاین خبر‌ـبه میر یاربیگ‌رسید واو بلا درنگ ملازما ن خود رابه تعقیب متولیا ن (خواجگا ن)مذکورفرستاد واز سر کوتل دورا ه بـر گردانید ه در جوز گو ن قلعه بنـاکرد ه خودش گذاشت که تاریخ‌پرتو وصو ل آن امانت مقدس در قلعـه‌جوز گو ن بدخشا ن یکشنبـــــه (بیست‌و چار) شهر محر م الحرام‌سنه (۱۱۰۹هجری قمر ی) است . میر یاربیگ (اورا میر یاربیگ‌ولی‌می ستایند) . چو ن دانست که‌به تحقیق خر قه مطهر ه نبو یه(ص)با لای اشتر سفید بار است، نقل دادن آنرا تو سط شیخان مـذکورکه ممکن بر همنونی کدام یـــک‌از اربا ب قدر ت ملك هند و یا بـه‌منظو ر مفاد خودشا ن نقل داد ن‌می خوا ستند قطعا اجاز ه حر کت نداد.ومصلحت برا ن رفت تا خواجگا ن سمر قند ی که اجداد شا ن‌از زمان‌امیر تیمور تا این زما ن به خدمت تولیت خر قه شریفه ثم به‌ثم بسربرده اند ـ دراین و قت خوا ه از ضیقی معیشت و یا کمتر غفلت‌مردم‌در اداء (۱)حرمت آن امانت بزرگ

---

(۱)میر یاربیگ متو فی سنـــه۱۱۱۸ قمر ی معاصر سبحان قلـی والی بلخ و ابو الغاز ی خان امیـربخارا است . قلعه جوز گو ن‌بد ـ خشا ن در عهد همین شخص بنـا یافته و مذکور پس از مدت پنجا ه سا ل حمکرانی جوز گو ن و فا ت‌یافت .

میر سلطا نشا ه و میر محبو ب‌شاه جا نشینا ن او با دولت‌امپرا ـ تور ی احمد شا هی هم عصر میرمحبو ب شاه به همراه محمل خرقه شریفه درسنه ۱۱۸۲ قمر ی واردکابل شد .

میر یاربیگ سوا ی مراد بیگ‌امیر بخارا است که اشتبا ه‌نشود .

(وکیلی)

مبادر ت باین حر کت ورزیده‌اند ،برای بودو باش شیخا ن مذکور ، در جوز گو ن جایگیر تعیین گردد ،وبرا ی گذا شتن خر قه مبار که د و داخل شهر جای منز ه و مناسب‌بناءنماید و خواجگا ن حا مل خر قـه بدستو ر ماکا ن به صفت شیـــخ‌ومتو لی و صا حب الد عوا ت برقرار باشند .

ودراین راه مساعی تمام به کاررفت و میریار بیگ که مرد متدین وصاحب قدرت وو زیرش آدینه‌محمددیوان بیگی که اونیز به اوصا ف بذل و بخشش موصو ف بود د رادای این خدمت کمال اعتقادواحترام واخلاص به جا آوردند . ودهـــم‌حصه غله اها لی شهر جوز گو ن راو قف خر قه معظمه نمودند .ودرظر ف دوسا ل به حوا لی‌زیارتگاه عمارا ت جدید احدا ث گردیدوشهر جوز گون را ا ز تـــاریخ یکشنبه (بیست‌و چار) محرم الحرا م سنه۱۱۰۹قمر ی فیض آباد نا م گذاشتند وقطعه نظم آتی شاهد آن حقیقـــت‌است :

خر قـــهٔ پا ك سعید عر بـــی میدهد از ریاض جنـــت یا د
در هزار و صدو نه از هجرت محمل او به جوز گون افتا د
جوزگون گشت لایق این‌فیض زا ن سبب نام گشت فیض‌آباد

* * *

از پر تو و صو ل خر قه شریفه‌شهر جوز جو ن بنا م فیض آباد تا سنه ۱٤۰۷ قمر ی (مطابق ۱۳٦٦شمسی) در افغانستا ن مشهور و معرو ف مانده است .

جوز گو ن ـ به زبان در ی ممکن‌چهار مغز رنگ مقصد باشد ـ چه جوز معر ب گوز واصل اسم منطقه‌مذکور گوز گو ن یاد شده است . در همه حا ل چو ن خر قه پـــا كسید عر بی مدت(هفتادودو) سال همد را ن جابود قابل احترام‌است.

فیض‌ـ به معنی بسیار شد ن‌آب‌رود و ریختن آب و خیر بســیا ر

وفاش شد ن خیز و نام فیض آباد ـ در خور شا ن آن شهر خیلی به جا است .

میا فقیر الله شکارپور ی نقشبندی (متوفی سنه ۱۱۹۵ قمر ی) دربرابر سوال صو فی مولا داد قند هار ی که در شهر محر م الحرا م سنه ۱۱۸۳ قمر ی از آن عالم فاضل ومور خ معلوما ت خواسته است .موصو ف در مکتو ب هفتاد و چهار م ازمکتو با ت خویش دربار ه خر قه شریفه به زبا ن عربی توضیحا ت داد ه وحتی از کسانی که خرقه پوشـــی نموده اند نیز یاد کرده است .

خر قه شریفه عبار ت از یـك جا مهٔ ضخیم پشمی است کـــــه اصطلا حا آنرا قاقمه(۱) پشمی یادکرده اند . هردو آستین مبا ر ك از طو ل دا من کو تا ه تر است .ازپشم ناز ك خالص اشتر بود مـرنگ مبار ك آن آسما ن گو ن است.برق وتجلی خاص دارد . به تناسب قامت انسا ن کو تاه به نظر می آید.استروفرا ویز (سنجا ف دا من) ندارد. دو بر پیش رویش نسبتا ژو لیده وتوسط رشته پشمی دو خته شد ه است . و چیز ی که انسا ن را به آخرین حد به حقیقت آن معتقد می گرداند همینکه لباس پشمی درمرورچهار ده قر ن حفظ شده و آسیبی به آن لباس پشمی نرسیده است .

درسنه ۱۰۷٤ قمر ی و قتی کـه خرقه شریفه از سمر قند برداشتـه شد . محل مبار ك آنرا زیـا ر ت سخی شاه مردا ن نام گذاشتند . ودربعض ما خذ بیان شده که آنجارازیارت خوا جه خضر یاد کرده اند .

---

(۱)قاقم ـ بضم قا ف دوم ـ جانوریست که پو ستش بغا یت سفید وملایم باشد واز آ ن پوستین مـی سازند ـو لهذا هر لباس خو ب و نفیس و بهتر را بدا ن منسو ب کرده اند .

اصطلا حا قا قمی و یا قاقمه یی یاد کرده اند و یاد می کنند و این اصطلاح در قدیم بسیار مرو ج بوده است .

(وکیلی پوپلزا یی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

واین برای احترا م همان مقـــــا مراست .

در تاریخ حسین شاهی و تاریخ‌احمد نوشته است که : قندیل های طلا که امیر تیمور گور گا ن‌برای‌عمار ت خر قه شریفه در سمر قند وقف کرده بود تا عهد مراد بیگ‌خان موجود بود.و مذکور قندیل های مطلا راکه در سقف گنبد باقی‌بودازجابر کنده به علما و فضلا تقسیم نمود . یعنی این و قتی بود که‌خرقه‌مبار که در افغا نستا ن پر تونزول وبرکا تِ نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

معانی لغات

در صفحات این کتاب بعضی کلما ت مقد سه عر بی دیده میشود که تر جمه آن ضرور است :

خرقه ـ بالکسر جا مه پارینه وکهنه پارهٔ دو خت .

حرا ـ بکسر اول کو هیست به مکهٔ شریفه که حضر ت رسالـــت پناهی صلی الله علیه و علی آلـــه وسلم ـ پیش ا زنبو ت چند روز که در غار آن کوه به عباد ت مشغو ل بودند وحرا به معنی سزا وار ی .

تولیت ـ والی گردانیده و پی درپی شد ن و عمل داد ن به کسی و ذمه وار ی .

متو لی ـ برسر کار باشنده ودوستي دارنده .

والی ـ دوست و حاکم ومالك و به معنی خویش وقریب .

حجت الودا ع ـ حجت الودا ع عبار ت از حجی است که بعد ا ز ادای آ ن حضر ت نبی علیه السلا م با امت خویش وداع کرد وو فا ت شد .

چو ن این خر قه مشر فه متبرکه در دورا ن اخیر حیا ت بابرکا ت و

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا م مریضی حضر ت سرورکائنات‌ومفخر موجودا ت بو جود مبار ك آن سید المختا ر می بود این لباس‌بهشت اساس مربو ط به آن ایا م آخرین و صایا ی حضر ت سیدا لکونین و سند الثقلین است که قند هار قهرمان درنگا هدا ر ی‌وشرف خدمت آن خر قه منوره‌متبرکه افتخا ر دارد . واین وسیله سرافراز ی بزرگ ملت افغا ن‌درساحه روضه با غ آن گلستا ن‌مینونشان‌به جهت امتیاز دینی مرد م مسلما ن این گوشه جهان پر تونزو ل داردوتا صبح ابد یاد ی از شکوه‌استقلال دینی و اجتماعی این ملت متد یـن‌میدهد ومرد م با صد ق و ایقا ن مارا در راه تدین و تمدن اسلا می‌راهنمایی وارشاد میفرماید .

ونهر شاهی قند هار که بعدانهرروضه باغ یاد شده و از سنه ۱۱۸۳ قمر ی و قف خدا م زیار ت‌وصر ف صد قا ت جاریه گردیده است به قرار این اوصا ف میتوان‌از رو ضا ت جنتش به حساب آورد .

* * *

دولت خدا داد ـ در اسناددولت‌افغانستا ن مندر ج این کتا ب‌جمله (دولت خدا داد) مکرر دیده‌میشود. بکار برد ن این جمله برای آن‌بوده است که استقلال کا مل افغانستان‌رانشا ن میدهد یعنی دولت افغا ن ـ نستا ن را خدای بزرگ به ملت‌افغا ن اعطا کرده و در تا سیس و تشکیل موجودیت سیاسی ایـن‌سر زمین مستقل دست دخا لت دیگر ی شا مل نبود ه واین ملت‌مسلما ن خودرا مدیو ن احسا ن‌کدام دولت غیر نمیداند

اویس قرن

اویس قر ن ـ بضم اول و فتح‌واووقا ف وراء مهمله هردو مفتو ح ـ ناو لی کا مل منسو ب به قر ن ـچه‌قر ن بفتحتین نا م قبیله است در ملك یمن و به سکو ن را خواند نغلط است .

قرن ـ پدر قبیله ایست از یمن‌واو یس قر نی از آن است .واصل کنیت و لقب آن ولی کا مل‌در کتب‌معتبر باین عبار ت نوشته شد ه : (ابی عمرو اویس بن العا مـــــرالقرنی).

اویس قر ن ـ که در عصرمبارك‌حضرت سرور کائنا ت و مفخـــر موجودا ت میز یست ـ اولین‌شخصی‌است که خر قه مبار که نبو یه(ص) برحسب امر و وصیت حضـــر ت‌رسول‌اکر م (ص) بدست اورسیدو آن ولی کامل از نهایت حر مت وآداب واحترا م تازمانی که حیـا ت داشت ،خر قه متبر که نبو یه را ،بالای سر خود نگاه میداشت .و هر لحظه تقدیس و تکریم و افتخار می‌نمود .

وشاعر ی در وصف آن و لـــی‌کامل گفته است :

عمر ها باید که تااز پشت آد م‌نطفه یی

بو الوفای‌گرد گردد یا شو دا و یس قر ن

یعنی این خر قه شریفه که‌ازسنه۱۱۸۲ قمر ی تاسنه ۱٤۰۷ قمر ی د رمرکز قندهار پر تو نزو لو بر کات دارد . ابی عمر واویس بـــن العا مر القر نی ـ در سنه (یازده)هجر ی قمر ی به زیار ت آن‌مشرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

شد ه و تا خاتمه عمر به شـــر ف‌تولیت ونگاهدار ی آن مزید افتخار داشته است . چو ن هجرت حضرت‌رسو ل اکر م (ص)از مکه معظمه به مدینه منور ه ابتدا تاریخ هجر ی‌قمر ی وسنه (۱) هجری مصاد ف است به سا ل ٦٢٢ میلادی عیسوی‌ورحلت حضرت سرور کائنات«ص» سنه (یازده) هجر ی قمر ی‌مطابق٦٣٢ میلاد ی است . باین قـــرار معلو م شد که خر قه متبر که د رسنه (یازده) قمر ی در ملك‌یمن برای اویس قرنی رسیده است .

پرتو وصول خرقهٔ نبویه در علی آباد کابل

چنانکه مذکور شد خر قه‌شریفه‌از سنه ۱۱۰۹هجر ی قمر ی تاسنه ۱۱۸۱ هجر ی قمر ی در مدت (۷۹)سا ل در فیض آباد بدخشا ن‌پرتو نزو ل و برکا ت داشت تا آنکه دراواخر سنه ۱۱۸۱هجر ی قمـــر ی مطابق حسن نیت واراد ه دیندا رانه‌احمد شا ه دلیر امپرا تور افغانستان کبیر ـ توسط شاه و لـــی خان‌اعتماد الدو له بکابل انتقـــا ل داد ه شد .

امور ادار ی ونظا می وسیا سی‌ولایا ت شما ل افغانستا ن‌از سنـه ۱۱۶۳ هجر ی قمر ی (مطا بـــق۱۱۲۹ شمسی) توسط مخلص خان درا نی پوپلزا یی در مرور پنج‌سال‌تنظیم و تحکیم یافت .و چو ن‌شر ح مکمل داستا ن های نظا می‌وسیاسی‌در پیرا یه صفحا ت این اثر مبارك گنجا یش ندارد . حذف واختصا رنمود ه و مخصو صا متون و اسناد ویاد داشت های مربو ط به تاریـخ‌خر قه شریفه را ازنظر می گذرانیم وبدست نشر می سپاریم .

به طوری که مطالعـــه شدچون‌خر قه شریفه نبو یه‌چند بارودرچند جا احتراما نقل داده شد ه و اینکه‌در این دور ه امپرا توری احمدشاهی ازاثر بعضی حرکات که ا حتـمال‌میر فت حقو ق حرمت ارباب‌خدمت تولیت به طور شاید در ست ادا ءنگردد و هم مبادا خر قه شریفـــه

بجا ی دیگر نقل داده شود_احمدشاه‌درانی که شهر جدید قند هار رادر سنه ۱۱٦۹ هجر ی قمر ی بنـــاگذاشته و اشر ف البلاد موســو م سا خته بود از نظر نهایت حرمت‌وحسن ادا ی امانت منا سب دیدکه خر قه واجب التعظیم حضـــر تـرسول کریم صلی الله علیه وعلی‌آله واصحا به وسلم که در شهـــــر جوز گو ن (فیض آباد) بد خشان از عهد مر حو م میریار بیگ ولی‌تا این زما ن (سنه ۱۱۸۱قمر ی) پرتو نزول و برکات دارد درمرکزامپرا تور ی جدید افغا نستـــا ن نقل داد ه شود . زیرا که‌در خلا ل‌این شهور در و لا یات شمال‌افغا_ نستان بعضی مصادر اختلال وجودداشت و اندیشه برا ن بود تاخرقه معظمه از فیض آباد بطر فی نقـل‌داد ه نشود . و چنانکه قوا ی‌نظامی افغانستا ن مصاد ف بهمین‌اوقا ت‌برا ی تنظیم امنیت داخلی‌و ممانعت از تحریکا ت ومداخلات خار جـــی‌سخت مصرو فیت داشت .

چو ن احمد شا ه غا ز ی_ ایا م‌تابستا ن _خزا ن _ زمستا ن‌سال ۱۱٤٦ شمسی (مطابق سنه۱۱۸۱قمر ی) را در کابل گذ رانید . در برج حو ت سا ل مذکور (شو ا ل۱۱۸۱ ق_فبرور ی ۱۷٦۷ م) شا_ هزاد ه سلیما ن دو مین پسر خودرا از قند هار بکابل طلب نمود .و او در بر ج ثور بکابل رســیـد .احمد شاه دلیر که به جهت‌وارسی احوا ل و لایا ت شما ل افغانستان‌خود شخصا نیز مصمم حر کت‌بود، بعد و رود سلیما ن بکابل هشت‌روز دیگر توقف کرده به تاریـــخ (هشت) بر ج جو زای سال۱۱٤۷شمسی (یازد ه محر م ۱۱۸۲ ق_ بیست‌و پنج می ۱۷٦۸م) از کابل‌جانب چهاریکا ر مرکز و لایت‌پروان حر کت نمود . و به تاریخ(ده)جوزاسر دار شاه ولی خان (۱) را بـــا

---

(۱)قواء نظا می قبل از اعزا م‌شاه و لی خان‌با می زا یی‌مصروف تنظیم و لایا ت شمال و تحت‌اداره‌دیگر رجا ل افغا نی خدمت مـــی کردند وو صو ل شاه‌و لی خا ن‌به‌آن‌سمت تاثیر بیشتر بخشید .
(وکیلی)

فوجی برای تنظیم ولایات شمال افغا نستان فر ستاد و خود از چهاریکا ر بکابل باز گشت . و دربرج سر طان (صفر ۱۱۸۲ق) ا ز شهر کابل فرمان فرستاد که‌خرقه‌مبار که بکابل نقل داده شود .

محمود الحسینی و قایع نگاربااین‌عبار ت نوشته است :(ازکابل‌فرمان بسرافراز ی شاه و لی خان‌عزصدوریافته مقرر شد که خر قه متبر که صدر نشین صفه اصطفا اعنی سالاراتقیاء و سرور انبیا را که آن‌حضرت درایا م حیا ت بابرکا ت‌به خوا جه‌اویس قر نی نور الله مر قد ه‌مرحمت فرمود ه بود . واز آ ن زمـــان‌الی ا لان بتداو ل در مملکـــت ترکستا ن به ولایت بدخشان‌رسیده‌بود ـ با عزاز و اکرا م تمام‌برداشته در دارالسلطنه کابل آورد. شاه‌ولی‌خان که حصا ر بدخشا ن را بـه حیطه تصر ف و تسخیر در آورده‌وبرادر سلطانشا ه وا لی آنجا را دستگیر کرد ه بود به مجردرسیدن‌فرمان ـ خر قه متبر که آن جنا بـرا برداشته و از جمیع طوا یف‌اوزبك‌نوکر گر فته بابرادر سلطا ن شاه والی بدخشا ن در شهر کابـــل‌معاود ت نمود و تار ك افتخـــا ر باعتبا ر سر افراز ی بسا ط بوسی‌براو ج طار م سود).

حقیقت چنا ن است که شاه‌و لی‌خا ن بعد از اعزا م شش هزا رفوج که قبلا برا ی انتظا م امنیت‌ولایا ت‌شما ل افغانستا ن فرستاده شده بود . فر ستاده شد .

وشش هزار فو ج دیگر که قبلااز قند هار به طر ف هرا ت‌وفاریاب به همین مقصد سو قداد ه شد ه‌بود . تاکید و رود ووصو ل هردو قو ه د رمحا ل مورد نظر برا ی،همین بود که سر حدا ت قلمـــرو شمالی افغانستا ن را انتظـــا م‌واستحکا م بدهند و تمهید این‌لشکر کشی ها قبلاگر فته شده بود .احمدشاه امپرا تور دستور داد که فو ج قند هار از رود مرو عبور نمود ه‌نقا ط مورد نظر را انتظا م بدهد و فو ج کابل درنقا ط مورد نظـــربرسد .

والبته تما م این سو قیا ت برای‌حفظ امنیت و حفا ظت خاك‌ازمدا ـ خلات خار جی بود .

(c) jetabton.com: The Digital Library

شاهو لی خا ن پیا م حکمو مت‌قوقا ن را که در بخارا بنا بد عوت شاه مراد خا ن وارد شده وامیدورودبه حضور امپراتو ر احمد شاه بزرگ داشت . به کابل فرستا ده‌چو ن نمایند ه حکومت قو قا ن شخص رو حانی و رتبه اقضی‌القضا ت و شیخ الاسلام داشت . با او محتر مانه ر فتار شد . چو ن‌متن پیام مذکور در دست نیست مطا لبی بدست نمی آید. و تنها نقل سر صفحه و یاسر نا مه آن‌راکه به خط محمد کلان خان عضد الدوله‌نقل بر داشته شده و د رجمله‌اسناد مهم با قی مانده ازنظر می‌گذرانیم .زیرا که این عنوا ن و القاب‌اهمیت متن رانشا ن‌میدهد و برای‌موجودیت‌سیاسی واستقلال و مو قعیت هرچه بیشتر مقام معنوی ا فغا نستان‌تاثیر بسیار دارد :

الحمدلله وحدهٔ لامعبوده سواه ـمن دادالمملکة انفاخرة النجارا الـی دادالسلطنة القاهرة ام البلادبلـــخ بمحروسة احدمن الاقایم المعظمة الی جناب حضرت الامیرالجلیل الاصعدالامجد الاوحد الاسمی ا لا سنـــی صاحب الشان الکثیرالدرجات مالك القدر الکبیرالبرکات سامی العظیم البلادحامی الکریم العباد سعـــادة فلسیدالخوانین السلیمانین المعظم امومن الممالك الساکنین المفخـــم صاحب السلطنة القاهرة الملـــوك الامم فخرالسلاطین الهند والعجـم ادام الله ایامه الـــزاهرة وافـــاض علی الخلائق غیوث مکارمه الماطرة ولابرح الزمان بوجوده دائم المسرات الفتوحات والبلادآمنة مطمئنة تهمـی علیها بحسن انظاره سحب الخیرات امین .

انامن طرائق الرسالة علی التواصل المرادالجماعة الطرفین واتفاق المملکة المکرمین ارجوالحضرتکم وعظمتکـم واشراف دولتکم باجازتکم بخیر عن المواسم المساعد الموافق احدمرة اتشرف ببلادالسلیمانیـــة لخـاص المدارج الحیة والمواحدة ولزیـادة الاماکن المقدسة وبشرف المصاحبة المبارکة فارجولمکارکم ان تفضلتم قبول ذالك وان کان دون القـــدر الجناب سائـلاً الله یجـزیـــك عن جزاء الخیر ویجعلك موردفضل واحسان وبعداهداء تحیات تبـادج فی سطور الطروس عبیرها ویشرق فی مطالع سماء الصحف منیرهـــا تهدی الی مقامکم الاعلی وقدرکـم المعلی فالذی ابدیـــه لحضرتکـــم السعیدة العلیة الاعلی صانها عـــن الزوال وجعلها محلالمناط الامانـــی والا مال والسلام فی شهودسنة الف مائة ثمانین (حد) .

از روی سنه معلوم میشود که این نامه قبل از ورود شاه ولی خـــان نوشته شده است .

محمد کلان خان عضدالدوله درختم نقل عبارت عربی مذکورنوشته است :

منقول از سرنامهٔ مبارکه دست‌آویز قاضی القضاة وشیخ الاسلام ایچی پادشاه اسلام پناه ولایت‌قوقانات ازدارالفاخرهٔ بخارای شریف بخدمت خاقان علیین مکان دارای‌دربان رضوان جایگاه احمدشاه پادشاه صاحب غازی رحمة الله‌تعالی علیه بحدود ترکستانات و تعویذات وادعیات نوشته مختوم‌ساخته‌ـ مهرمحمدکلان سنه ۱۲۱۷.

از جریانات اداری و سیاسی‌گذشته وخلص آنکه امپراتور افغانستان سرتاسر صفحات شمال ومنطقه های سرحدی افغانستان را تنظیم بخشید وبه قناعت مردم وهمسایگان پرداخت .

میرزا سنگ محمد مولف تاریخ‌بدخشان نوشته است :

(اعتضا د خلافت و فرما ن روا ی‌اعتماد سلطنت کشور گشا ی وزیر اعظم دستور معظم نوا ب شاه ولی‌خان افغا ن که لسا ن التر جما ن پاد شاه بود صاحب اسراروهمرازاحمد شاه بنابر اهتمام سعا د ت منتظم از حصو ل مقصد اعلی ووصول بذریعه اقصی که ادرا ك‌آنرا سلطا ن بدو ن و جود آن وزیر باتدبیر محال دانسته از پیشگاه خلافت با قطا ع تورا ن و عبوربسر حد بدخشا ن محض به‌نیل سعاد ت از بدست آورد ن و بد لوجا ن برد ن خر قه متبر که‌مکرمه معظمه محترمه علی صا حبهاالصلوةوالتسلیما ت مامور گردید .

در اسعد ساعا ت وا مجدا وقات با عساکر جرائر درانی وسپاه‌کابلی با اعلام عیو ق سا ی وخیام مراحل‌آرا ی متو جه ترکستا ن گشته به ورود و افضا ی زوایا ی هزاره‌جات‌وتما می امراء و حکا م ازسردا ر بلخ و قباد خان وغیر هماز اعیا نوارکا ن باستقبا ل شتا فته و به ورود قند ز قباد خا ن حصو ل این‌دولت را موجب شا ن وشو کت‌خود دانسته که از سابق ازین هم‌عرایض‌مشتمل بر استیلا و دست درازی امیر بمرد م قطغن به خدمت‌پادشاه‌به دارالسلطنه کابل به توا لی و تکرار مرسو ل داشته وو زیر معظم‌هم بالا صاله مامور به سمت بدخشا ن بود که آن راز مستو رغیر از وزیر پادشا ه احدی واقف

PROPERTY

نبود و قباد خان آمدن وزیر راکه‌ازجمله کمك وامداد خود دانسته حرفی امیر را در میا ن آورده که‌انتقا مخود را دراین مورد از امیرسلطا ن شا ه خواهند گر فت ووزیر هـــم‌التماس اورا قبو ل فرموده بدریا ی عساکر نصر ت ماثر متو جه‌بدخشان‌گردیدند و مدعا ی خودرا مخفـــی داشته که مبادا آ ن بهشتی لباس‌را از جا ی بیجا ی سازند و ازحصول تمنا ی شا هنشاهی محرو م‌بمانند. چون رایات‌ظفر آیات نـــواب‌کار‌میا ب باقشو ن نصر ت مشحـون‌از ولایت تالقا ن عبور فرمودونصرت آباد را کسا ن امیر از پیشتـــا زصر صر معسکر وا گذاشته روبـه عزیمت نهادند.

چو ن خیر واقعه به امیر سیـــدازکما ل غیر ت ومرد ی که‌ازوجود خود داشت درصدد آن بر آمدکـــه‌رفته درموضع ایمن آباد سر را ه برایشان گرفته یکی خود را به‌آنهابزند که تارو مار نماید وسرکردگان این جر ئت را از امیر نه پذیرفتندکه منار ه در پیش کوه بلند ی‌بـر آورد ن و شمعی در پیشگاه آفتا ب‌افرو ختن‌چه صلاح باشد . باآنکـه اقسقا ل حیدر بیگ یفتلی که مردی‌بود سخن آور او به عرض امیـــر رسانید که اول فهمید ه شود کـه‌دولت خوا ه کیست ؟ در مقد مـــه ننگ و نا موس کدا می باما یاری‌می‌کند و بلکه خو بی خودرا کرده‌ایم که الحا ل جانبا ز ی تواند کردزیراکه‌بعد از ورود قلما ق‌کاشغر ی‌مردم بدخشی از نظر مر حمت اند کـی‌افتاده چندان سر گر می نداشتند. وازین سخن امیر فهمید که حقیقت‌چیست و علی الصبا ح که آفتا ب عالمتا ب لمعه پاش بسا ط زمیـــن‌گردید پیشر وا ن سپا ه وزیـــر شاه و لی خان افغا ن رسید ن‌گر فتند واز تخت کوتل ریسکا ن تاسر پل چادر و خیمه زدند . وامیـــرمحمد شا ه نیز ازین سو ی فو ج خودرا آراسته ومیخواست که‌بنا مونشا ن خود با هم ردوبدل نماید . فرقه فرقه از جانب امیر ازمـــردم‌ایلجار ی جدا گشته رو ی به‌خدمت وزیر شا ه ولی خان نهادند .

امیر هم بکار خود گردید ه بـــاقما می لشکر خود بجانب ایـــــل واسطه که مو ضعی است بیـــــن‌پساکو ه و چاه آب در غایت‌استحکام بدانجا رفت .

وزیر شاه و لی خان خر قه شریفه‌راسعاد ت دارین دانسته باخـــود گرفته دیگر چندا ن به سود وزیان‌بدخشا ن نپرداخت و آنجا کـــه مد عا بود رسید و تمنایی که‌داشت‌به حصو ل آن مشر ف گشت و با خود میگفت :

شکر خدا که هر چه طلب‌کردم‌از خدا بر مقتضا ی همت خودکامران شدم‌وبعد از تسخیر فیض‌آباد(...)را از جانب خود حاکم نموده مرا ـ جعت بدار الامان پادشاهی‌فرموده،امیر هم عزم فیض آباد نموده وارد شهر گردید و آنرا که وزیر شاه‌ولی‌خا ن نایب الحکومه نموده به قلعه فیض آباد مقرر کرده بود سلطانشاه‌به غیر حق جبرا به قتل رسانید ه وخود تکرارا به قلعه فیض آباد مقیم‌گردید).

* * *

چو ن در ج همه جریـــانا ت ازوظایف تاریخ دور ه امپرا تـور ی احمد شاهی است در اینجا اختصارورزید ه و خلص آنکه منـــظو ر امپرا تور احمدشا ه افغا ن‌اینکه :خر قه مطهر ه در داخل خاك مقدس افغانستا ن و بیکی از شهر ها ی‌کوچك اطرا ف و مناطق سر حد ی‌و در تصر ف یکی از حکا م ودر آنجایعنی فیض آباد بدخشا ن بنابـــر واقعا تی که در سر حدا ت قلمروآن سمت جریا ن وادا مه دارد د ر معر ض خطراز جابیجا شد ن‌احساس‌میشود ، احتراما نباید گذاشت .چه در صور تیکه تما می و لایـــا ت‌شمال این طر ف رود جیحو ن‌شامل قلمرو سیا سی و ادار ی افغانستان‌است و حفظ جمیع امانا ت بزرگ ومقد س تعلق بمرکز امپرا تور ی‌افغا نی دارد به قرار این حســـن نیت و آرزو ی عا مه مردم مسلمان‌افغا نستا ن بهتر اســت که آ ن

لباس بهشتی اساس در جا یی که‌از دستبرد حواد ثخوبتر و دقیقتر مصوو ن و محفو ظ بوده محـــــل‌استفا ضه برای عمو م زائرین‌اهالی ولایا ت باشد احتراما نقـل داد ه‌شود . و طبعا قند هار وبالخصوص این شهر جدید آن که با مید ایـن‌مو هبت بز رگ واین عطیه عظیـم‌ـ دوازد ه سا ل‌قبل(اشرف البلاد)نا م گذاشته شده است . شایا ن این شر ف و عظمت ودرخور ادا ی‌خدمت هر چه بیشتر در حفـــظ و نگاهداری این امانت لنگر ا فگـن‌هر هفت اقلیم دیده میشود وبایداین امانت مطهر و مقدس به طوردایـم‌در همان مرکز بزرگ پر تو تجلی به جمیع اطرا ف‌قلمرو امپرا تور ی‌افغانی داشته وزائرین از هرولایت برای ادای احترا م برسد .

وهم باید عهد ه تولیت این‌امانت‌پر از فیض وبر کت بدوش‌خدمتگار عالم اسلام احمدشا ه در درا ن‌باشدتا بتواند از جهت فتو ت این‌ملت مسلما ن باصد ق وایمان از عهده‌صرف نذو را ت وصد قا ت‌جاریـــه روزمره و حفا ظت حقو ق اربـــا ب‌تولیت وموقو فا ت آن زیارتگـــاه نسبت به سایر اربا ب قـــدر ت‌وتمول خوبتر و بهتر بدرشود. »

(بقو ل تاریخ سلطا نی کـــه ازرساله تاریخ ابدالی نقل برداشته است) متولیا ن در شب اخیـــرصندو ق مبار ك‌را گشودند وموضع (بین الکتفین) خر قه مبارکه را ازمحل لمس مبار ك مهرنبو ت‌قطـــع نموده از طریق آهن دره به بخاراشتافتند . واگر که احمد شـــاه افغا ن ازرو ی اشفاق ومراحم خاصی‌که در حق علما واتقیا داشت مـــی خواست خواجگا ن زیار ت خر قـه‌شریفه را از فیض آباد بدخشا ن‌به اشرف البلاد جابدهد ـممکن‌نشد .

در و قت و صو ل محمل خر قـــه‌معظمه از فیض آباد بدخشا ن‌بکابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

احترا ما منا سب دیده شد که د رخار ج ازحصار شهر در محل‌گوشه ومنز ه و جا ی وسیع دامان کو ه‌گذاشته شود . (۱)ودر و قت‌پرتو نزو ل خر قه شریفه ، در دامـــان‌سمت غر ب کو ه سمت شمال‌غرب شهر که مشر ف به واد ی وسیع‌دشت علی آباد (ساحه پو هنتو ن ووزار ت زراعت حالیه) خیمه گاه‌سپا ه اعزا می ولایت‌بدخشا ن‌قرار یافت و تا مد تی‌که خر قه نبو یه(ص) از برا ی زیار ت کردن مردم اطرا ف کابل در همین حصه (که‌بعدا زیار ت سخی شاه مردان‌نامیده شد) گذ اشته بود وخیمه هـــا ی‌عساکر محافظ در اطرا ف آن ساحه یعنی ارا ضی تحت کاریز علی آباداستوار بود واین عسا کر که د ر تنظیم و لایا ت شمال وانتقـــا لخر قه واجب التعظیم از فیض آباد تاکابل خد مت کرده بودند خودراخیلی ها سرافراز میدا نستند،واین عساکر ی بود که در تمام لشکـــرکشی های عهد احمد شاهی اشتراك داشتند و کار دید ه مردان‌مجا هدومبارز بودند .

قلعه وارا ضی علی آباد کابل به‌وزیر شاه‌و لی خا ن تعلق داشت.(۲)

* * *

مر حو م محمود طرز ی دروصف‌کابل گفته است :

افغانستا ن که دولت مختا ربافر است

کابـــــل‌وراست مرکز و از جمله‌برتر است

---

(۱)دیوار های تاریخی شهرکابل‌تاآنو قت ها استوار و محیط بـــر نوا حی شهر قدیم کابل بود .یعنی‌حصص خار ج آ ن دیوار اطرا ف، شهر را خار ج حصار یاد می‌کردند.

(۲) علی آباد تا زما ن نوادگا ن‌وزیر شاه‌و لی خا ن در ید تصرف آن خاندا ن بود .

در لفظ نام خو ب وی ارآوری نظر
یا بـی‌میا ن گل تو یکی آب چو ن گهـــر

کابل بود که تختگه دو لتست او
کابـــل بود که منبع هر عزت اســت او
کابل بود که هست به اسلام از وامید
زیرا کـــه هر زما ن زتر قی دهد نو یـــــد

(c) ketabton.com: The Digital Library

علی آباد

(اولین مقام خرقهٔ شریفه در کابل)

قلعه و با غ وسا حه زرا عتـــی موسو م به علی آباد در سمت شمال شرق چهار دهی کابل از مرور دوصد و بیست و پنج سا ل به همین نام مشهو راست .دراین سا حـــه شاه و لی خا ن اعتماد الدو له زمین داشت . قلعه و باغ او در ساحـــه پو هنتو ن حالیه واقع بود (۱) در

---

(۱)محل پو هنتو ن و حصه یی از دارالمعلمین و مرکز تحقیقا ت اسلامی متعلق به وزیر شاه ولی خان و تازمانی که حافظ عطا محمد خان وحافظ غلام احمد خان پسرا ن وزیر شیر محمد خا ن ابن وزیر شاه ولی خا ن حیا ت داشتند ، مربو ط آن خاندا ن بود و غلام رسو ل خان ابن غلام احمد خان تا هفتاد سال قبل ازامروز در حصه شرق دارالمعلمین حالیه قلعه و با غ داشت و قلعـــه کلو خك مشهور بود ودرســـا ل ۱۳۲۵ شمسی تخریب گردیـــد .کاریز علی آباد از سا حه جنو ب ده نانه چی سر چشمه گر فته واز بین قریه جواد بیگ و قر یه نوروز ك به طر ف با غ وارا ضی جریـــا ن می پذیر فت و اکنو ن هم جریا ن دارد .

اوایل سنه ۱۱۸۲ قمر ی و قتی که‌محمل خر قه مبار که به کابـــل پرتو نزو ل نمود احتراما تصو یب‌به عمل آمد که محمل خر قه شریفه در خار ج حصار شهر و در دا مان‌کوه در محل گو شه و منزه و دور از مناز ل گذاشته شود . و تاچندوقتی‌که زائرین از شهر واطرا ف کابل میرسنددر همانجا مشر ف شوند.چو ن زایرین به کثر ت می‌شتافتند درو قت رو ز بالای سنگی کـــه‌سورا خ دارد می گذاشتند ـوزایرین از سورا خ آن عبور می نمودند .

بعد از آنکه خر قه شریفه ازکابل‌به قند هار نقل داد ه شد (همچنان که محل قدیم خر قه شریفـه د رسمر قند بعد انتقا ل آن ـزیار ت شاه مردا ن نا م گذا شته شد .

بعد انتقا ل آن از کابل‌به قندهار،محل آن امانت مقدسه رانیز زیار ت شاه مردا ن یاد کردند . و چنانکه‌درسنه ۱۱۸۷ قمر ی چاه آ ب نیزدر نزدیك آن حفر و در ختان توت‌غرس‌گردید . و جلگه سمت غر ب آن‌بنام چمن شاه مردا ن مشهور ماند).

واینکه خرقه شریفه توسط شاه‌ولی خان ا عتـــما د ا لد و له از فیض آباد بدخشا ن به کابل نقـل‌داد ه شد و هم اینکه کار یزوساحه زراعتی و جلگه سمت غر ب آن اززما ن خود و زیر تا دور ه‌نوادگانش در تصر ف آ ن‌خاندا ن‌وبه کمـك‌آن خاندا ن قلعچه یی هم‌برای‌مسکن متولیان زیار ت شاه مـردا ن (۱)درنزد یکی آن تعمیر گردید ه بود.

---

(۱)گنبد زیار ت موسو م بـــه‌سخی شاه مردا ن ـ در سنه۱۲۹۸ شمسی از طر ف سرور سـلطا ن‌علیا حضر ت سراج الخوا تین‌والده غاز ی امان‌الله شاه ـبه شکرا نـه‌حصو ل استقلال کامل افغانستا ن تعمیر گردید و درسا ل ۱۲۹۹ ش‌اتمام یافت. و قبلا محو طه یی از سنگ داشت . ودیگی از مســـن‌نیز تهیه نمود . و مفصل ایـــن گزار ش را در دیگر صفحا ت نیـزنوشته ام .

(c) ketabton.com: The Digital Library

این افتخا ر برای آن خانواد ه‌باقی‌مانه . چراکه پسر ونواده گان وزیر هم در زمان خود مردا ن صاحـــب‌قدر ت بودند .

روایتی است در و قتی که وزیرشاه‌و لی خان و پسرش وزیر شیر محمد خان در نزدیك کاریز(پـــوهنتو ن حالیه) قلعه وباغ طـرح‌و احدا ث نمودند ، به همان حر مت‌این سا حه را علی آباد موسو م کردند . و البته این قصه ایست‌که از زبانها شنید ه در اسنـــاد نخواند ه ام . وهم روایتی است‌که‌شخصی علی احمد نا م یکنفرپهلوان در اینجا آبادی نمود ه وبنـــــا م‌اوعلی آباد مشهورماند ه است .اما مسکن گزید ن خاندا ن وزیر شاه‌ولی خان در کابل در گذر وزیـــر نزدیك بالا حصار واین سا حـــه پوهنتون کاملا محقق است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وصول خرقهٔشریفه

در قندهار

امپراتور بزرگ افغا نستان احمدشاه دردرا ن و صو ل خر قه‌مبارکه را در کابل منتج فیو ضا ت غیبی و عطو فات لار یبی دانسته بـعد از صرف صد قا ت و زیارتش با خودبرداشت . یعنی خودرا مطلقامسوول خدمت و نگا هدا ر ی و شـر ف‌تولیت آن دانست و کلید صندو ق مبار ك را شخصا به‌ید اختیا رخودگرفت و در خار ج حصار شهرکابل در محل گوشه و آزاد و منزه وامان کوه گذاشت ودستور داد که‌خیمه‌گا ه عساکر محافظ در اطرا ف‌بعیدآن استوار گردد و چند هفته‌ازبرای زیار ت کرد ن اهالی شهر واطرا ف‌کابل گذاشت و محل آن در کابـل همین جا یی است که مردم سخـی‌شاه مردا ن یاد می کنند .

وسا ل انتقا ل خر قه شریفه رااز کابل به قند هار اینجا بایـد تصریح کرد که :

اول حمل سا ل ۱۱٤۷ شمسی‌مطابق دوم ذیعقدة ا لحرام سنـه ۱۱۸۱ هجر ی قمر ی است .

احمد شا ه درا نی که از ایا م‌بهارسا ل ۱۱٤٦ شمسی تا بر ج حو ت سا ل مذکور در کابل اقامت‌داشت . در بر ج حو ت سال۱۱٤٦ ش از کابل به قندهار فرمان‌فرستادوشا هزاد ه سلیما ن دو میـن

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسر خود را بکابل خواست.وتاریخ‌ورود او د رکابل برج ثور ســـا ل ۱۱٤۷ شمسی مطا بق او ایل محرم‌الحرا م سنه ۱۱۸۲ قمر ی است .
احمد شا ه درا نی به تاریخ(هشت)جو زا (یازد ه) محرم جانـــب چهاریکار عزیمت نمود و روز(ده)جوزا (سیزده) محر م شامو لـی خان و زیر را جانب بد خشـــا ن‌فرستاد :

اینکه تاریخ و صو ل خر قـــه‌شریفه در قندهار (نه) ربیع‌الاول سنه ۱۱۸۲ قمری (مطابق ۳ برج‌اسد) تعیین شده ممکن سهوواقعه نگار باشد و حقیقت چنا ن مینما یدکه تاریخ و صو ل خرقه در قندهار (۹)جماد ی الاو ل مطابق اوایل‌برج‌میزا ن باشد .واینکه نسبت‌گرفتاری های مهمه در انتقا ل خرقه شریفه‌احترا ما از عجله کارگرفته شد ه باشد طر ف قبول می نمایـــد وشاهزاد ه سلیما ن درانی درایا م تابستا ن از کابل به همراه محمل‌خر قه متبر که عزیمت قنـد ها ر نمود ه باشد . واین یاد داشتـــی‌بود و چو ن در ماخذ (۹) ربیع‌الاول سنه ۱۱۸۲قمر ی تاریخ و صـــول‌خرقه معظمه در قندهار تعیین شده تردد نمی ورزیم .

(افاض علینا من بر کاته) رجال‌موظف که عده زیاد علما و عساکر وخوانین بودند خر قه شریفه را بااعزاز واکرا م تمام‌برداشته‌در منزل اول در علاقه میدان رسانیدند و درسرا ی مسجد ی نزدیك ده افغانان بالا ی صند لی گذاشتند . بعدبر داشتن از آنجا ا هـــا لی آنگوشه سرا ی را زیار ت قرار داده‌اطراف‌صند لی را دیوار کرده پوشانیدنده شمعد انها گذاشتند . زیا ر ت‌مو صو ف موجود اس ت‌و به همیـــن آداب تا قندهار رسانیدند و تاریخ‌وصو ل خر قه شریفه در قندها ر (۹) ربیع الاو ل سنه ۱۱۸۲قمر ی(مطابق سو م برج اسد ســـا ل ۱۱٤۷ شمسی) است‌ودر اولیـــن‌مسجد جدید التعمیر که در سنـــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۷۲ قمر ی کار تعمیر آن اتمام‌یافته بود گذاشتند(۱) و تا سنـــه ۱۱۹۰ قمر ی در همانجا بود .

درایا م طی طریق محمل خر قه‌شریفه از فیض آباد تا کابـل واز کابل تا قندهار محمل مبار ك رابر پشت اشتر می گذاشتند.ودروقت فرود آورد ن در هر منزل‌مفروشات‌جدید ی را که قطعا استعمال‌نشده بود ـ هموار کرده صندوق مبارك‌رابا لای آن ودریك حصه مر تفـــع می گذاشتند . ودر هر بار فـــرودآورد ن مبلغ کثیر نذر و صد قه می کردند و در هر منزل بعد فـــرودآورد ن رقعه یی نوشته و حکـــم آویختن بگرد ن اشتر میدادند ومی‌نوشتند که با لای این اشتر خر قه مطهر ه حمل شد ه وهیچ کس حق‌بارکرد ن وسوار شد ن ندارد واین اشتر ازخدمت آزاد است‌واشترآن آزاد شده را حمایت می نـمو دند. واهالی در هر منزل ـ محـــل‌فرودگا ه خر قه شریفه را سنگ چینی واحا طه میکردند .

احمد شاه‌بزرگ ـ که شهرجدید قندهار را درسنه ۱۱۶۹ قمری‌بنا واشر ف البلاد نام گذاشت .و قتی‌این فیض ربانی به آن شهر پر تو وصول و نزو ل نمود ـباور میشودکه در عالم رو حانیت و کرا مت‌این حقیقت را دریافته شهر بنا کرد ه‌خود را ازباعث‌ورود وو صو ل خرقه متبر که به آن نام قبلا اشتها رداده‌بود و چنانکه حق‌به مرکز خـــو د قـــرار گر فت واین نا م رادرسکه‌بی دولت و فرمانها وو ثایق ونا مه ها در ج نمود . یعنی درافغانستان‌دو افتخار (فیض آباد)و (اشر ف البلاد) از همین احترام پرتونزول خر قه واجب التعظیم حضر ترسول کریم (ص) ایجاد شده است .

---

(۱)این مسجد به سمت جنوب گذر بر درانی واقع است وقندهار‌یان حال (زاره مسجد) یعنی مسجدقدیم یاد می کنند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

واما اشر ف البلاد از لحاظ مجـاهد ت در راه دین اسلام وحصو ل استقلال‌وپیو ستگی داد ن همـــــه‌ولایا ت معرو ف از کران تاکرا ن د رداخل یك قملرو و در تحت یك‌نظا م امپرا تور ی اسلا می به‌تمام معا نی تر جیح و تفا ضل دارد .

وقند هار قهر مان را مرکـــــزبزرگ اجتماعا ت و صلح وامنیت عمو می افغا نستا ن می تـــــوا نقبو ل کرد .

* * *

اهل حق را زندگی از قوت‌است قوت هر ملت از جمعیت است

Digitized from The Digital Library

تاریخ انتقال خرقهٔشریفه

درنظم

تاریخ انتقا ل وو صو ل خر قـهٔشریفه از جوز گو ن (فیض آباد) به اشر ف البلاد (قندهار) به‌قراراین نظم بیان شده است :

زهی خر قه با سعا دت که شـــد خراســـا ن ز فیض قدو مش‌منور
معلی جنا ب احمد آن شاه و ا لا که بد ر تبه اش بر تر ازبام اخضر
به بازو چو رستم به هیبت چو دارا به حشمت سلیمان به تکمین‌سکندر
مطیعش زمه تا به ماهی جهـا نی بپا بو سش آسما ن حلقه بر در
از آنجاکه آمدزوپیش‌داشت مسکن حب حق تعالی و حـــب پیمبـر
فرستاد در جوز گو ن بهر تعظیـم ولی خان وزیر خود آن نیك اختر
که تا آورد خر قه شاه لـــولاك حبیب خدا شا فع روز محشـــر
بیا و ردش از جوز گون‌آن نکونا م بصد عز و تکریم بسیار و صد فر
نهم از ربیع او ل وروز دوشنبه که شد قند هار از نزولش معطـر
بالف ماته ثما نین و اثنـــا ن خرد گفت بنو یس تا ریخش اند ر
(۱۱۸۲ق)

نظم فو ق به خط صو فی عبدا لحمید خان ـ در مدخل درواز ه و دا لان زیار ت خر قه شریفه درسنه۱۳۲۷ قمر ی نقش شده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قند هار و خرقهٔ شریفه

«کلام محمود طرزی افغانی»

خوش آب و خوش هوا ولطافت نثار شد
شیرین بود که نام خوشش قند هار شد

فخر رسل محمد مختار کزشرف
عالم بنور او شده از جهل بر طرف

یك خرقه مقدس از ثوب پاك خویش
بهر او یس کرده عطا در زمان پیش

آن خرقه مقدس پاك این زمان کجاست
پرسی کجا بگوی که در قند هار ماست

این است فضل باقی این شهر بی نظیر
قدسیتش قیاس کن ای ذات خوشضمیر

دراین و لایتست ارا ضی پرشرف
انهار بس بزرگ درا ن جاری هر طرف

اقوام پرسلاح اصیل دلاوری
در روی شان ستاده چو شیران غاوری

CC-0 ketabton.com: The Digital Library

قندهار و خرقهٔ شریفه

کلام علامه اقبال

دو کشور سر بر اقبال شاعرشهیر ق ـ در برج عقرب سال ۱۳۱۲ شمسی حینی که از کابـــل وارد قندهار و به زیارت خرقه شریفه مشرف شد .بااحترام آن‌شهر وزیارت مقدس گفت :

قندهار آن کشور مینو سواد — اهل دل را خاك او خاك مـــراد
کوی آن‌شهراست ماراکوی‌دوست — ساربان بربند محمل سوی‌دوست
خرقه آن بر زخ لا یبغیـــــان — دید مش درنکته (لی خر قتان)
آمد از پیرا هن اویـــــوی او — داد مارا نعرهٔ الله هـــــو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولین فرمان دولت افغانستان

در خصوص مقرری متولی خرقه‌شریفه قندهار

در اول باید گفت که : مقصدازدرج این همه متون واسناد آن‌است که علایق مزید واحترام نهایت زیادمردم مسلمانان افغانستان را در حفظ و نگاهداری خرقه واجب‌الاحترام حضرت سید الانام از مرور تاریخ نشان میدهد .

چون سر قهرمانان دلیر افغانستان احمد شاه امپرا تور بعد وصول‌خرقه معظمه در قندهار ووصول خودش بعد از یك سفر فاتحانه از بلاد شرقی امپرا توری‌به قندهار ـ از ابتدای سنه ۱۱۸۳ هجری قمری اراده لشکرکشی برای تنظیم بلاد غربی‌قلمرو امپرا توری افغانستان داشت.و تاعشره ثانی شهر محرم الحرام سنه مذکور خدمت تولیت خرقه معظمه‌را بدوش خود و کلید صندوق‌مبارك محمل خرقه را بدست خود و آنامانت نهایت بزرگ را در اولین ، مسجد بنا کرده عهد دولت خویش (زاره مسجد) نگاهداری می‌نمود. مطابق رای و تصویب‌و انتخاب‌اعضای دولت ـ الحاج مولوی عبدالحق (ولد حاجی ملاشکرولدحاجی ملاز لال قوم یعقوب زایی الکوزایی را به خدمت تولیت خرقه مبارکه مقرر فرمود و به مهر خود و اعضای دولت و مسوولین امورادار • و حساب فرمان نوشت که

اینك سراسر نقل مهر ها وعبارات‌فرما ن را درج مینمایم، و سراسر نقل عبارا ت اسناد وار قام دولت‌افغانستا ن ـبر علاو ه خد مـــــت نگاهدار ی و حفاظت خر قه‌مشرفه‌برای معر فی نا م‌هاو تذکاراصطلاـ حا ت ادار ی وطرز انشا ه(قرن۱۱، ۱۲) هجری‌و بزرگی همت‌واستقلال کامل افغانستان تاثیر بسیار دارد.

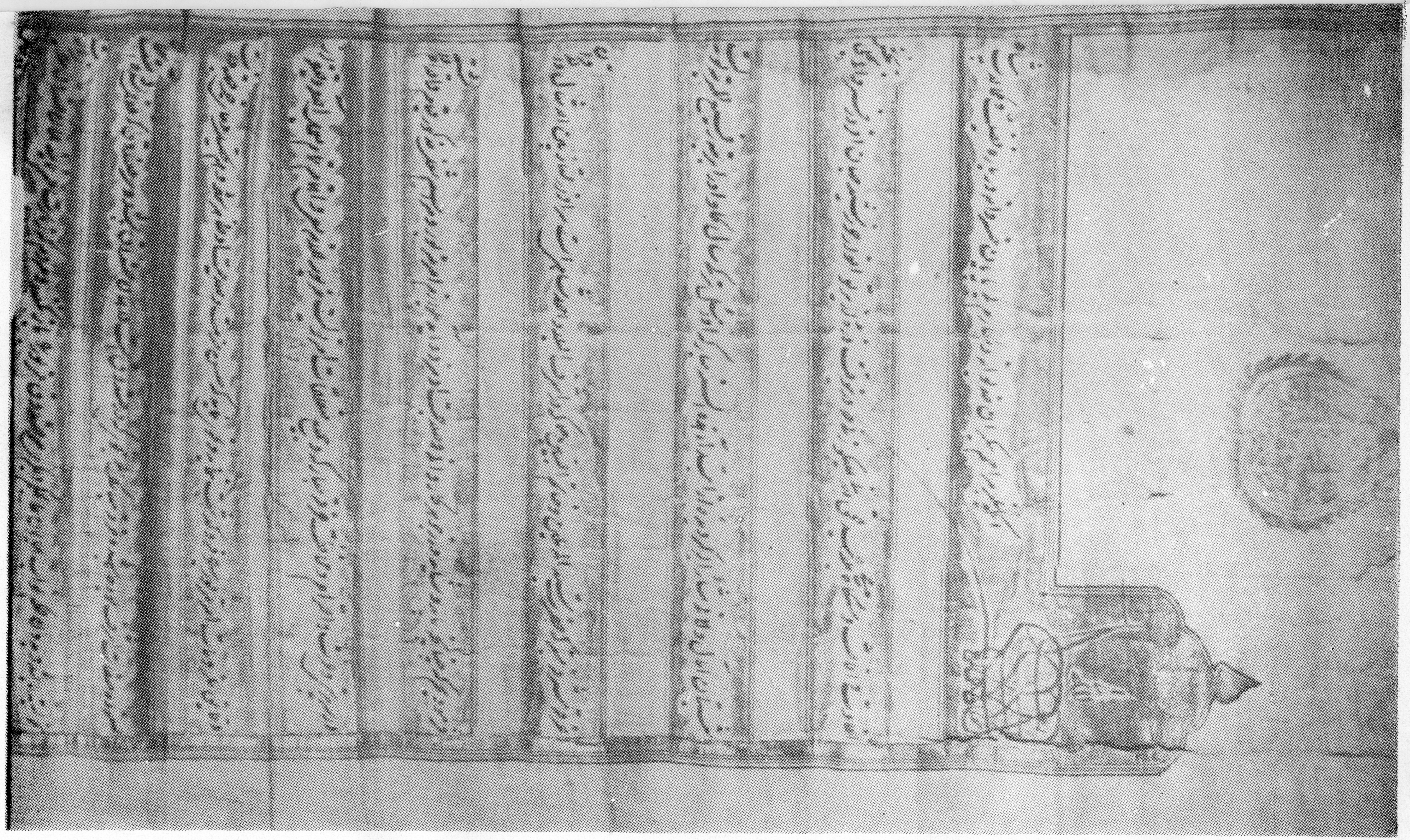

فرمان اعلیحضرت احمد شاه‌درانی – که در شهرقند هار برای مقرری متولی خرقهٔ شریفه نوشته اند

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
الحكم لله يا هو يا فتا ح
احمد شاه دردرا ن
۱۱۷۵

اعوذ بالله تعا لی ـ حکم همایون‌شد : آنکه بنابر مرا حم بیکرا ن خدیوا نه و مکار م بی پایان‌خسروانه‌در بار ه فضیلت و کمالات پناه‌افادت وافا ضت دستگا ه‌حا جی ملاعبدالحق‌درانی الکوزا یی که درین و قت‌ذره از پر تو انوار خورشید جهان‌افروز خسروا نی تجلی بخش شبستان‌ـ آمال وامانی مشا ر الیه گردید ه ازابتدا هذه السنه مبار که او ایل‌ترکی سا ل گاو اورا بر تبه رفیع‌المرتبـه‌تولیت خر قه مشر فه متبر کـــه حضر ت سید المر سلین و خاتـــم‌النبیین (ص) که در اشر ف البلاد احمد شاهی است سر افراز ممتازبین الا مثا ل والا قرآن فر مودیم‌که چنانچه باید و شاید واز جو هر کاردانی و صلا حیت اوسزد و آید‌بلوازم امر مزبورو مراسم شغل مذکور قیام‌واقدا م داشته در سر پرستـــی و عزت واحترا م و محافظت خر قـــه‌مبار که و جمیع متعلقا ت امرتولیت مزبو ر لاز م سعی واهتمام تمـــا م‌به عمل آورد ه دقیقه از دقایـــق ملزو ما ت امر مزبو ر رافرو گذاشت ننمایدونحوی نمایدکه‌حسن‌خدمت‌او

ظا هر شود و هم تحصیل دعا ی‌خیرجهت ذا ت ستود ه صفا ت اشرف بود ه باشد و خر قه مبار که را به‌نحو ی که در صندو ق است‌درهمان صندو ق باشد و سر صندوق که‌قفل‌شد ه است به هما ن‌نحو بسته باشد و بدون حکم نوا ب‌همایو ن‌مابه حکم دیگر ی سر صندو ق مزبور را باز نکند ومرد م که زیا رت‌می‌نمایندهما ن صندو ق را زیار ت کنند واحد ی از خد مان اشر ف‌تخلف نور زد . حکا م و عمال‌ومبا شرین و جمهور خلق الله‌سکنای‌اشر ف البلاد احمد شاهی و غیر ه حسب المقرر حا جی الحر مین‌حا جی عبدالحق متولی خر قه متبرکه وملزو ما ت‌امر مزبور را متعلق‌با و شمرد ه دربا ب زیار ت آ ن نحو ی که امر شده معمول داشته‌تخلف نور زند. مستو فیا ن عظا م ولشکر نو یسا ن کرا م صور ت‌رقم مبارك را در دفاتر لا زمه ثبت‌و حسب المقرر معمو لدا شته‌در عهده‌شنا سند .

فی (٢٦) شهر محرم الحرا م‌سنه ١١٨٣.

نقو ش مهر های ظهر فر ما ن‌دارا ی این عبار ات است :

١ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌محمد قاسم ـ١١٦٠

٢ـعبدالرحیم ابن علی ر ضاء

٣ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌محمد هاشم

٤ـآصف بار گاه شاه در ا ن زدل شده‌غلام بهادر شهو لیخا ن

٥ـعبده گل محمد

٦ـ لاالاله الاالله الملك‌الحق المبین‌ـعبده یاقو ت

٧ـ لااله الا الله الملك الحق‌آلمبین‌ـعبده امان الله

٨ـعبد ه سعاد ت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقف نامۀ خرقۀ شریفه

نهر جدید قند هار مشهور به‌نهراحمد شاهی که امپرا تور احمدشاه درانی در زما ن حیا ت حفر و آبادسا ختنه ومرد م قند هار (شـــاه واله) یاد می نمودند.

نهر مذکور وارا ضی تحت آ ب‌آن که مال و ملك در خور شـا ن خدمت تولیت خر قه مشر فه مکرمه‌دیده میشد . در شهر رجب‌المرجب سنه ۱۱۹٦ هجری قمر ی(مطابـق‌بارس ئیل شمسی) به مهر هفت پسر آن امپرا تور بز رگ و قف‌خر قه شریفه گردید . چرا کـــه احمدشا ه مر حو م خود این حسن‌نیت را داشت‌وامپرا تور تیمورشاه برو ی سند معتبر به مهر خود وشش برادر خود این حسن نیت را

به جا آورد (۱) و قفنا مه خر قـــه‌شریفه که بدست حا جی عبدالحـق الکو زا یی متولی (ابن حاجـــی‌ملا شکر ابن حا جی ملازلال‌یعقوب زا یی الکوزا یی) سپرده شـــده‌سرا سر متن آن از ین قرار است :

هـوالله تعالی مالك الملك والاستحقـاق ولله مـیـراث السموات والارض وهو بکل شی خبیر .

---

(۱)وفا ت احمدشا ه بابا ظهـــرپنجشنبه (دوم) ربیع الاو ل سنه ۱۱۸٦ق در ولسوالی مر غه ودفن‌درسا حه دولت خانه شهر جد یـد قند هار جمعه (۳)ربیع الاول .

جلوس تیمور شا ه (۱۹) جمادی‌ا لا و لـــــی سـنه ۱۱۸٦ ق ، انتقا ل مقر دولت امپرا تو ر ی‌از قندهار به کابل ـ صفر سنـــه ۱۱۸۷ق، ختم کـــار تعمیر خرقه شریفه وآرامگاه احمد شاه بزرگـ درسنه ۱۱۹۱ق، تاریخ تحریروثیقه‌آرا مگاه ا حمد شاه بـزرگ‌درسنه وقف نـامه خرقه شریفه ر جـــب سنه ۱۱۹٦ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
علم شد از عنايا ت الهى
بعالم دولت تيمور شا هى
١١٨٦

بسم الله الر حمن الر حيـــم ـحمدا لمن و قف على خفيا تالسرايير ومر كو ذا تالضما ير و شكرا لمنواقف من كنه معر فة افها م الواقفين من ذ و ى الابصار و البصا يـــروالصلواة و السلام على النبـــــى المصطفى المجتبى المعلى اشر ف الا وايل والاواخر وعلىاله آلطاهرين الوا صلين و اصحا به الكا ملينالمجتنبين صا حبى المكار موالماثر من يو منا هذا الى يو م تبلىالسرآير

اما بعد

براى هدايت ضيا ى واقفا نحقايقآثار نا متنا هى وواقفا ن پيشگا ه دستگا ه امكا ن و پرده كشا ىرموزكنو ز اسرار الهى ـ كه ضمايـــر بيضا نظا ير شا ن ـاز اشعا تشار قات مشكوة .

الذين يو منو ن با لغيب ويقيمونالصلواة ومما ر زقنا هم ينفقـــو ن جا ميست جهان نما وبر كا شفا نسراير كار خانه كن فكا ن ـكه خاطر آفتاب تاثير شان از پرتو لمعات بارقات : منتنالو ا البر حتىتنفقوا مما تحبون ـ به مثابه مر آتيست.

حقیقت نما صور ت این معنی‌روشن‌وهویدا و معنی این صور ت مبرهن وپیدا ست که اقدام در طریقـــه‌انفا ع واتفا ق‌و قیا م نمود ن بـــه وظایف بذل و انفا ق ـمور ث جزا ی‌جزیل و مودا ی من کان یزیدحرث الاخرةمن دله فی حر ثه بر این معنی‌از واضحا ت ذیل است و شـــك نیست که فاضل ترین خیرا ت جاریه‌ونافع ترین میرا ث مستمر ه‌وافیه که ثمرا ت آنها به فیضا ن‌شایسته‌لامقطو عة ولا ممنو عة موصـو ف است . ودوا م آنها بر توا لی ایام‌وشهور منطبق و بقا ی آن باتما دی اعوا م ودهور موافق است و نه‌زمانه‌ناساز رابر انقطا ع آنها دستی ونه از تزلزل دورا ن ناشکیبا ارکـــا ن بقایش را شکستی‌ا ست و آفتاب عنایت ابد ی و نجو م سعاد ت‌سرمدی از آفا ق اقبا ل مقبلی‌وازسمای اجلال صاحبد لی‌طالع و لامع تواندگشت که بعد از ادای مراسم فرایض وواجبا ت و پس از اجرای لواز م‌نوافل و مستحبا ت همگی اوقا ت بر حر ف انوا ع خیرا ت وو قـف‌اصنا ف مبرا ت‌که هریك آنهـــا عندالخالق والخلا یق موجب حصول‌در جا ت علیه وو سیلة و صول به مراتب‌عالیه است . بموجب کـــلام‌حقیقت نظا م.

حصلو ا لا خر ةبترك الدنیا ولاتحصلو ا لدنیا بترك الا خـــر ة مصرو ف و معطو ف دارد بیت :

گوی مراد در خم چو گان‌سروریست کانرابخیرخواهی بیچار گان‌سریست

لاجر م هریك‌ازبنده گا ن خداوندوادار وپیروان طریق انیق حضر ت احمد مختا ر بر ضا ی ایزد کردگاروخوشنود ی جنا ب سید ابرارو ، مصداق کـــلا م بـــا بشارت ایثار الد نیا حسن العبادةوافضل السعادة ـ مبا درت بروقف‌ضیاع‌وعقا روبذل صحار و انهار نمایندتا

بـــعر و ج د ر جـــــا ت فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر
مشهور و معرو ف گردند .
پس در صورت هر صا حبا نـی‌عقو ل معقو ل و عارفا ن حقیقـــت
شنا س فحو ل که‌پنج روز ی درین‌سرا ی سپنج وماوا ی پر درد ورنج
رخت اقا مت افکنده‌ا و افراد اورا قلیا لی وایا م بی ریب و مین من‌حیث
والو جهین بانظا ر اعتبار دیده وسنجید ه اند بقر ینه‌و قیاس‌استدلال
کرده اند که عمو م‌معا شر ناســـ‌از پیرو جوا ن عاقبت ازین جها ن
سالك طریق و حشت رفیق فنـــــاوخسرا ن واز پی هم روا ن‌وشاهان
با عز ت وناز وگدایا ن باعدم آزدمساز باکمال سوز وساز بسو ی
شهر ستا ن عدم گر م عنان‌خواهندبود . لهذا عاقلان عار ف‌و عا مـلان
واقف آنا ن اند که درین دار غروروسرا ی پر فتو ر در صر ف ما ل‌و
اموا ل حتی المقدو ر به محضـــــ‌رضا ی خدای غفور به هیچ و جـه
اهما ل و قصورننمایند تا بفحوا ی‌حقانیت مقرون من عمل صالحا من
ذکر وانثی وهو مؤمن فلنحیینـــا حیواة طیبة ولنجیز ینهم اجرهـــم
باحسن ماکانوایعملون. آیـــه ۹۷ سوره نحل .
من عمل صالحا من ذکر وانثی وهو مو من فلنحیینه حیواة طیبة و
لنجیز ینهم‌اجر هم با حسن ماکنوایعملو ن آیه ۹۷ سور ه نحل
از لطایف بیعد یل حضـــــر ت‌مستعا ن جلیل مستوجب‌اجر جمیل
وجزا ی جزیل شوند وذیل مرا م‌به‌نیرو ی بازو ی اعتصا م بهر حا ل
در انجا م این مها م برمیا ن‌اهتمام‌استوار سا خته جلوه گر میدا ن‌عدیم
الطو ل والعرض .
سابقو ا الی مغفر ة من ربکـــــم‌وجنة عر ضها کعرض السـما ء و
االارض اعدت للمتقین ، باشد.
بنابرا ن در ین آوا ن میمنـــت‌اقترا ن که اوایل جوش بهار دولت
گیتی امتداد واو اخر عمر و زوا ل‌روزگار اربا ب حسد و عنادومبدا ء

سال فرخ فال‌سعادت قلیل بـارس پیل وشهر رجب المرجب‌سنه (۱) سنیه ست وتسعین وماته بعدالالف‌من الهجر ة النبو یة علیه الصلوا ت اکملها و من التحیا ت اجملها است‌ما مو ل عطیا ت حضر ت خالـــق البریا ت و مشمو ل حقایق ومعانی‌این مقا لات‌عاکس مرا ت حقیقت‌نمای آیا ت و زوایا ت فوق الذکـــر المورد با لعنا یات الا بـد یـــا والسعادات السر مد یةتاج السلطنه‌القا هر ه وسراج الدولة البا هر ة اعظم الملو کوالسلا طین قهر مـان‌الماء و الطین دافع سمو م الظلم و النوایب بالرای والتد بیرا بصایب مالك رقاب ملوك‌الا فاق و الملاك المخیم جا ها فو ق السماء والسماك‌جلال الدنیا و الدین مرو ج الاسلام ومعین المسلمین ظل الله فی الافاق والارضین .

بیت

بپا ی جا ه فلك راکشید ه‌زیررکا ب
بد ست‌امر جهان راگر فته زیر نگیـــن

وانکه در عهد حکم و فر مـــانش
هست‌سایر فلك بدو را نشـــــــس

کس پراگند ه نیست جـــزگلبرگ
هیـچ‌مظلو م نیســـــت جز بیـــداد

اختر دو لت زمیـــــن وسماء
گـوهر نســـل آد م.و حـــــو ا

حر ز نصو ت ســوا د نا مۀاو
شب‌دولـــــت مداد خا مـــۀ ا و

---

(۱)سنه ۱۱۹٦هجر ی قمر ی مطابق‌دهمین سا ل جلو س تیمورشاه برتخت امپرا تور ی درانی .

بیت

کریم خلقه خلق الا لهـــی عدیم الشبه م ن‌مال و جا هـــی
تعالی رایته الی اللا تنا هـی مطا عا فی الاو امر و النوا هـــی

* * *

السلطا ن بن السلطا ن‌والخاقان‌بن الخاقا ن مهر سپهر دولت‌وانتباه ماه فلك حشمت و جاه المو یدبتا ئیدا ت الاله تیمور پادشا ه لا زا ل جلال ملکه وسلطا نه وافاض علـی‌العا ملین بر ه و احسا نه‌ونو باوگان حدیقه جا ه وجلال ویگانه گو هرا ن‌عزت و اجـلال‌درار ی ابهت و اقبا ل نقا ط دوایر بر وافضا ل بهمیـــن‌نتایج خاندا ن سعاد ت نشـا ن و سلاله های سلسله شها مت و شان‌شا هزاد ه سلیما ن و شا هزاد ه اسکندر و شا هزاد ه پرویز وشا هزاد ه دارا ب و شاهزاد ه شها ب وشا هزاد ه سنجر طول الله اعمارهم بمضمون آیه وافی هدائیه:

مثل الذین ینفقو ن اموا لهم فـی‌سبیل الله کمثل حبة انبتت سبـــع سنابـــل فی کل سنبلة مائة حبـــة‌والله یضا عف لمن یشاء موفـــق بتوفیق ایزد ی گشته در حین‌صحت‌نفس و اعتدا ل مزا ج از رو ی‌رضا ورغبت و قف صحیح مخلد مو یـدشرعی نمودند همگی و تما می نهر جدید مشهور به نهر احمد شا هی‌واقع در اشر ف البلاد احمد شا هی مع آب وارا ضی معینه متعلقه آ ن‌که‌ازآب نهر مزبور مشرو ب و زراعت میشود و بند آب نهر موصو فه‌ازرود خانه ار غنداب جدا میشود واز طرف مغر ب و شما ل‌به جانـــب‌مشر ق و جنو ب جار ی وبه باغ جدیدمبینهٔ خاقا ن علیین آشیا ن‌احمد شاه درد را ن انار الله لـــه البر ها ن که بمنزل با غ موسو م‌است . منتهی میشود و سلطـا ن مبرور در حین حیا ت خود به ما ل‌حلال و سعی جمیل بر ضا ی رب جلیل حفر و آباد سا خته و مـــا ل‌مملو ك و مورو ثی واقفین مزبورین است سوا ی با غ دیوا ن خانـــه وحر مسرا و انار با غ و مجلس باغ

ومنزل با غ که از آب نهر مزبو رحقا به دارد ومشرو ب میشود واز
اوقا ف مزبور ه سو ی و مستثنـی است و سوا ی طاحو نه جد ید کـه
عالیجا ه رفیع جایگا ه فضیلت وکما لات پنا ه افاد ت وافا ضـت
دستگا ه علامی فهما می اعلم العلماءوافضل الفضلاء مقر ب الحضر ت
الخاقانیه اقضی القضا ة ملا فیض‌اللهخا ن پشینما زسر کار خاصه‌شریفه
وقاضی عساکر نصر ت ماثر که برسر نهر مزبو ر به مال و رجا لخود
آباد و به آب نهر مزبو ر درگر واست‌وسوا ی ملاك متعلق‌به آن نهرکه
به ار بابی عمل وبه تصرف مـردم‌است و از قرار ارقا م مغفورونواب
همایو ن ماتعلق به آنها دارد مقرر ومشرو طبر آنکه موقو فا ت مذکورات
بکل قلیل و کثیر مو فیها او منهـامن ... الدا خلیةو الخا ر جیة .

وقف مزار فیض آثار سلطا ن ،جنت مکا ن بود ه باشد و تولیت
جمیع محا صلات و متعلقا ت آن رابه‌فضیلت و کما لات پناه حا جـی
الحر مین الشر یفین حا جی‌عبدالحق درانی الکوزایی متولی خرقه لمبارکه
مفوض و مرجو ع داشته که‌هرسال‌وهر ماه و هر روز جمیع محصولات
نقد ی و جنسی آن را از قرار ی‌که‌معین و مشخص و رقم‌مبار ك درآ ن
با ب بشر ح و تفصیل صـا درگردید ه خر ج بلقو ر یو میه‌وصرف
فقرا و مساکین واربا ب استحقا ق‌وفاتحه ودعا ، جهت رو ح‌کثیـر
الفتو ح خاقا ن مبرور و مغفر ت وآمرزش اوحاصل وواصل نماید و
واقفو ن مزبور و ن نهر مغو ته رامع محدو دا ت معینه آن ازتصر ف
خود خار ج و بو قفیت موقوف‌نمودندکه اخد ی از معا شر مرد مان ا ز
وضیع و شریف بو جهی ازو جو ه‌تغییرو تبدیل در آ ن راه نداد ه‌از
شایبه ریب و ریا معرا و مبـرادانند .

هذا و قفا صحیحا شر عیا مخلدامو یدا صد قة جا ریا لاز ما جاذمابه
جمیع شرایط الد عو ی و الشهـا دةحیث لایباع ولا یو هب ولایود ثولا
ینتقل من ملك الی ملك‌و لایبد ل‌بوجه من الوجو ه وسبب من الاسباب
فمن بد له بعد ما سمعه فانما اثمه‌علی الذین یبد لو نه والله سمیـع
علیم و کان ذا ك فی تاریخ‌الصدر .

تاریخ صدر شهر رجب المرجب‌سنه ۱۱۹۶ هجر ی قمر ی مطابـق
بارس ئیل شمسی و از تاریـــــخ تحریـر آن و قف نامه تااین سنه
۱۴۰۷ هجر ی قمر ی دوصدویازده‌سا ل می گذرد .
درو قف نا مه مذکور سه مهردارا ی این سجع ها نقش می‌باشد:

یار ب لطف کن بر سرسلیما ن

* * *

یار ب دل کا میا ب دا راد
سا لار سرا ن دارا ب داراد

* * *

یارب چون سوای‌تو روز رستخیز
ندارد فر یاد رس پرو یز

* * *

شهزاد ه شها ب

ورقه و قفنا مه به خط زیبا ی‌نسخ‌ونستعلیق و به کاغذ تقریبا یك‌متر وبیست‌و پنج سانتی طو ل‌و تقریباسی سانتی عرض می باشد به‌ساعت (سه) بعد از ظهر چهار شنبـــه(بیست‌و نه) حمل ســـا ل۱۳۴۱ شمسی در منز ل شخصی آخو ندزادهٔ حا جی عبدالرزا ق (ولدحاجی عبدالحمید و لد محمد صدیق ولـدمحمد عثما ن و لد حاجی حفیظ الله ولد حا جی عبدالحق آخو ند زاده)که موصو ف به عمر هشتاد سالگی واین و قت به مرض فالج گرفتاربود ـ ارا ئه گردید و برای در ج تاریخ خر قه شریفه بدون انـد كاختصا ر نقل بر داشتم تا حفـــظ صحیفه روز گار بماند .

* * *

در تاریخ خر قه شریفه دو باروقف ارا ضی را مطالعه نمودیم‌ـاول وقف ارا ضی قریه ده بید سمر قندمرکز ماوراء النهر به فرمان امیر تیمور گور گان ـ و دوم درقندهار نهرشاهی به‌فرمان تیمورشاه امپراتور

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستا ن ، و البته موقو فا ت‌خرقه‌معظمه در طو ل مدت چهار ده صد سا ل از هر قسم زیاد بوده واما دربلاد خراسا ن و قف قریه ده بیـد سمر قند و نهر شاهی قند هارخیلی‌بزرگ است .

احمد شاه بز رگ در زمان حیا ت‌اگر که ارا ضی نهر شا هی راوقف خدمت تولیت نمود ه بود واما چون‌درسنه ۱۱۸۳ و ۱۱۸٤ ق مصرو ف یك لشکر کشی و هم دچارمریضی‌شدید گردید ـ ممکن نشد که وقف نا مه یی به طور مشخص دریـــن‌خصوص بنویسد . واما چو ن ایـن حسن نیت را داشت فرزند جانشین‌او تیمور شاه باتفا ق برادرا ن‌خود وقف نا مه یی به تاریخ شهـــــررجب المرجب سنه ۱۱۹٦ هجر ی قمر ی نو شت که سرا سر متـن‌آن در این کتاب مندر ج است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم شد از عنایا ت الهی
بعالم دولت تیمور شاهی

اعوذ بالله تعا لی ـ حکم همایون‌شد : آنکه فضیلت و کمالات پناه حاجی الحرمین الشریفین حا جـــی‌عبدالحق درانی الکو زا یی متولـی خر قه مبار که نهر شاهی اشر ف‌البلاد احمد شا هی بالطا ف رو ز افزو ن شاها نه سر افراز گشتـه‌بداند عریضه که درین و قت د ر خصوص احوا ل خود واینکه مد ت‌پنج‌ماه است که هر روز مقـــدار پنجاه من بوز ن تبریز ی نان پخته‌از بابت حاصل نهر شاهی بـــه خیرا ت فقرا ، ومساکین داده وبعدازآ ن به سبب خشك آبی و قلت غله تا حا ل مدت دو ماه است کـه‌روز سی من نا ن پخته‌به مردم می دهد وامسا ل آب بسیار شده‌است‌ودربا ب منزل باغ که حاصل ندارد مناصفه آن باغ انگور شود وایکه‌عالیجا ه میر علی خان اسحق زایی امیر آخور باشی سر کار سلا لـــه‌دود ما ن دولت واقبا ل نقا وه‌خاندان ابهت و اجلال فرزند ار شد ارجمندسعاد ت نمو ن نایب السطنته‌القاهره

شاهزاد ه همایو ن رمه خودرا همه‌اوقا ت در میان حاصل نهرشاهی سر میدهد ووالدا ن فضیلت پنا ه‌یك‌روز گو سفندا ن اورا از میانـــه حاصل برو ن کرد ه و روز دیگرآدم‌های خود را گفته بوده‌که بیست ـ سی نفر جمع شوند و گوسفندا ن‌را د رمیا ن حاصل سر داده خـود پنهان شوید و قتی که آدم های ،حاجی عبدالحق بیایند گوسفندا ن رابیرو ن کنند شما جمعیت خودرابرآنها برد ه بز نید روز دیگر کـه پسرا ن فضیلت پنا ه برسر حاصل‌بوده رمه آنها در حاصل آمده رمه اورا برو ن کرده است مردم امیـرآخور برو ن شد ه وپسرا ن‌فضیلت پنا ه و چند نفر کسا ن اورابسیار زده اند که یك ماه ونیم افتاده اند وازشکم‌آنهاخون‌میرود و شا هزاد ه‌بعد ازآن حا جی الحر مین‌را طلبیده وتسلی و استمالت کرده خاطرجمع‌نمود ه ومواد دیگر انفا ذ حضـــور ساطع النور نموده بود رسیدمضامین‌آن خالی را ی جهان آرا شد ـ اموری که انجا م داد ه ومیدهد خو بست‌درین‌و قت به فرزند عزیز امرشده که به حقیقت ،دعوا ی آن فضیلـت‌پنا ه ومیر علی خان رسیده هرگاه واقعی چنین کار کرد ه باشد اوراتنبیه نماید به همه با ب‌خاطر جمع بود ه مشغو ل امور خود باشد.فی(٤)شهر جماد ن الثانی سنـــــه ١١٩٧.

کسانی که در ظهر ورق فرما ن‌مهر کرده اند ـ نا مها و عبارا ت نقوش مهر هریك شا ن ازین قرارند :

١ـ اقل خلق الله عبداللطیـــف‌الجا می .

٢ـ عبده نور محمد ـ ١١٩٨

٣ـ عبده محمد بهادر

٤ـ صد شکر کانچه بود مرامطلب‌مراد

ازغلامی دولت شاهم رحیمداد

٥ـ یا هاد ی لاری موسو ی

٦ـ عبده محمد هاد ی الموسو ی ـ ١١٩٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنجاه من نان پخته

در هر روز

ازسنه ۱۱۸۲ هجری قمر ی د رکابل و بعدا در قندهار در هر روز پنجا ه من نان پخته برای خیرا ت‌فقراء و مساکین از طر ف دو لـت افغانستا ن منظو ر گردیـــــد.ودرقند هار از حاصل نهر شاهی که وقف خرقه شریفه گـر دیده‌بـود،این اصو ل جار ی بود . وارسا ل این فرما ن امپراتورتیمور شاه‌درانی‌موید و مصد ق آن گزار ش است، وخیرا ت عام مقرر بوده‌است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

جیره و مواجب مقرری علما

از طرف دولت امپراتوری افغانستان برای علما مواجب مقرری مستمری منظور بوده وارقامی که در خصوص زیارت مقدسه خرقه شریفه وموقوفات آن صادر گردیده موید این حقایق نیز می باشد واین رقم شاهد این حقیقت است که سراپا متن آن ازنظر می گذرد . وازروی رقم ثانی معلوم میشود که از سنه ۱۱۹۰ قمری مقداری یك من ده آثار نان جیره به پنج نفر عالم که در خرقه مبارکه سوای پنج نفر که داخل دستور العمل بوده اند مقرر بوده است .

در فرمان مورخ ربیع الاول سنه ۱۲۱٦ ق نیز در این خصوص تاکیدا هدایت داده شده است ومتن فرمان دراین کتاب مندرج است .

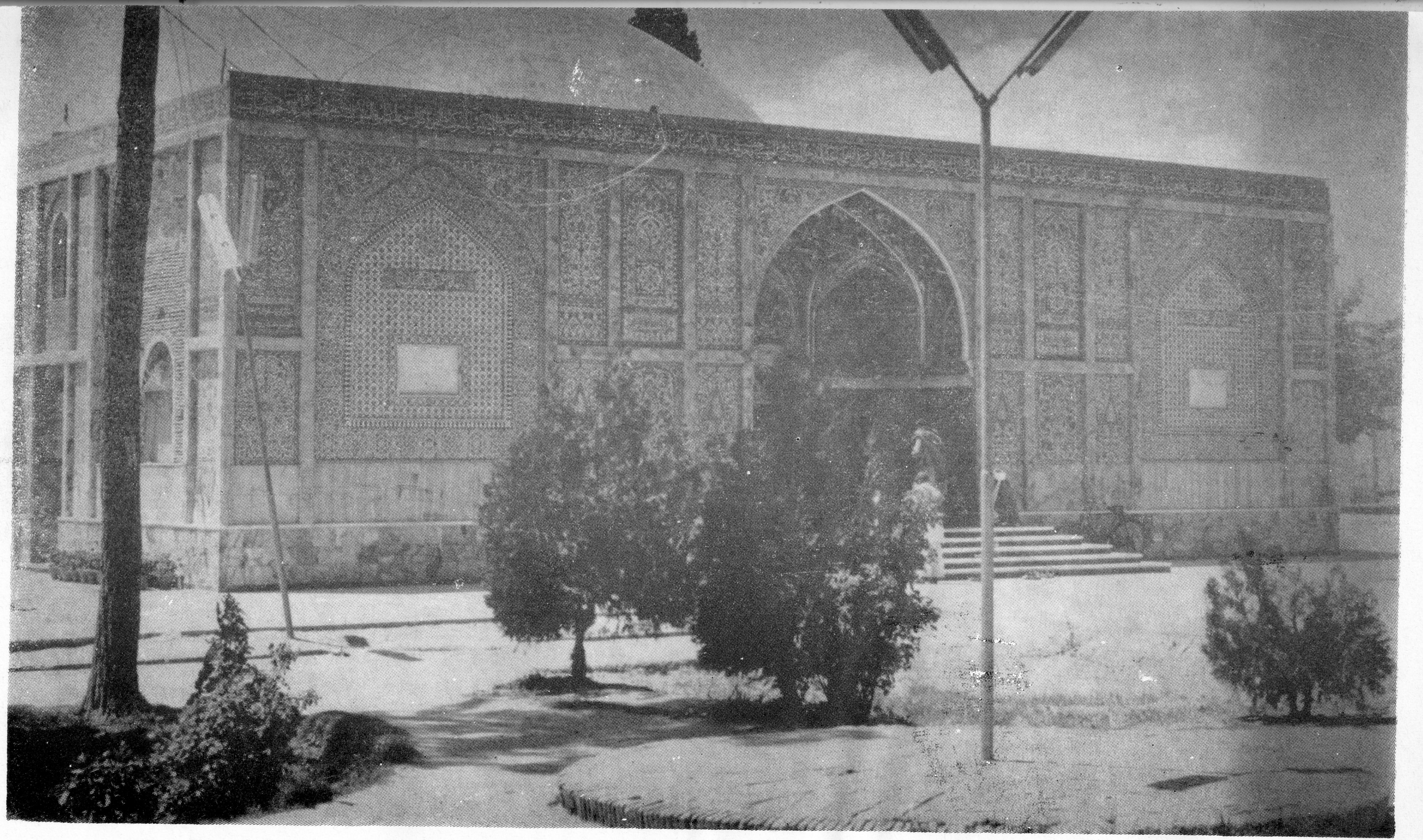

منظرهٔ عمارت خرقهٔ شریفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله خیر الا سماء

الملك لله
علم شد از عنایا ت الهی
بعالم دولت تیمور شاهی
۱۱۸٦

اعوذ بالله تعالی ـ حکم‌همایو ن‌شد : آنکه فضیلت و کمالات‌پناهان ملاباشی وملامدا ح امین محکمه وملا الیاس و ملا پیر محمد کاکری وملا دوست محمد عزیز تبریز ی وغیره ملایا ن اشرف البلاد احمـــد شاهی بالطا ف روز افزو ن شاهانه‌سر افراز گشته بدانند که دریـــن وقت فضیلت و کمالات پناه حا جی‌الحر مین الشریفین حا جی‌عبدالحق درانی الکوزا یی متو لی خرقه مبارکه‌ونهر شاهی اشر ف البلاد مزبو ر بعرض اشر ف رسانیده که‌ایشا ن‌بالا تفا ق باو دعوا و گفتگو دارندکه از بابت خیرا ت نهر شاهی جیـره‌مقرر ی بایشا ن بدهد وهرروز ه‌در این خصوص به او مکابر ه مـــی‌نمایند . بنابرا ن مقرر فر مودیم‌که ایشا ن هریك جیر ه‌و مواجب‌مقرری‌مستمر ی دارند که می گیرد. ایـن

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلقو ر و غیره که از بابت حاصـــل نهر شاهی پخته میشود ، خیرا ت عام است که هرکس که در آنجـاحاضر باشد و به فقراومستحقیـــن ومساکین و غیره داد ه میشود و به‌مصار ف آنها میرساند باید که‌ایشان را هیچ و جه در آن خیرا ت وبـــه‌حا جی عبدالحق مشار الیه دخـــل وزجوع‌و کار ی نباشد و ادعاوگفتگودر آن خصو ص ننمایند قد غـــن لاز م دانسته در عهده شنا سند_تحریر فی ۱۲ربیع الاو ل سنـــه ۱۱۹۸ .

کسانی که در پشت و رقه‌فرمان‌مهر کرده‌اند . نقوش مهر ها دارای چنین عبارا ت است :

۱ـاقل خلق الله ـ عبداللطیـــف‌الجا می

۲ـعبده نور محمد

۳ـ عبده محمد بهادر

٤ـصدشکر کانچه بود مرامطلب
مراد از غـلامی دولت شا هـــــم

رحیمد اد

٥ـبنده محمد ها دی لاری‌موسوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
علم شد از عنایا ت الهی
بعالم دولت تیمور شا هی

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایون‌شد : آنکه عمال و مستا جرا ن ، مالیا ت حا ل و استقبا ل اشر ف‌البلاد احمد شاهی بالطاف شاها نه سر افراز گشته بدانند که چون‌قبل‌ازین حسب الر قم مبار ك مطـــا ع آفتا ب شعا ع از تاریخ غره شهـــررمضا ن سنه ۱۱۹۰ـاز ابتدا ی پنج ما هه سنه پیچی ییل سال میمو ن‌یومی مقدا ر یك من ده آثار بوز ن تبریز نا ن جیر ه موا زی پنج‌نفرملایا ن که در خر قه مبارکه‌سوا ی پنج نفر که داخل دستور العمـــل‌میباشند از سر کار مقرر بوده‌است که بر ین موجب میگر فته و بخر چ‌عمال آنجا مجری می شده :

پنج نفر برنفر ی نان یو می ده‌آثار یك‌من ده آثار

درینو لا فضیلت و کمالا ت پناه‌حا جی الحر مین الشریفین حا جی

عبدالحق درانی الکوزا یی متو لی‌خر قه مبار که بعرض اشر ف‌رسا‌
نید که رقم مذکور مفقود گردید ه‌استد عا ی رقم مبار ك مجدد نمود.
بنابرا ن مقرر فرمودیم که‌بحصو ل‌اطلاع بر مضمو ن رقم مبار ك بـر
وجه سابق برین حسب الر قـــم‌مبار ك مقرر و مهم سازی می‌نموده
اند حا ل نیز بر قرار دانستـــه‌مایحتا ج خود نموده بدعا گو یی‌دوام
دولت خدا داد مشغو ل باشند .

مستوفیا ن عظا م کرا م دیوا ن‌اعلی صو ر ت رقم مبـــا ر ك را
در دفاتر لاز مه ثبت و حســـب‌المقر ر معمو ل داشته در عهـــده
شنا سند . تحر یر به تاریخ شهررجب سنه ۱۲۰۵ .

کسانی که در ظهر فرما ن مهرکرده‌اند ـ عبار ات نقو ش مهرهای
شا ن از ین قرار اند :

۱ـلااله الا الله الملك الحـــق‌المبین ـ عبده نور محمد
۲ـعبده محمد رحیم
۳ـیا غفار الذنو ب
٤ـصد شکر کانچه بود مرامطلب‌مراد
از غلامی دولت تیمور شه‌رحیمداد
۵ـعلی رضاء الموسو ی

© ketabton.com: The Digital Library

فرمان زمانشاه

در خصوص موقوفات خرقه‌شریفه

امپرا تور زمانشا ه درانـی ا زاوایل سنه ۱۲۰۸ قمر ی یعنی ازاول ورود خود به قندهار برای صر ف‌صد قا ت خر قه معظمه از حاصل نهر شاهی قند هار مقدار نقـد وجنس غله و کاه و هم مبلغ بیست و دو تو مان رو پیه رابرای صر ف‌صدقا ت و خیرا ت عام منظو رنمود ومفصل معلوما ت از متن فر ما ن‌هذا برمی آید که عینا نقل و در ج تاریخ میشود .و در فرما ن مورخ‌شهر صفر سنه ۱۲۰۹ ق (مرد یاور) یعنی نفر ی کار وخد مت حشـــردسته جمعی برای لای کشی نهـــر شاهی و قف شریفه منظو رفرموده‌است .

ودراین سلسله اسناد از نظر می‌گذرد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
قرار داد ز الطاف خویشتن یزدان
نگین حکم جهان رابنا م شاه‌زمان

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایو نشد :آنکه چو ن قبل ازین حسب الر قم مر حمت شیم سلطا نرضوان‌مکا ن انار الله بر هانه تولیت نهر احمد شاهی که واقع است‌در اشرف البلاد احمد شاهی‌با فضیلت‌کمالات پناه حا جی الحر مین الشر یفین‌حا جی عبدالحق درا نی الکوزا یی متو لی خر قه مبارکه که نهر مزبوروقف صحیح شر عی میبا شد مقرر بوده که از روی راستی وهوشیاری‌متو جه آباد ی نهر مزبور و کشت وزراعت و ضبط و محصو لات نقدی‌وجنسی ارا ضی نهر مزبور راسوای منزلباغ و مجلس با غ وانار باغ وباغچه دولت سرا و دیوا ن خانه مبار که و آسیا ب وسوای زمین‌ها ازبا بی و باغا ت نهر احمدشاهی باقی تمام آنرا به سر حد وصول‌وتصر ف خودآورد ه یو م به‌یوم‌غله را به تما م نان پخته وخیرا ت‌نماید‌که نقد و جنس نهر مزبور بدین موجب است نقد بیست و دو تومان برا یی دوازد ه تومان

سبز ده تومان
غله دویست و پنجاه خروار
کاه دو صدو پنجاه خروار

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مساو ی چهار توما ن را ازوجه مزبو ر ه دونفر نوکر بگیرد که خدمت نا ن و گوسفندا ن نمایند وهمه مقداری کاه را هر شب جمعه گوسفندا ن خریدار ی وذبح و طبخ نمود ه خیرا ت نماید و فاتحه ودعای خیر به جهته رو ح پر فتو ح خاقان جنت مکان علیین آشیا نانارا لله برهانه حاصل نماید ـ درینو لا از پیشگاه خلافت و جها نبانی استدعای امضای رقم مبار ك مطاع نمود ه لهذا بنا بر مرا حم بیکرا ن شاهانه در باره حا جی الحر مین الشر یفین، حاجی عبدالحق مشار الیه ازابتدای شش ما هه هذا لسنه مبار که اودئیل تولیت نهر وقف مذکور بدستور سابق بعلاو ه تولیت خر قه متبر که در بار ه او مر حمت وبر قرار فرمودیم که از قرار معمو ل قبل درلوازم آن پردا خته به نحو ی که رقم سلطا ن رضوا ن مکان در آ ن با ب صادر شده و در دست دارد و حکم همین رقم مبارك هرسا ل حاصل ومحصو ل نهر احمد شاهی و قف مرقو مه راجمع آور ی واز قراری که مقرر است خیرا ت نماید. حکا م وعمال حال و استقبا ل اشرف البلاد احمد شاهی حسب المقرر بدستور قبل به نهر و قف رجو ع نداشته داخل اوقا ف سرکار خاقا ن جنت مکا ن دانسته و تولیت آنرا به عهده حاجی عبدالحق مذکو ر مقرر دانسته قلم و قدم کوتا ه و کشیده دارند وبه هیچ وجه من الوجوه چیزی به نهر مذکور حوا له و مطالبه ننموده رجو ع ندارند .

مستوفیا ن عظا م کرا م دیوا نا علی صور ت ر قم مبار ك را دردفاتر لوازم ثبت و حسب مقرر معمو ل داشته از جوانب در عهده شناسند.

تحریر به تاریخ شهر صفر سنه ۱۲۰۸.

• • •

کسانی که در پشت و رق فرما نزمانشا ه درا نی مهر کرده اند ـ عبار ات نقوش مهر های شا ناز ین قرار است :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ـالله اکبر .

۲ـبه تیمورشه چو شاهی‌از کریم
است علم از خانه زادان قدیم است

۳ـپور آل احمد جام اســـــت یوسف

٤ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌شکور

٥ـلااله الا الله الملك الحق‌المبین‌ـعبده نورمحمد

٦ـحافظ شیر محمد

۷ـبسم الله الر حمن الرحیم

۸ـمنتظر لطف الهی ر حیمداد

۹ـعلی رضاء الموسو ی

۱۰ـشرف یافت از نام محمداحمد

۱۱ـ عبده محمد بن فتح‌الله

۱۲ـعبده غزنین

سه مهر دیگر خوانده نشد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرار داد ز الطاف خویشتن یزدان

نگین حکم جهان رابنا م شاه زمان

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایو ن شد : آنکه یگانه گو هر اکلیـــــل شهر یار ی و در صد ف ابهت ونا مدار ی قره باصر ه دولت واقبال غر ه ناصیه سطو ت واجلال فرزندارشد ارجمند کا مگار نا مدا ر والا گهر شا هزاد ه سلطا ن حیدرطول الله عمر ه بالطا ف بیکرا ن شاها نه سر افرا ز گشته بداند که دریـــن ولافضیلت و کمالات پنا ه حاجـــی الحر مین الشریفین حا جی عبدالحق درانی الکوزا یی متولی خر قه مبارکه ونهر شاهی و قف اشرف البـــلاداحمد شاهی به حضور مبار ك عرض نمود ه که حسب الر قم سلطا ن جنت مکا ن در خصوص حفر نهر مذکور مقرر است که همه ساله جما عـــه درانی سکنه چهار بلو ك اشـــرف البلاد احمد شاهی مرد یاور میدهند که نهر مزبو ر حفر ولای کشی می نمایند استدعا نمود که دریـــــن خصوص رقم مبار ك صادر شود که از قرار معمول قدیم حا ل هم مردیاور بدهند که هرسا ل نهر مزبور

(c) ketabton.com: The Digital Library

حفر شود . لهذا باید آن فر زنـــدقدغن نماید که جماعه درانی موافق رقم سلطان جنت مکا ن وبدستورومعمو ل سابق مردیاور باو بدهند که سا ل بسا لنهر مزبور را حفرولای‌کشی می نموده‌باشند . حسب‌المقرر معمول دارند و در عهد شنا سند.تحریر به تاریخ شهر صفر الظفـــر سنه ۱۲۰۹

* * *

کسانی که در ظهر ورق فرمان‌مهر کرده اند ـ نا مها و عبارا ت نقوش مهر های شا ن ازین قرارانـد:

۱ـبه تیمور شه چو شاهی ا ز کریم است
علم از خانه زادان قـدیم است
ـ سرکار وکیل الدوله

۲ـکرا می الموسوی ـ۱۲۰۸

۳ـپور آل احمد جا م است‌یوسف

٤ـبدولت خواهی سلطا ن دوران
امین الملك شد از دل و جان

٥ـحافظ شیر محمد

٦ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌اسلام

۷ـسلام قو لا من رب الر حیم

۸ـالعبد المذنـب خانه زا د ـ۱۲۰۱ .

۹ـالعبد المذنب محمد شریف ـ۱۲۰۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقرری الحاج ملاحفیظالله

به رتبهٔ رفیع المرتبهٔتولیت خرقهٔ متبرکه

الحا ج ملا عبدالحق آخو ندزاد ەقوم الکو زا یی که به تاریـخ(۲٦) محر م الحرا م سنه ۱۱۸۳هجری ،قمر ي بفرما ن امپرا تور احمد شاه غاز ی ـمتو لی خر قه متبر که درقند هار مقرر شده بود .موصو ف درسنه۱۲۱٤ هجر ی قمر ی(مطابق‌قوی ئیل شمسی) فو ت شد . وبه جا ی او درسنه مذکور به فرمـــانامپرا تور زمانشا ەغاز ی درانی ـ الحا ج ملاحفیظ الله آخو ند زاد ەابن مر حوم عبدالحق آخو ند زاده برتبه رفیع المر تبه تولیت خر قه‌متبر که مقرر گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرار داد ز الطا ف خویشتن یزدان

نگین حکم جهان را بنا م شاه زما ن

اعوذ بالله تعالی حکم همایون‌شد:آنکه در این و قت فضیلت پناه‌حاجی الحر مین ملاحفیظالله‌درانی المکوزایی‌ولد‌حاجی عبدالحق متو لی خر قـــه متبر که حضرت سیدالمر سلین و خاتم ا لنبیین (ص) بعرض اشرف رسانید که قبل‌از ین حسب الر قم‌مبار ك خاقا ن خلد آشیا ن انارالله برهانه حا جی عبدالحق والدعار ض‌برتبه رفیع المر تبه تولیت خر قه متبر که که در اشر ف البلاد احمدشا هی است‌مقرر و سر افراز بود وحا ل فو ت شده از خد مـــــت‌اشر ف استد عا ی صدور رقـــــم مبار ك دربا ب تولیت بنا م خودنمودلهذا عرض‌عارض رابدر جه اجا بت مقرو ن واز ابتدا ی سه ما هه آخرهذه السنه قو ی ئیل اورابدستو ر والد ش بر تبه ر فیعه تولیت خرقه‌مبار ك سر افراز فرمودیم که‌چنانچه باید و شاید واز جو هر تقو یت وصلاحیت اوسزد و آید درسرپرستی

وعزت و احترا م و محافظت خر قه‌مبار ك و جميع متعلقا ت امر توليت وبلواز م ومراسم امر مزبور لاز مه‌سعى و اهتمام تمام به عمل آو رد ه دقيقه از دقايق ملزو ما ت امـــــرمذكور را فرو گذاشت ننمود ه‌نحوى نمايد كه حسن خدمت و صلا حيت‌او ظا هر شود و هم تحصيل دعاى خير جهت ذا ت ستود ه صفا ت،اشر ف بوده باشد و خرقه مبار ك رابه نحو ى كه در صندو ق است‌به همان نحو در صندو ق باشد و سر صندو ق كه قفل شده اســت‌به همان طريق باشد و بدون حكـم نوا ب همايو ن ما بحكم ديگرى سرصندو ق را باز نكند ومرد م كه به زيار ت بيايند صندو ق را زيا ر ت‌كنند واحد ى از فرما ن اشـــر ف تخلف نور زد و حكا م و عمال درخرقه مبار كه‌و ملزوما ت امر مزبور را متعلق باوشمر ند و دربا ب‌زيارت‌نحوى كه امر شده معمول داشتـــه تخلف نورزند .

مستوفيا ن عظا م و شكرنويسان‌كرا م صور ت رقم مبار ك رادردفاتر ثبت نمايند ١٢١٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرار داد زالطا ف خویشتن یزدا ن نگین حکم جهان را بنا م شاه زمان ۱۲۰۷

(اعوذ بالله تعالی ـ حکم‌همایون‌شد : آنکه چو ن درینو قت‌فضیلت وکمالات پنا ه حاجی الحر میـــــن‌الشریفین ملا حفیظ الله و لد حا جی عبدالحق الکوز ی به حضور مبار کءرض نمود که قبل ازین حسب‌الرقم مبار ک مطاع تولیت نهر و قف احمدشاهی که واقع است در اشـر ف البلاد مذکور بعهد ه حا جی‌عبدالحق‌والدا و ونهر مذکور و قف صحیح شر عی میباشدمقرر بود ه که‌متوجه‌آباد ی و کشت و زراعت و ضبـط محصو لات نقد ی و جنسی ارا ضی‌نهر مز بور سوا ی منزل باغ‌ومجلس با غ وانار با غ و باغچه دولت‌سراودیوا ن خانه مبار که و آسیا ب‌و زمین های اربابی و باغا ت نهـــــراحمد شاهی باقی تمام آنرا بسر حد وصول و تصرف خود آورده یو م‌به‌یوم عذر اتمام نا ن پخته‌و خیرا ت‌می نمود که به قرار جنس بدین موجب نـقد بیـــست و د و تـــــومان

غله دویست و پنجا ه خروا ر ـ گاه دویست و پنجاه خـــر وار ومساو ی چهار توما ن رااز وجه‌مذکور نو کر میکرد که خد مت می نمایند و ... نقد و قیمت کاه راهرشب جمعه گو سفندا ن خریدار ی نمود ه خیرا ت نمایند و فاتحه ودعای خیر بجهته رو ح‌خاقا ن جنت مکا ن حاصل نمایند .

الحا ل والدا و فوت شده‌استدعای‌امضا ی رقم مبار ك بنام خود نمود لهذا عرض عارض را بانجا ح‌مقرون‌واز ابتدا چهار ما هه هذ ه السنـــه مبار که قوی ئیل ـ فضیلت‌و کمالات‌پنا ه حا جی ملاحفیظ الله مشارالیه وغیره اولاد حا جی عبدالحق‌درعوض‌والدش بر تبه تولیت نهروقف احمد شاهی بر حا ل و بر قرار فرمودیم‌که بدستو ر والدش در خد مـــت مذکور متو جه بوده به تقدیم مـــی‌رسانید ه باشد و عشر نقد و جنس محصو ل نهر مزبور را به‌تصر ف‌وصرف‌مایحتا ج خود نموده تتمـــه غله را موافق معمول سابق بلقو ر ونقد و قیمت کاه را که‌از آن جملـه چهار توما ن را دونفر نوکر گر فته‌که بخد مت خریدار ی رو غن‌وغیره ملزو ما ت بلقو ر گر فته و جه راروغن‌ونمك و همه جهت بلقـــو ر ابتیاع و خیرات نموده وفـــاتحـه‌ودعا ی خیر جهته رو ح خاقـــا ن رضوا ن مکا ن حاصل نمایند .وچون‌نهر مذکور و قف وخار ج جمـــع وتولیت آن به آن فضیلت پناه‌مفوض‌ومرجو ع است متو جه آن گردید ه در آباد ی آن ساعی بوده باشد .مستو فیا ن عظا م کرا م دیوان‌اعلی صور ت رقم مبار ك مطا ع‌را دردفاترلازمه ثبت و حسب المقرر معمـــو ل داشته در عهده شناسند. تحریربه تاریخ شهر جما دی الثا نی سنه (١٢١٤

* * *

عبارا ت نقوش مهر های پشت‌فرما ن ازین قرار است :

١ـعبده شکور

٢ـحافظ شیر محمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ـاحقر العباد گل محمدـ۱۲۰٦

٤ـعبده محمدرحیم

٥ـبدو لتخواهی سلطا ن دورا ن امین الملك شد ا زدل وجا ن

٦ـچوفضل ایزد و لطف محمد ی یار است

وزیر اعظم شاه زمان وفادار است ـ۱۲۱۳

۷ـالهی بحق شهٔ پنجتن نظر ی کن بحال حسن ـ۱۲۰۹

۸ـیاغفا ر الذنو ب

۹ـغلام شاه زما ن میر هوتك

۱۰ـلااله الا الله الملك الحـــق المبین ـ عبده محمد شریف

۱۱ـعبده علی رضاء الموسوی

۱۲ـشرف یافت از نا م محمـداحمد ـ۱۲۰۷

۱۳ـافوض امر ی الی الله ـعبدهعباس ابن هاشم

۱٤ـابن علی ر ضاء عبدالر حیم

۱٥ـلااله الاالله الملك الحـــق المبین ـعبده محمد حسین

۱٦ـلااله الا الله الملك الحـــق المبین ـ عبد ه غزنین ـ۱۸۱٤

أشهد أن لا إله إلا الله
وأشهد أن محمداً عبده ورسوله

غزنی کلیسی پولیس تحریر یمو کال ۱۳۶۶

هدیهٔ خرقهٔ شریفه (قندهار)

(c) kitabton.com: The Digital Library

منظوری بیست تومان رو پیهٔ نقدمعاش

همه سا له برای متولی‌خر قه شریفه

امپرا تور زمانشا ه درانی به‌تاریخ شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۱۵قمری برا ی‌الحا ج حفیظ الله متو لی مبلغ‌بیست تو ما ن رو پیه نقدموا جب همه سا له منظو ر نمود که بروفق برات نقد از خزینهٔقند هار ازمدرك مالیا ت چهل یك آن ولایت اخـــذکند . واین فرما ن شاهد آن حقیقت است . چهل یك چی مالیـــا تقند هار همدرین عهد فیض الله خان پوپلزا یی بود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله خير الا سما

الملك لله

قرار داد ز الطاف خویشتن یزدان

نگین حکم جهان را بنا م شاه زما ن

اعوذ بالله تعالی ـ حکم‌همایو نشد : آنکه بنابر تحصیل دعـــای خیر بجهته ذا ت بابرکا ت اشرف‌ارفع اعلی از ابتدا شش ما هه هذه السنه مبار که پیچی ئیل ســـال‌میمو ن هرسا له مبلغ بیست تومان برا ت نقد به صیغه موا جب همه‌ساله در و جه فضیلت پنا ه حاجی الحر مین شریفین حاجی حفیظ الله‌مقرر و مر حمت فرمودیم‌که هرسال از مالیا ت و جوه چهل یك اشرف‌البلاد احمد شاهی از عمال آن باز یافت و صر ف مایحتا ج‌خود نموده‌به دعا گو یی دوا م دولت خدا داد قیا م نمایند .

حکا م و عمال حا ل واستقبا ل‌اشر ف البلاد حسب المقرر ازتاریخ مذکور هرسا له مبلغ بیست تو ما نوجه موا جب فضیلت پنا ه نامبرد ه را هرسا ل از و جه چهل یك آنجامهم ساز ی و قبض در ضمـــــن

(c) ketabton.com: The Digital Library

سواد رقم مبار که باز یافت و بخرج‌خود مجر ی و محسو ب دانسته هر ساله درین خصوص رقم مجـــــددمطالبه ننمایند .

مستوفیا ن عظا م کرا م دیوا ن‌اعلی صور ت رقم مبار ك رادردفاتر لازمه ثبت و حسب المقرر معمو ل‌داشته در عهده شنا سند . تحریر شهر ربیع الثا نی سنه ۱۲۱۵.

* * *

اعضا ی دولت و حکو مت‌ومسوولین امور حسابا ت که در ظهر ورقه فرما ن مهر کرده اند نقوش مهـرهای هریك ایشا ن دارا ی ایـــن عبارا ت اند :

۱ـعبده شکور

۲ـآنکه دلش روشن از نور علی‌است گل محمد خلف‌شاه‌ولی‌است

۳ـحافظ شیر محمد

٤ـچوفضل ایزد و لطف محمد ی‌یار است

وزیر اعظم شاه زما ن و فادار است . ۱۲۱۳

٥ـمیر هوتك غلام شاه زما ن

٦ـیاغفار الذنو ب

۷ـلااله الا الله الملك‌الحق‌البمین‌ـعبده محمد شریف

۸ـعبده علی رضاء الموسوی

۹ـشرف یافت از نا م محمداحمدـ۱۲۰۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

چوبر گزید ه سبحان و ظل‌معبود است

فراز مسند شاهی مقام محمـــود است

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایو نشد : آنکه فضیلت‌و کما لا ت‌پناهان ملا خدابخش ملا باشی و ملانصرالله‌امین محکمه احمد شاهی وملاالیاس وملا پیر محمد کاکر ی و ملادوست‌محمد ترینی و غیر ه علمای اشر ف البلاد احمد شاهی بالطا ف‌شاهانه‌سر افراز گشته بدانند که دریـــن ولا فضیلت و کما لات پناه حاجی‌الحر مین الشریفین حا جی‌حفیظ‌الله درانی الکوزا یی متو لی خر قه‌متبرکه‌بعرض اشر ف رسانید ه‌که ایشا ن باتفا ق هم در با ب‌خیرا ت وبلقورباا وگفتگو می نمایند دعوا می کنند درین خصوص قبل ازین‌هم که‌گفتگو نموده اند ر قم سلطا ن جنت مکان صادر شد ه بود که ایشا ن هریك‌موجب و جیر ه مقرر ی دارند و هر سا ل .... واین خیرا ت ازبابت‌حاصل نهر و قف احمد شا هی هر کس از فقرا و مساکین که حا ضرباشد می گیرند و ایشا ن را باین خیرا ت کار ی نباشد حال هم بایدبه نحو ی که مقرر شد ه در آن باب

گفتگو نکرده به حاجی حفیظ الله‌درین خصوص دخل و رجوع‌نداشته باشند که به نحو سابق معمو لدارند حسب المقرر منظو ر ومعمول دارند و در عهده شناسند .تحریربه تاریخ شهر ربیع الاو ل سنه ۱۲۱٦.

* * *

کسانی که در پشت و رق‌فرمان‌مهر کرده‌اند ، عبارا ت نقوش هر یك مهر از ین قرار است :

۱

۱ـبسم الله الر حمن الرحیم

۲ـمحمداکرم

۳ـالعبد المذنب گلستا ن

٤ـالعبد المذنب رجب علی

٥ـاقل خلق الله علی ر ضاءالموسوی

٦ـزلطف احمد والطا ف سبحا ن شکر از جا ن غلام شاه جیلان

۷ـافوض امر ی الی الله ـ عبده‌فتح الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعیین اوقاف

چو ن احمد شاه غاز ی ـدرنقل‌داد ن خر قه واجب الاحترا م‌حضرت
سیدا لا نا م و شر ف خد مت‌تولیت آن مقام خدمت بزرگ نمود وهم
باین منظور که بیك خانواده علمی‌معاونتی شود و املاك مورو ثـــی
خاندا ن شاهی در جمله او قا ف‌محسو ب گردد . در اول شهـــر
جما دی الثا نی سنه ۱۲۱۹ هجری‌قمر ی مکررا و قف نا مه نوشته‌شد
که اینك خلاصه عبارا ت آنرا ازنظرمی گذرانیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله
شد از عين عنايا تالهى
مسلم بر شجا ع الملك شاهى
١٢١٨

(نقود زوا هر محا مد سياروعقودجوا هر شكر بيشمار شايسته‌صرف بار گا ه و سزاوار و قف بارگا ه‌خالق ارض وسماست كه به چشم ايما ن واسلام را در زمين دل هاى‌مومنان رو يا نيده وبسيط غبرارااز براى تحصيل ربع دارين اميدواران گسترانيده و مشعل مهروماه رابه جهته روشنا يى اين عالم وقف‌بنى‌آد م گردانيد ه جل جلاله و عم نواله ودر رفوايد صلوةو غر ر موا يدتسليما ت نثار رو ضهٔ صدر بدر كاينا ت و مفخر موجودا ت‌وواقف‌كنوز حقيقت و عار ف رموز معرفت حضرت محمد مصطفى صلى الله تعالى عليه صحيه وسلم بادكه نقد اسلام را سكه نا م شريفش رو حاست و متعطشا ن زلال كمالش به تجر ع كاس كرا مش محتا ج وبرآل و اصحا ب و عتر ت واضرا ب

اوکه هریك مصابیح انوار ا بتداءمفا تیح ابوا ب اقتداء اند ـ علی‌هذا لخصوص بر چهار یار کبار که هرکدا م از وزرا ی دولت محمد ی و امنا ی ملت احمدی اند رضوا نالله‌تعالی علیهم اجمعین امابعد ـ

چو ن واهب العـطـا یا و رازق‌البرایاً هر گاه بند ه از خواص عباد خود را که به عواطف لم یزلـــــی‌مخصوص گرداند ابوا ب خزا یـــن رحمت خودرا برو مفتو ح سازد وهرآیینه اورا بدو لتی که حر مت‌زوا ل بدا من اجلال‌آن نتواند رسید و به‌نعمتی که پای نقص پیرا مون کما ل آن نتوا ن گشت‌در میا ن سایـــــرعباد خود امتیا ز بخشد و تما می همت اورا مفتح ابوا ب خیرواحسان‌ومرشح اسبا ب برو امتنان سازدو حسن صور ت این معنی‌در مرا ت‌هدایت سما ت الرا جی الی‌ر حمـة الله تعالی بنده‌گا ن اعلیحضـــر ت‌المو ید بتا ئیدا ت الاله شجا ع‌الملك پادشا ه لازا ل‌جلال ملکه وسلطا نه‌وبا قی شهزاد ه گا ن بلند مکا ن آرایش نمودند . چنانچه بـد یده‌تحقیق مشاهد ه و به‌نظر تدقیـــق ملاحظه فرموده‌که امتعه این جهان‌راشر ف زوا ل و در ورطه انتقا ل است مگر آنچه وسیله تقـــر ب‌به حضر ت خلاق علی الا طلاق بوده باشد چنانچه ما عندکم ینفد و مـــاعندالله با ق ـ بدین معنی ناطـــق است واز جمله وسایل یکی‌صدقا ت‌قرار یافته و از جمله صد قا ت و مرسوما ت مبرا ت یکی تعیین‌اوقاف‌است . زیراکه بمرور ایا م‌وشهور به صفایح اعصار و دهور مدا م‌الایام‌اتقیا باقی میماند .

بنابرا ن بنده‌گا ن عالیشا ن گیتی‌ستا ن معظم الیه و باقی شاهزادگان عالیشا ن همت خود هارا بر افاضه‌صد قه جاریه مصرو ف داشتند و در تاریخ غر ه شهر جما دی‌الثا نی‌سنه (۱۲۱۹) یکهزار و دو صد و نوزد ه از هجر ت نبو ی صلعم و صحبه وسلم بود که بـــه مضمون صدا قت مشحو ن آیه کریمه مثل الذین ینفقو ن اموا لهم فی‌سبیل‌الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل‌فـی‌کل سنبلة مائة حبته وا لله یضا عف

لمن يشاء و الله سميع عليم ـ بـه‌مضمو ن هدايت رهنمو ن حديـــث شريف اذاما ت الا نسان انقطع عنـه‌عمله الا من ثلثةالا من صد قةجارية او علم ينتفع به او و لد صالـــــح‌يدعو له و به مطالعه اين حديـــث كه گفته اند :

بزرگ عيش بگور خويش فرست كس نيارد ز پس توپيش فر ست

موفق به توفيق ايزد ى گشته امابعد اين ذكر يست در بيان آنكـــه وقف كردند و تصدق نمودند .ازخالص املاك و طيب اموا ل خالصا له تعا لى در حا ل صحت ذا ت و نفا ذجميع‌تصرّف شر عيه خود صالحـــا را ضيا همگى و تما مى مواز ى دوحجر طا حو نه كه واقع است د ر نهر سر كارِى قريه صالحا كه ا زرود ار غندا ب ....

وقفا صحيحا لاز ما و صد قةجارية نـا فذ ة . . . ..و شـــــــرط كرد واقف معظم اليه كه متو لى اين‌دو حجر طا حو نه فضيلت‌و كمالات پنا ه افاد ت وافا ضت دستگا ه‌ملاياسين و لد مر حو م ملاعبدالغنى بارگزا يى گر جى زا يى ايضامتولى‌مقبره منوره خاقا ن علىين آشيا ن و بدا ن طريق كه حاصل يك حجـــرطا حو نه رابه مصار ف جير ه ملا زمان و باقى خد مه هاى رو ضـــه‌خاقا ن مبرور رسانيد ه و حاصـــل يك‌حجر طاحونه ديگر رابه مصارف‌حصه كبوترا ن رو ضه متبر كـــه ميداد ه باشد و ثوا ب موقو فـــه‌بروح پر فتو ح آن موصو ل باد .

ومشرو ط فر مودند كه چـو ن‌فضيلت پنا ه مذكور از دست ساقى اجل شربت كانفس ذايقة المو ت‌رانوش كند سر رشته اختيار د ر قبضه اقتدار اولاد مذكور باشد ...واين واقفان اين مر قو مه راازاملاك بيگار ى اخرا ج‌و تسليم فضيلـــت‌پنا ه مشا ر اليه فرموديم‌ومذكو ر قبول نمود ....

(c) kitabton.com: The Digital Library

وقف نهر روضه باغ

برا ی خر لله شریفه

شجا ع الملـك شاه در دورا نسلطنت اول نهر رو ضه باغ قندهار رابرا ی خر قه شریفه وقف نمود وسند آنرا به مهر خود به حاجـــی حفیظ الله متولی سپردواین استعین عبارت وقف نا مه موصو ف:

* * *

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله و سلام علی عـباد ه الذی اصطفی امابعد ـ

بر ضما یر ار با ب فراســـت و اصحاب کیاست پوشیده نماند که به مضمو ن آیه کریمه معظمه مکرمه مثل الذین ینفقو ن اموا لهم فـــی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبـــع سنابل فی کل سنبلة ماته حبـــة والله یضاعف لمن یشاء والله واسع علیم و به موجب حدیث صحیـــح صریح حضر ت افضل البشر علیه و علی اله افضل ا لصلواة والتحـیات اذامات الا نسا ن انقطع عمله الا من ثلثة الا من صد قة جاریـة او علم ینتفع به ....

* * *

شجاع الملك شاه در درا ن

(c) kitabton.com: The Digital Library

الملك لله
شد از عين عنايا ت الهى
مسلم بر شجا ع الملك شاهى

درينو لا جنا ب آفتا ب عالتماب‌صحيفه سلطنت و كا مگار ى ....
مروج قواعد شريعت غرا ....
خلد الله تعالى ملكه وسلطا نه‌وافاض بر ه واحسانه و قف كردو تصد ق نمود خالصا لله تعالى ـ ازبراى حا جى الحر مين الشريفيـــن حاجى حفيظ الله بن حا جى عبدالحق‌درانى الكوزا يى واخر ه للعا لميـن الفقراء تما مى يك زوج ارا ضـــى‌متعلقه معينه آن كه واقع است در اشرف البلاد احمد شا هى‌مشهور به‌نهر رو ضه با غ و محدو داست‌باين حدو د شر قا متصل است اما بـر ارغنداب پيوسته است بز مين هاى عاشقه ـ شما لا متصل است بـــه‌دامنه كوه ـ جنو با متصل است‌به نهر ناگمان بكل قليل و كثيرهوفيه‌ومنه و بجميع حقو ق ومرا فقش و بجميع آنچه از آنها دارندو شمرندواضا فه كنند . و قفا شر عيـــا صحيحا و شرط كردند واز نظـــرمعظم اليه كه متولى اين و قـــف

حاجی مذکور مادا م حیاته وبعـدازآنکه حا جی مزبور از دست‌ساقی اجل شربت ضرور یه کانفس ذایقةالموت نوش نماید .

متولی این وقف رجو ع کـــــردحضرت قا ضی اسلام نافذ الامر و الاحکام دارالسلطنه کابل درحالیکه‌عالم بود به محل اختلاف مجتهدین مواضع خلاف اعنه الدین رضـوا نالله تعالی‌علیهم اجمعین در ضمـــن مرافعه شر عیه بر خصم حاضر شـن‌حکم کرد . بر صحت‌این مو قو ف اولا و بلزو م آن ثانیا فصار هـذاوقفا صحیحا شر عیا لاز ما مسجلا جا معا نافذ ا بجمیع شرا یـــط وصحت الد عو ی و الشهادة بحیث الا باع و یو جب ولایور ثولایمهرولایبد ل و کان ذلك بمحضـــــر المسلمین فی تاریخ بیست‌و دو ی‌شهر ربیع‌الاو ل سنه ۱۲۲۱

حافظ شیر محمد

* * *

المتوکل علی الله‌الصمد
خادم دین نبی شد محمد
۱۲۱۹

توضیح : حافظ شیر محمداشرف‌الوزراء پسر اشرف الو زرا شاه‌ولی خان است و دراین ورقه وقف نا مه‌مهر کرده است .
مولوی محمد خان ـ اقضی‌القضاةوخانعلوم بوده استِ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوباب کار بانسرا و بازارچه

وقف خرقه شریفه

محمود شاه درانی به تاریخ شهرربیع الثانی سنه۱۲۲۳ قمری فرمانی برای تایید وقف خرقه‌شریفه صادر نموده وثابت می گردد که دوباب کاربانسرا و بازارچه در شهر قندهار برای مصارف زیارت واهل تولیت خرقه شریفه‌وقف ومقرر بوده واین فرمان ثانی موید آن است :

(c) kitabton.com: The Digital Library

فرمان‌محمودشاه درانی

اعوذ بالله تعالی ـ حکم همایون‌شد : آنکه حکا م وعمال حـــال واستقبا ل اشر ف البلاد احمـــدشاهی بالطا ف مو فور ه شا هانه سر افرا ز گشته بدانند که چو ن‌حسب الا رقا م و دستخطهای مبارك مواز ی دوبا ب کار ونسرا ی شا هزاد ه سلیما ن و بازار چه درو جه فضیلت پنا ه حاجی ملاحفیظ اللـه‌متو لی خر قه متبر که مر حمـــت گردید ه بود که حاصل آنرا بجهته‌جیره خد مه و روغن چرا غ‌و تعمیر و غیره امورا ت خر قه میرسانیده‌باشد . ازخدمت بنده‌گا ن‌اعلیحضرت شا هنشاهی ظل اللهی استد عا ی‌امضا ی رقم مبار ك نمود بنابران آمرو مقرر فرمودیم که به نحـــو ی‌سابق موافق ارقا م و دستخط های مبار ك از ابتدا ء هذه السنه مبارکه‌لو ی ئیل فیروز ی تحویل ســـا ل نهنگ در و جه مشا رالیه مرحمت‌وعنایت فرمودیم که به‌نحو یکه از خود خر ج کشید و خرابه راآبـادکرده است حا ل سال بسال‌حاصل ومنافع آنرا به مصار ف خر قـــه‌منور ه متبر که میرسانیده باشنـد ومواز ی دوازد ه با ب دکان که‌ازجمله دکاکین وبازار چه مذکور که به غلط نهایی درو جه ملانصیر و مـلاجمعه و ملا باشی و ملا صحبت وملا

عبدالر حمن و غیر ه مقرر شـــده‌بود از و جه آنها موقو ف دانسته بدستو ر سابق در و جه حاجـــی‌حفیظ الله مشار الیه بر قرار دانند که هر ساله حاصل ومنافع دکاکین‌بازار چه ودوبا ب کاروانسرا رابه مصار ف خر قه متبر که میرسانیده‌باشد و میرو خا ن درانی فوفلزایی وغیره که رقم و دستخط لبا ســی‌نموده بودند احکا م آنهاراموقو ف دانند و هر گاه بعد ازین هـــم‌احد ی رقم و یاد ستخط حاصـــل نمایند حکم آنرا منظو ر نه نمایندواز با بت‌ما لیه‌دگا کین‌و مرسومات دار و غه ها ی با زار ی و کوتوالی‌وبیگار و سیگار و صادر یا ت‌وغیره بهیچ بهر اسم ورسم که حوا له شـــودمعا ف ومرفو ع القلم دانسته بهیچ و جه من‌الو جو ه مزا حم‌و متعرض‌نشوند .

مستوفیا ن عظا م صور ت رقـم‌مبار ك را در دفاتر لاز مه ثبـــت نمود ه در عهد ه شنا سند .

فی شهر ربیع الثا نی سنـــــه۱۲۲۳).

کسا نی که در ظهرو رق‌فرمان‌مهر کرده‌اند ـنا م ها وعـبارا ت نقوش مهر ها ی شا ن ازین قـراراست :

۱ـزلطف احمد والطا ف سبحا ن شکر از جا ن غلام شاه جیلان ـ نظام الملك .

۲ـلطف حق شامل حال میرعلم .

۳ـبسم الله الر حمن الرحیم :

٤ـاقل خلق الله محمد حسیـن‌المو سوی .

٥ـعبده یحیی

٦ـابو القاسم الحسینی

۷ـافوض امر ی الی الله ـعبده‌میر عبدالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

الملك لله

شد از عین عنایت الهی

مسلم بر شجاع الملك شاهی

دراین آوان میمنت نشا ن کـــه اوایل جوش بهار دولت گیتی امتداد ...و مبداء سال فرخ فال سعاد ت قبیل سیچقا ن ئیل و شهر رمضان المبار ك سنه .... بعد ا لا لف من هجر ة ا لنبو یه علیه الصلـــوة اکملها و من التحیا ت اجملها ست.. المو یدبتائیدا ت اله شجاع الملك پادشا ه لازا ل جلال ملکه وسلطانه به مضمو ن آیه وافی هدایه الذیـن ینفقو ن اموا لهم فی سبیل اللـــه کمثل حبة .... الخ .

موفق به توفیق ایزدی گشته درحین صحت و اعتدا ل مزا ج ازرو ی رضا ورغبت و قف صحیح مخلد و مویدشر عی فرمودهمگی و تما می دکاکین ادراك خوا جه سرا که واقع است در اشر ف البلاد احمد شاهی درروبروی سرا ی ادرا ك مذکور مشروط بر اینکه فضیلت و کما لات پنا ه افاد ت و افا ضت د ستگاه ملایاسین بارکزا یی گر جی زا یی متولـــی مقبر ه سلطا ن علیین آشیا ن انارالله بر هانه سال بسا ل مالیه و

وجه کرایه آنرا باز یافتو صرف‌روشنا یی مقبر ه سلطا ن مبـرور
رسانید ه احد ی دیگر را به دکاکین‌ومالیه وو جه کرایه آن غرضـــس
ورجوعی نباشد . حاصل ومنافـــع‌واختیار دکاکین مذکور ومالیه‌وو جه
کرایه آن به فضیلت پناه ملا یاسین‌مشار الیه است و از شایبـــــه
ریب و ریا معرا و مبرا دانند و قفاصحیحا شرعیا مخلدا مو یدا صدقة
جاریة جازما .....

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخش دوم

اجمال و اختصار معلومات

درخصوص خرقهٔ شریفهٔ درقندهار

(۱۱۸۲ ق-۱۳٤۷)

تالیف

عزیزالدین وکیلی پوپلزائی

به تفصیلی که مذکور شـــد ـشاه‌و لی خا ن وزیر ـ خر قه‌مطهره حضر ت سید لو لاك را از میـــرسلطانشا ه ابن میر یاربیگ‌تسلیم گرفت و بعد تلاو ت آیاتی چند ازقرآن کریم و صر ف صد قا ت و نذورا ت بسیار آن امانت بزرگ‌ومقد س را که از عر صه یکصدو سی و شش سا ل به خاك افغا ـنستا ن انتقا ل یافته وسی و پنج سا ل در بلخ و هفتاد و چهارسال‌دربدخشا ن پر تو نزو ل وبرکا ت داشت .

باعزت و عظمت تمام درسنـــه۱۱۸۱ قمر ی از طریق پروا ن‌به کابل رسانید وبعد مد تی ازکابل‌براه میدا ن ـورد ك ـغز نه‌ـ مقر‌ـ قلات ـ شهر صفا ، به تاریخ نهم‌ربیع الاو ل سنه ۱۱۸۲ مطابـــق سیچقا ن ییل شمسی هجری قمری‌به شهر جدید قند هار رسانیده‌شد. ودر اولین مسجد جدید التعمیر که‌درسنه ۱۱۷۲ قمر ی ده سال پیش از ورود خر قه مطهر ه به سمت جنوبی‌گذر بردرا نی و درنزدیکی خانـــه وزیر شا ه و لی خا ن واقع است‌گذاشتند و تاسنه.۱۱۹ قمر ی د ر همان مسجد قد یمی (زاره مسجد)بود .

امپرا تور تیمور شا ه درسنـــه۱۱۸٦ قمر ی در آغاز قصدحرکت موکب از قند هار به جانب کابل_دربا ب خر قه شریفه فرمود که : باید پس ازین خر قه مبارکه قطعابه اماکن دیگر منتقل نگردد ونباید این لباس جلائل اساس دستخوش‌صا حبا ن قدر ت گردد و چنانکه در قرو ن پیشتر قدر ت مندان‌وقت‌خر قه معظمه را از جابیجا ساخته بودند ، بعد ازین از مرکز قندها ردر هیچ یك محل دیگر برده نشودو باین سخنا ن همه علما حضور فتوا داده در همان مسجد قدیم (زاره‌ـ مسجد) که درسنه ۱۱۷۲ قمر ی‌بنا یافته بود . گذاشت وخود بـه جانب کابل حر کت نمود . واز بدوحرکت در جنوب شر قی حوا لـــی مرقد احمد شاه بزرگ والد ماً جدخود ـ نقطه خیلی خوش هواو مصفا رابرای اعمار مقا م خر قه نبویـــه‌تعیین فرمود و آنچه در فرمـــا ن احمد شاه غاز ی برای حقو ق‌تولیت‌تعیین شده بود تاسنه ۱۱۹٦قمری ادا مه داشت .

ودر سنه مذکور و قف نا مـــه‌نوشت و متن آن دراین رسالـــــه تاریخیه مندر ج است . و توام‌باو قا ت تعمیر آرا مگاه احمد شاه‌کبیر عمار ت خر قه مطهر ه را به‌صورت‌علیحد ه با مسجد جا مع‌و محو طه وسیع و حوض آب به طور خیلـــی‌مرغو ب از خشت پخته و گچ‌وچونه وسنگ مطابق مهند سی ومعمار ی‌استادا ن قند هار ی آراست ،ودر وقت تکمیل تعمیر (غر ه شهـــــررمضا ن المبار كسنه .۱۱۹ ق‌مطابق پیچی ئیل شمسی ـ سا ل (میمون)خرقه مبا ر که را با نتهای عـزت وعظمت از مسجدقدیم (زاره‌مسجد)از نزد یکی منزل شاه ولی خـــا ن مر حو م با صر ف‌صدقا ت‌ونذورات‌بسیار وادعیه و تکبیر ا ت‌ودرود بروح مبار ك حضر ت سیدالاو لین‌والاخرین محمد صاد ق الوعدالامین (ص) بر داشته در عمار تی که تااکنو ن (سال ۱۳٦٦ش) زیـــب و زینت تمام دارد و باآ ن عظمت‌وشان‌پابر جا ست ، گذاشت .ودرهمین سنه برا ی جیر ه عالمان و متولیان‌خرقه معظمه فرمانی به عنوا ن عمال ومستا جرا ن مالیا ت ولایت‌قندهاردر بر قرار داشتن جیر ه پنج نفر

عالما ن و پنج نفر متولیا ن صادرنمود و مقدار یك من ده آثار بوز ن تبریز نا ن پخته مقرر داشت و درسالیا ن دراز این رسو م بجـــا میگردید .

بعد از آنکه خر قه مبارکه د رعمار ت جدید منتقل گشـــت . و تیمورشاه بکابل معاود ت نمود علما و اعیا ن انجمن حضوربعرض رسانیدند که خاقا ن کبیر (احمد شاه دردرا ن) ازرو ی نهایـــت احتیا ط خر قه شریفه رادر حجره‌مسجد و درنزدیك‌خانه وزیر شاه‌ولی خان گذاشته و تمام اکابر و اعیان‌وعلمای وقت در اندرو ن شهـــر مراقبت و موا ظبت می نمودندوالان‌که خر قه مبار که در صحن‌روضه باغ انتقا ل یافته و چنانکه د رقرون‌گذشته چند مر تبه توسط اربا ب تولیت از جابیجا گردید ه مبـــاداخدا ی نا خواسته روز ی از قندهار بدیار دیگر منتقل گردد .وامپراتورتیمورشا ه تا هنگا م معاود ت دفعه سو م‌به قندهار به تشو یش بسرمی‌برد .

تیمور شاه درسنه ۱۱۸٦ قمر ی‌در دا منه علی آباد محل اما نـــت خر قه شریفه را که درسنه ۱۱۸۲قمر ی گذاشته شده بود ملاحظـــه کرد . و آنجا را مانند زیار ت‌دشت‌ده بید سمر قند که بعد از انتقال خر قه مبار که به شهر بلخ زیارت‌شاه مردا ن نام کرده بودند_جایگاه خرقه را در دا منه علی آبـــادکابل ـ اونیز احتراما زیار ت شاه مردا ن نا م گذاشت و محل‌وموضع‌خرقه شریفه را که ازمدت چهارسال سنگ چینی شده و توغ بالا یش‌نصب کرده بودند ـفر مود که د ر نزدیك آن جایگا ه چاه آب بـرای‌وضو و نوشید ن زائرا ن حفـــر شود ودر ختا ن تو ت در زمین‌وقفی‌غرس گردد . اما اینکه بعضی جما_ عا ت از رو ی حسن عقید ت آنجاراقدمگاه حضر ت امیرالمو منیـــن علی کرم الله و جه تصور نمود ه‌وسنگ سوراخی را که صندو ق‌محمل خر قه معظمه را از طر ف روز باین‌مفهو م که از قامت زائرا ن بلنـــد باشد می گذاشتند . سنگ‌ذوالفقارنا م گذاشته اند . این یك حســـن

تعبیر عا میانه است و حقیقت‌همان‌است که درسنه ۱۱۸۲ قمر ی چند گاهی خر قه نبو یه درآن محـــل‌منز ه و گوشه از حدود شهر قدیم کابل قرار داشت (۱)

امپرا تور تیمور شاه ـ درسنـه۱۱۹۶ قمری که این و قت با ر دیگر وارد قند هار گردید باین دلیل که‌باید اربا ب تولیت ـبعلاو ه آنکـه حسبا و نسبا قند هار ی و معتمدملت اند ـاز نظر و ضع گذار ه نیز بیشتر ملتفت و متو جه ادای‌خدمت‌تولیت باشند ـ نهر شاهی (شا ه واله) را به ا را ضی آن که از آب‌مزبو ر مشرو ب می گردد ـو قف کرد و در اختیار اهل تولیت‌خر قه‌نبو یه سپرد ـ ودرسند و قف‌نامه مهر های برادرا ن خودرا نیز نقش‌نمود تا باین ئوا ب بزرگ همـــه فرزندا ن احمد شاه غاز ی مر حوم شریك باشند و بدعا ی خیر یاد شوند.

---

(۱)در اوائل دور ه سلطنـــت‌امان الله شاه ـ علیا حضر ت‌سراج الخوا تین والد ه آن پادشاه بـــه‌شکرا نه حصو ل افتخا ر استر داد استقلال افغانستا ن و هم بایـــن‌افتخا ر که نیاکا ن مادر علیـــا حضر ت به آورد ن خر قه شریفـه‌توفیق یافته بودند بصر ف پو ل شخصی خود جا ی آنرا عمار ت وبنا ی‌گنبد آهن پوش نمود.
ودرسا ل یکبار ظر ف بزرگـــــ‌سنگی را که بنا م دیگ سخـــــی مشهور شده است .
مملو از مالیده نموده وبطـــو رنذر بفقرا توزیع می نمود وا لا ن مرد م آنرا زیار ت‌سخی میگویند.ودر همین عهد بحسب فرمان غازی امان الله شاه دراثر عرض‌اهـــــل‌تشییع نا حیه چنداو ل که‌نوشتـه بودند برای تد فین و فیا ت شا ن‌در شهر کابل جای مشخص ندارند دا منه علی آباد ـ تعیین گردید وچنانکه گمان شده است این مدفن اطرا ف زیار ت سخی از عهددرانی‌سدو زا یی است حقیقت ندارد .

وثیقه و قف نا مه به طول تقریبایك متر و (بیست‌وپنج) سانتی و عرض تقر یبا (سی) سانتی به‌خطخوش نسخ و نستعلیق به تاریخ شهر رجب المر جب سنه ست وتسعین و ما ته وبعدالا لف (۱۱۹۶ هجری قمر ی)نوشته شدوهفت‌برادر :

تیمور شاه ـ سلیما ن ـ اسکندر ـ پرویز ـ دارا ب ـ شهاب ـ سنجر ـ دراین و ثیقه مهر کرده‌اند . واین‌وثیقه را هفت برادر که همه به‌قید حیا ت و در قندهار درایا م سفراین‌سا ل حاضر بودند ـ بدست خود به ملا حاجی عبدالحق الکوزا یی‌متولی سپرده اند .و سراسر متن دراین رساله مندر ج است .

به تاریخ (بیست‌و شش) شهرشوا ل الکمر م سنه ۱۱۹۶ ق به عنوا ن شا هزاد ه هما ن رقم دو لت‌امپرا تور ی صادر گردید و گفته شد که یك قسمت ارا ضی تحت‌آب نهر احمد شاهی که از طر ف اها لی با غها در آن احدا ث شده.مالیا ت آن با محصو لات زراعتی زمین های مذکور به اجزا ، موقوفات‌خر قه نبو یه (ص) افزوده گردد .

در فرما ن مور خ (ده) ربیع‌الاو ل سنه ۱۱۹۷ ق که دراثر عرض ملا عبدالحق متو لی صادر گردید ه‌مربو ط به موقو فا ت خر قه‌مبارکه واز حا جی علی نقی و صاد ق‌نا م‌تاجك تلو کانی ـ دربا ب‌دوز وج املاك نهر شاهی یاد شده واز حا جیا ن صدیقی و کسا ن دیگرنیز اشار ت نمود ه است .

در فرما ن امپراتور تیمور شامه‌مور خ(چار) جماد ی الثانی سنه ۱۱۹۷ ق‌که به حا جی عبدالحق‌عنایت شده تا کید گردید ه که هر روز مقدار پنجا ه من بوز ن‌تبریزی‌نان پخته از بابت حاصل نهرشاهی به خیرا ت فقرا و مساکین داد ه‌شود . ودر این فرما ن ثابت‌گردید که منزل باغ نیز از موقو فات‌خرقه‌معظمه در شمار آمده چنانچه‌درسنه مذکور متو لی خر قه نصف‌ارا ضی‌منز ل با غ‌را برا ی احداث‌انگو ر با غ استد عا کرده بود ودراین‌فرمان‌شاهزاد ه همایو ن به خطا ب نائب السلطنته القا هره‌واز حا جی‌عبدالحق به عبار ت فضیلت‌وکمالات

حا جی الحر مین الشریفین یادشده‌واز میر علی خان اسحق زا یی ـامیر آخور باشی شا هزاد ه همایون(۱) نام برده شده‌است .

در فرما ن مور خ (دوازده) ربیع‌الاو ل سنه ۱۱۹۸ ق امپرا تـــو ر تیمور شا ه از نظر مسا عد ت‌بامورخانگا ه علمی قند هار وسرپرستی مدرسه و نظار ت اوضا ع مفروشات‌زیار ت خر قه نبو یه ـ تاکید شده واز چند تن عالم و شاعر بزرگـــ‌قند هار به شمول ملاخدابخشـــ اسحق زا یی حوا زایی ملا باشی ـملامدا ح رئیس محکمه شر عیـه ـ ملاالیاس ـ ملاپیر محمد کاکـــر وشاعر ـ ملا دو ست محمد تبریزی متخلص (عزیز) نام برده و برای‌هریك معاشا ت و ماکو لات منظور گردید ه است .

فرما ن مورخ سنه (۱۱۹۰ ق)مطابق پیچی ئیل سال میمو ن‌ـوقتی از نزد متو لی مفقود گردید ـدراثرعرض حا جی عبدالحق متو لـــی ـ فرما ن ثانی از حضور امپرا تـــو رتیمور شا ه صادر گردید. و بـــه جوا ب عرض اوکه گفته بود :

وضع فرش های نمدی بر هم‌است‌وپنجر ه های عمار ت شکســت و ریخت پیدا کرد ه .

درفرما ن مور خ (چـــهارده)ذیحجة الحرا م سنه (۱۲۰۰ق) امر شد که بر آورد کرده و فرش‌قالین‌ازو لایت قاین بیاورند . وثابت‌گردید که تاسنه مذکور ـاز نمد هـــا ی‌مقبو ل قند هار ی در زیار ت خرقه شریفه‌فرش بود ه و بعد از آ ن‌به‌قرار فرما ن امپرا تور تیمور شا ه قالین های قاینی برای فرش زیارت‌خر قه معظمه خواسته شند ه و در

---

(۱)کتا بی که به عنوا ن زیـب‌تاریخ ها نوشته شده و نسخه خطی آن در کتابخا نه نسخ خطـــــی‌تاشکند درسا ل ۱۳۵۹ شمسی به نظر نگارند ه رسید باسم همیـــن‌شاهزاد ه نوشته شده است.(وکیلی پوپلزا یی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

این فرما ن از جمعه خان الکوزا یی‌نائب شاهزاد ه همایو ن بلقـــب نائب شاهزاد ه همایو ن بلقـــب‌وکیل مالیا ت قند هار وعبدالحـق متو لی و غلام علی پیشخد مـــت وادرا ك خا ن دارو غه دفترشاهزاده همایو ن یاد شده و شـاهزاد ه ،همایو ن نایب السلطنه مخا طـــب گردید ه است .

امپرا تور زمانشا ه که به تاریخ‌پنجشنبه (یازده) شوال المکرم سنه ۱۲۰۷ ق در بالا حصار کابـل‌بر مسند امپرا تور ی موروث‌نشست در اولین فرمان به عنوا ن شاهزاده‌همایو ن در مورد زیارا ت بابرکا ت وموقو فا ت قند هار خاطر نشا ن‌ساخت و گفت که :در پردا خـت و معا ف زیارا ت وموقو فا ت...علماوسادا ت و استما لت ر عایـــا ی اشر ف البلاد و تمام توابعا ت‌ومربوطا ت دقیقه یی از دقایق‌نامر عی نگذارد .

امپرا تور زمانشا ه در فرما ن‌مور خ شهر صفر سنه ۱۲۰۸ بـــه عنوا ن حا جی عبدالحق متولـــــی‌نوشت که : از و جه عواید نهـــر احمد شاهی (شاه واله)مساو ی‌چهار توما ن را دونفر نوکر بـــه جهت خد مت زیار ت بگیرد و گفت‌که متولی موصو ف از موقو فا ت برو فق فر مانها ی سابق‌استفاد ه‌کند .

در فرما ن مور خ شهر صفرسنه۱۲۰۹ ق به عنوا ن شاهزاد ه سلطان حیدر پسر خودکه‌فرمانروا ی‌قندهاربود نوشت که : باید مردم سکنـه چهار بلو ك قند هار کما فی‌السابق‌برا ی حفر نهر احمد شاهی و قف خر قه شریفه افراد کمکی‌بدهند .

آخو ند زاد ه عبدالحق الکوزایی(اولین متولی خر قه مبار که د ر قندهار) در سنه ۱۲۱٤ق و فا ت‌یافت . و بر طبق استد عـــــا ی پسرش ، حا جی حفیظ الله که چندوقت با اشترا ك برادرانش ـحاجی نعمت الله ـملاو لی محمدـ حاجی‌عبدالغیا ث بخد مت زیار ت خر قه معظمه مشر ف بود ـبه حسب فرمان امپر ا تور ز ما نشا ه در ا نـــی مور خ جماد ی الثانی سنه۱۲۱٤قـ مطابق ابتدا ی چهار ما هقوی

ئیل) بر تبه متولی خر قه‌بر قرارگردید . و برو ی تاکید ر فت تا دهم حصه عواید ارا ضی تحت آب‌نهر احمد شاهی (شاه واله)را ، صر ف حوایج خود و باقی و جوه‌نقد و غله و کاه را مانندگذشته صرف نا ن پخته و خریدار ی گو سفند خیرا ت و رو غن و تیـــل ومواجب خد متگارا ن زیار ت خر قه‌مشر فه بنما ید . و در فرما نمورخ مذکور عواید نهر احمد شا هی‌برای‌صر ف خر قه معظمه ــ نقدبیست ودو تومـا ن ــغله دویست و پنجاه‌خروار ، کاه دویست و پنجاه‌خروار تصریح شده .

ودر فرما ن امپرا تور زمانشاه‌درانی (مور خ ربیع الثا نی سنـــه ۱۲۱۵ق از ابتدا ی شش ما هـــه‌پیچی ئیل سال میمون) باین مطلب صدور بخشید که :

مبلغ بیست تو ما ن بر ا ت نقدبه‌صیغه موا جب همه سا له برا ی حا جی حفیظ الله متولی مقرراست‌وهرسا ل از مالیا ت و جوه چهل یك اشر ف البلاد احمد شاهی‌اززدعمال باز یافت و صر ف مایحتا ج خود بنماید و به عنوا ن حکا م وعمال تاکید این مطلب کرده که از تاریخ‌مذکور هرسا ل مبلغ بیست ودوتوما ن و جه نا مبرده راازو جه چهل ویك مهم ساز ی نموده ودیگرفرما ن طلب ندارند .

در شهر صفر سنـــه ۱۲۱٦ ق‌محمود شا ه از راه سیستا ن وارد مرکز قند هار گردید و به تاریـــخ(سیـــــز ده) ربیـــع الا و ل جلوس بر تخت امپراتور ی نمود ودر فرما ن (مور خ (بیست‌ویك) ربیع الاو ل سنه ۱۲۱٦ ق ــ ا زابتدای هشت ماهه سنه‌تخاقو ی‌ئیل (سال مر غ)رتبه تو لیت حا جـی‌ملاحفیظ الله را مانند دور ه زمانشاه درا نی تایید فرمود و فرما ن‌ثا نی‌محمود شاه (مور خ ربیـع الا و ل سنه ۱۲۱٦ق) به عنوا ن حکـــا م‌وعمال و مبا شرا ن دیوانی اشر ف البلاد احمد شاهی ــ راجع بـــــه‌حفر و لای کشی نهر شا هی وقف خر قه مبار که ــتوسط مردم چهاربلو ك تایید گردید ه وفر مان‌سو م محمود شاه درا نی در قند هـــا ر(مورخ ربیع الاو ل سنه ۱۲۱٦ ق)

به عنوا ن فضیلت و کمالات‌پناهان‌ملاخدا بخش ملا باشی (قو م اسحق زایی) و ملا نصر الله امین محکمه‌شهر قند هار وملا الیاس وملاپیر محمد کاکر ی و ملادوست محمـــدترینی و غیر ه علما صدور یافته و گفته شده که باید عالمان مذکو رازبابت حاصل نهر شاهی و قف‌خرقه با حا جی ملا حفیظ الله متولی‌دعوی‌گفتگو ننمایند .

به تاریخ (بیست‌و نه) شهـــرسنه ۱۲۱۸ ق ـ شا هزاده کامران فرمانروا ی قند هار به عنوا ن‌سر ـدار محمد کلان خان امین الو جوهات قند هار و سند و شکار پورراجع‌به موقو فا ت زیارا ت قند هار که نخست مرا تب احترا م خر قه‌شریفه‌درنظر است . نوشت :

حاصلات موقو فا ت و توابـــــع‌زیارا ت و متبر کا ت خدا م‌زیارا ت ومشایخ که ح ق‌تولیت آنها مـــی‌باشد و در هیچ صور ت ودرهیـــچ با ب به هیچیك از علما وسا دا ت‌ومشایخ و فقرا مزا حمت‌و تکالیف نرسد .

در فرما ن مور خ (بیست‌ودو)شهرربیع الاو ل سنه۱۲۱۲ق که‌ازحضور شجا ع‌الملك شاه صادر گشتـــه‌نوشته است : شجا ع الملك شاه‌ـ وقف کرد از برای حاجی الحر مین‌الشریفین حا جی حفیظ الله ابـــن حاجی عبدالحق درانی الکو زایـــی‌تما می یکزو ج ارا ضی متعلقـــه معینه آن که واقع است دراشرف‌البلاد احمد شاهی مشهور به نهر روضه با غ و قف حا جی مذکو رباشد .

در دوره سلطنت ثانی محمو دشاه درانی به تاریخ شهر ربیـــع الثانی سنه ۱۲۲۳ـ مطابق ابتدای‌سنه لو ی ئیل سا ل نهنگ به‌عنوان حکا م و عمال قندهار نوشته‌است:

موازی دوبا ب کار ونســـرا ی‌شاهزاد ه سلیما ن وبازار چه‌دروجه فضیلت پناه حا جی ملاحفیظ اللـــه‌متو لی خر قه مبارکه مر حمـــــت گردید ه بود که حاصل آنرا بجهته‌جیره خد مه و رو غن و چرا غ و تعمیر و غیر ه امورا ت خر قه می‌رسانید .

بنابرا ن امر و مقر رفرمودیم که به‌نحو سابق سال بسا ل حاصـــل ومنافع آنرا به مصار ف خر قـــــه‌منور ه متبر که میرسانیده باشند، ومواز ی دوازد ه باب دکان که ازجمله دکاکین و بازار چه مذکور که به غلط نما یی درو جه ملا نصیر وملا جمعه و ملا باشی و ملا صحبـت وملاعبدالر حمن و غیر ه مقر رشده‌بود ، ازو جه آنها موقوف دانسته بدستو ر سابق درو جه حاجـــــی‌حفیظ الله مشار الیه بر قرار دانند که هرساله حاصل و منافع دکاکیـن‌بازار چه ودوبا ب کار بانسرا را به مصار ف خر قه متبر که میرسانیده‌با شد . واز با بت ما لیه د کا کین‌و مرسو ما ت‌دارو غه های بازا ر ی‌وکو تو الی و بیگار و صادریا ت و غیره بهر اسم ورسم که حواله شودمعا ف ومرفو ع القلم دانسته به‌هیچ وجه من الوجو ه مزا حم ومتعرضـــــن‌نشوند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

علیست شیر خدا وامیر شیرعلی

۱۲۹۰

صاحب معظم والا شا ن مهربا ن‌سردار میر افضل خان حکمرا ن
دارالقرا ر قندهار را واضح خاطرسا می آنکه :

درین‌و قت فضیلت نشا ن مـــلاعبدالله آخو ند زاد ه‌ولد رحمت الله آخوند زاد ه نواد ه غیا ث آخو نـدزاد ه مر حو م شرفیا ب دربارمعلی گردید ه د ربا ب تولیت‌ومجاور ت‌مزار فیض آثار خر قه شریفـــه عرض واظهار کرد که از آبا و اجدادمجا ور ت و تولیت مزار مذکـــور بما خانواد ه تعلق داشته ودیگری‌را دخل و غرض نبود ه حال بعضی ازمرد م اجنبی را هوای مجاو رت‌و تولیت مزار(۱)مذکور درسرافتاده مارا به مجاور ت آنجا آرام نمـــی‌گذارند . و چند قطعه دست آویزو

---

(۱)مزار ـ جا ی زیار ت.اکثـــــراطلاق‌این لفظ بر قبر کنند . یعنی استعما ل این کلمه برای زیار ت‌خر قه شریفه درست است .واماچون عمو ما کلمه مزار برای قبر انسا ن‌بزرگ و مزارا ت برای قبو ربزرگان اهل تقو ی یاد شده است .درایـــن‌متن درست نمی نماید .

سند و تمسکا ت که درباب استحقاق مجاور ت و تولیت مزار فیض آثا ر
مذکور در دست داشت از نظرشهریاری گذ رانید ودست آویز جدید
به مهر سر کار وا لا مطالبه نمود. چو ن سر کار والا رابر احـــوا ل
مجاور و متولی مزار مذکور علـــم واطلاع حاصل نیست لهذا صور ت
تحقیق این مد عا وانجام مقصـــد ملا عبدالله آخوند زاده حوا له بـه
رای صوا ب نمای صا حبی فرموده نگارش می یابد که خودش نوشتجات
وتمسکا ت مشا ر الیه را ا زنظـــر خود گذرانیده و علم به حقیقـــت
عرض واظهار او آورده هرگاه تولیت و مجاور ت مزار فیض آثار مذکو ر
حق ملا عبدالله باشد به ملا عبدالله سپرد فرما یند که به خدمت آنجـا
قیا م واقدا م ورزیده آنچه حاصـل و قفیات او ست د خل وعمل داشته
وبه مصر فی که سابقا مقرر بود ه برساند هر گا ه دیگر ی ازخاندا ن
مشار الیه را از روی استحقا ق به قرار سابقه با مشار الیه د رامـــر
تولیت وماحصل و قفیا ت شرکت ومدا خلتی باشد همان تقسیـــم
سابقه را مابین شا ن بر حـــا لواستوار بداند که هر کدام حـــق
خودرا مالك وقابض بوده یکی بـــردیگری ستم شریکی نداشته باشند.
واگر چنانچه از مرد م اجنبی کسی را با ملاعبدالله آخوند زاده در امر
مذکور دعو ی و گفتگو ی غیر حق باشد البته خود آنصاحب بکلـــی
ممانعت خواهند فرمود که مزاحـــم حال مشار الیه نشود فقط تحر یـر
شنبه (هفت) شهر شوا ل المکرم سنه ۱۲۹۵.
(علیست شیر خدا و امیرشیرعلی)
۱۲۹۰.

* * *

فرما ن امیر شیر علـی خان ـ این فرما ن دور ه محمد زا یی در
خصوص زیار ت خر قه شریفـــه قندهار به خط وانشا و محمدنبی
خا ن (واصل) دبیر الملك نوشتـه شده و قبل از آ ن سندی به نظـر
نرسید ه است . در پشت فـرمان مهر دبیر دارا ی سنه ۱۲۹۰ خوانده
میشود و در همان سنه بعو ضـــ محمد حسن ـ این رتبه رایا فتـــه
است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرقۀشریفه‌وموی‌مبارک

در شهر قندهار ـ دوزیـــار ت‌بزرگ ـ (خرقه شریفـه ومو ی مبار ك) موجود است . در سنـــه۱۳۲۵ هجری قمر ی امیر حبیب الله خان بشر ف زیار ت واحترا م آ ن‌دوزیار ت مقد سه رسید وخدماتی را انجا م داد ـ سیاد ت‌پناه(۱)میرمحسن آقا ی پشینی شرحی نوشته که سرا سر عبار ت اورا در جملـه‌تو ضیح و حوا شی این کتا ب‌مفید ومغتنم میدانیم و آن این است :

(از آنجا که توجها ت شنشـــه‌شهنشا هی شاه سعاد ت بنیا ن

---

(۱)میر محسن آقابه‌تاریخ یکشنبه(هجده) شهرشوال المکر م سنـــه ۱۳٤۱ هجر ی قمر ی در شهـــــرقندهار فو ت وهمانجا دفن‌گردید. موصو ف شخص عالم و فاضـــــل‌ودر خو شنو یسی هم دستی داشت پسر کاکا ی شاه عبدالعظیم پشینی(شاه آقا ی قلعه قاضی)بود .

Digitized by Google

خرقهٔ شریفه (قندهار) واصل (دبیر الملك) در خصوص خان ـ بخطوانشاء میرزا محمد نبی فرمان اعلیحضرت امیر شیر علی

المو يد بتاييد الملك الديا نسلالةالسلاطين آل افغا ن التى ابتهجت بهم‌القرو ن و الازما ن اعليحضر تسرا ج الملة والدين دا م ملك دايما مصرو ف تر قى اعمار بلادوامصا رشاهانه شا ن است ـ از ابتدا آمدن موكب مسعود او به قندهار بســـى‌آثار عمرا ن و تر قيا ت نمايانـــى برو ى كار آمده است كه برخى‌ازآنها بيان كرده ميشود .

چنانچه تعمير قلعه قند ها ر كه‌به مرور زما ن بر هم ورخنه رخنـه گرديد ه بود از سرنو بطرز جديـدترميم گرديد ك در صفا يى‌وزيبايى رشك بلدا ن عالم گرديد . وارگ‌شهر قند هار و سلامخانه مبار كه و عمار ت برج و كوتى جديد ارگـــك‌وگلدانى هاو فوار ه ها درآن‌سا خته شده است و بازار ها به كـمال ،آرايش انجا م يافت واماكن متبركه چنانچه: خر قه شريفه كه در دايره‌وصحن او وسعت كرده سراى طر ف شر قى اوراخريد ه در دايره اش‌داخل كردند و صحن اورا وسعت دادند و نيز دالانها ى سمت‌جنوبى‌اورا آبادنمودند و امام وموذن‌وخدمه ومدرس وطلبه را مقرر فرمودندونيزمسجد جا معشاه كه آباد كرده احمد شاه مر حو م است جانب شمال آ نزمين هاى خالصه سر كار ى وخر ـ يدار ى در آن داخل كرده داير ةاورا وسعت داده دالان هاى شمالى اورا از سرنو تعمير نمودند و نيزمسجد جامع سردار كهند ل خان ، مرحو م را از طرف شمال‌و جنوب‌او سراهاى به قيمت بسيار خريد ـ دايره و مسجد اورا دوچند ازسابق‌كلان نمود ه و نهر پاتا ب رادراوسط او اجرا داد و دوصدبا ب دكـــان‌كه در حقيقت يك بازار طولا نـــى است براى مصار ف وى آباد و جاى‌موى مبار ك را در آن ساخته به آن بقعه شريف نهادند و مسجد عثمان‌آباد واقع بازار شكار پور و غير ه مساجد را تعمير نمودندو عما رت‌كو هكرا ن و كو تى جديد منزل باغ كه مزين به تخت پادشاهى است‌وكو تى يخچا ل و كوتى سر بند و حفر نهر ها و ساختن سر ك ها وپك ها از آن جمله يكى حفر نهر مباركه سرا جيه است كه از دريای‌هلمند اراضى حاليه غير مـز روع را به زحمت زيادى در ظر ف چهارسا ل كه مواز ى هشت هزار مرددر

آن کار میکرد تا حفرآن انجا م‌یافت‌که یکی از آثار عظیمه عصرسراجیه است واز نتایج مستحسنه سفـــرخیر یت اثر همایو نی علی هذالقیاس در هر ولایت که قدو م میمنت لزوم‌والا رسید ه یك آثار تر قی نشان به یاد گار ماند ه این همه به‌سعی‌واهتمام عالیجا ه سردار محمـــد عثما ن نایب سالار ملکی سر داردرجه دویم‌بانجا م واتمام رسید).

• • •

سفر امیر حبیب الله خـان د رقندهار سنه ۱۳۲۵قمر ی (۱۲۸٦ شمسی و ۱۹۰۷ میلادی) است ازقندهار به هرا ت عزیمت نمود واین سیا حت تاسنه ۱۳۲٦قمر ی ادا مه‌یافت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسجد موی مبارک

مسجد موی‌مبار ك در قندهار كه‌اولین مسجد شهر جدید (اشر ف البلاد احمد شاهی) است و گذ رپیوست مسجد موصو ف نیز بنام مسجد موی مبار ك یاد میشود ـدرفرصتی كه امپراتور احمد شا ه بزرگ مصرو ف امور بلاد شر قی‌قلمرو افغا نی بود ـبفرموده‌وهدایت آن سهر قهر مان ملی این اولین‌مسجد در شهر جدید قند هار ـدر سنه ۱۱۷۲ قمر ی (۱۱۳۸ توشقا ن‌ئیل شمسی) به پایه اكمال رسید. در سنه ۱۱۸۲ قمر ی خر قه مطهره‌ومو ی مبار ك در حجر ه هما نمسجد گذاشته شد . در سنه ۱۱۹۱قمر ی‌دراین و قتی كه خر قه مطهر ه به عمارت جد ید (درساحه رو ضه باغ)احتراما نقل داده شد ـ مسجد موصو ف بنا م مسجد موی مبار كمشهور ماند و بنابراولیت وقدامت بنا آن قند هار یا ن(زاره مسجد)یاد می كنند . نگارند ه این كتا ب مسجد موصو ف را صبح سه شنبه(چار) بر ج ثور سا ل۱۳٤۱شمسی دید م كه در صحن حویلی ـ هفت‌درخت سرو و چند اصله در خت تو ت موجود وو ضع عمار ت‌قدامت‌آنرا نشان میدهد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هدیهٔ دروازهٔ نقره

درواز ه زینه داخل عمار ت خر قه‌مطهر ه که از صحن اندرو نروضه به طر ف صندو ق محمل خر قـــه‌مبار که میرود قبلا از چو ب‌ساخته شده‌بود (۱) در عهد امیر حبیب‌الله‌خان به جای آ ن‌درواز ه نقر ه‌باندازه تقریبا دو متر طو ل و تقریبا یك‌مترو(بیست‌و پنج) سانتی عرض بـــا چو کا ت آن از طر ف حکو مـــت‌به توسط سردار خو شد ل خا ن

---

(۱)در بر ج حمل سا ل۱۳٤۱شمسی از آخو ند زاده محمد حق متو لی خر قه شریفه سوال کردم‌که بعد نصب درواز ه نقر ه‌ـدروازه چو بی آن را کجا برداشتند ؟ گفت:در منزل شخصی خود برده نصـب کرده ام و موجود است ـ محـــل‌گوشه و منزه است . (وکیلی)

لوینا ب نایب الحکو مه قند هـار(ابن سر دار شیر دل خان لوینا ب مرحو م)اهدا شده واین عبا ر ت‌درو ی نقش شده است :

(در زمان سلطنت اعلی حضر ت‌سراج الملة والدین- هدیه لوینا ب خوشد ل نایب‌الحکو مه اشر ف‌البلادقندهار تقدیم شد ۱۳۳٦ هـ .)

بضا عت نیاورد م الا امید خدایا ز عفو م مکن نا امید

• • •

عبار ت فو ق را ساعت(یازده)قبل از ظهر جمعه (سی‌ویك)برج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی نقـــل‌بر داشتم .

* * *

۱۳۳٦ هجر ی قمر ی مطا بـــق۱۲۹۷ هجری شمسی است و د ر برج حو ت همین سا ل افغانستان‌استقلال کامل خودرا اعلان نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمیم عمارت خرقهٔ شریفه

امیر حبیب الله خان در سنـــــه ۱۳۲۵ هجر ی قمر ی از کابل بـــه قند هار عزیمت نمود . و حین ورود به قندهار به زیار ت خر قه‌شریفه مشرف گردید و فرمود که آن زیارت بزرگ ترمیم و مجددا رنگ آمیز ی ونقا شی شود ـ و برا ی سر عت کار خرقه معظمه وسایر ابنیه مقدسه قند ها ر ـ از هرا ت یکعده نفـــراهل فن نیز حکم احضار صدور نمود تا با مور خطا طی ، نقا شی، رنگـــ مالی ، مهندسی ، عمارا ت بزرگـــ قند هار بپر دازند .

صو فی عبدالحمید و لد نصرالله‌خان از قبیله خوا نته زا یی بار ـ

کزا یی ساکن‌چهارکو چه قندهار(۱)درسنه ۱۳۲۷ قمر ی از هرا ت وارد قندهار گردید داخل عمار ت خر قه‌مطهر ه وعمار ت مو ی مبار ك‌حضرت سید لولاك را مجددا رنگ آمیز ی‌و نقا شی نمود و هم با مور خطا طی الواح تاریخ پرداخت . در سقـــف‌عمار ت خر قه شریفه این بیت‌نو- شته شده است :

اینجا بیا که‌رو ضه خرقه‌محمداست اینجا بیا که نور یقین جلوه میکنه

---

(۱)صو فی عبدالحمید در سنه۱۳۰۷ قمر ی در قندهار متو لـدو به عمر (نه) سالگی با فا میـــل‌ایشا ن در هرا ت رفت . علوم‌ریاضی طبیعی ، هندسه ، هیا ت قد یمه،جغرافیا ـ تاریخ ـاز معلمیـــــن خصو صی آمو خت .

ودر سنه ۱۳۲۷ قمر ی از هرا ت‌با مر امیر افغانستان به قنـد هار احضار گردید . د رامورمهند ســی‌تحت مَنزل باغ و ترمیم مـزارا ت خدمت نمود . درسنه ۱۳۳۲ قمر ی‌به کابل احضار یافت .

درسنه ۱۳۴۳ قمر ی کتـــا ب‌جغرافیا ی ولایا ت شمال افغانستا ن را ترتیب نمود و درسنـه ۱۳۴٤قمر ی رئیس شر کت‌تعدیل صنایع ودر سنه ۱۳٤٥قمر ی رئیســـــس‌مطبعه‌نو ت و صکو ك مقرر گردید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمت در راه صلح

درآغاز اعلان‌جهاد استرداد استقلال‌افغانستان (برج حوت سال ۱۲۹۷ شمسی) از اثر دخالت و خیا نـت‌دشمنا ن را حت و آسایش و صلح وآرا می ملت مسلما ن افغانستا ن،دراین ایا م که قبایل پشتون قندهار از شهر احمد شاهی به‌عزم‌غزوجهادوحرز ناموس اکبر کمر همت‌بسته به طر ف سر حد افغانستا ن د رحرکت بودند ـدر شهر قند هار ، واقعه بس خطرنا ك رخداد .وتفصیل‌اینکه: یکنفر از سادات سنی مذهب که روز های قبل تبلیغ جهاد نمود ه‌بود ـ پسر نوجوا ن اورا کشته در برابر درواز ه سرای میرا ب باشی‌شهر قندهار دفن کـرده پای اورا برون کشیده بودند و به طور غیرمحسوس به نفر ی اهل جهاددرسپین بولدك خبر داده و گفته شد که شماجهاد استقلال را آغاز کرده ایدخبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ندارید که دشمن خانگی فر زندا نشما مرد م اهل سنت و جما عت را
می کشند . رو ی این اطلاع وایـن واقعه هولنا ك که زمان حکو مـت
خو شدل لوینا ب بود ا هـــل غزا ت از سپین بولد ك رو گردان
شد ه وارد شهر قند هار و بسیارنفر را کشتند . برای دفع اینواقعه
خونین حا جی عبدالحمید آخو ند زاد ه متولی خر قه شریفه در بین
اجتماع وارد شده خدمت بز رگـدر راه صلح نمود . ودیگر علمـای
قندهار نیز باو ی همفکرو همکارشده آن واقعه خونین جنگ داخلی
را دفع نمودند . وبعد انجا م آنواقعه فهمیده شدکه دست خیا نت
خار جی دخیل بود واین حر کـتدریك مر حله حساس با عث ناکامی
گردید . در ضماییم تاریخ خرقـهمتـو لـی خر قـه شریفـه
به درج ایـن خلص اکتفـاورزیدیم زیرا که خدمت مصلحا نـه
متولی خر قه شریفه در واقعه آ نایا م خیلی ها قابلاحترا م است و
همان ایا م بود که مجاهدین قندهاربه محاذ کدنی بهحرز ناموس
اکبر آماد ه جان سپار ی بودند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیانات غازی امان الله شاه

د رمسجد جا مع خر قه شریفــه واقع در قندهار

غاز ی‌امان‌الله شاه به تاریـــخ‌یکشنبه (هجده) برج میزان سا ل ۱۳۰٤ شمسی (یازده ــ اکتو بــر۱۹۲۵م) از کابل به قصد قندهار حرکت نمود و روز دوشنبه (نزده)میزا ن در میدان مسجد جا مع‌خرقه شریفه به اهالی قند هار گفت :

(چونکه ا زخدمت به وطن بالاترعشقی ندار م واین مسلك را نخبــه آمال خود می شمار م لذا استفاد ه‌از موقع را بغرض تا مین امور وطن عزیزم افغانستا ن و تهیه طریـــق‌بختیاری ملت محبوبم افغانیان همه وقت ملحو ظ داشته خواسته ام به‌معو نه ایزد ی نهضت ومرا تـــب عظمت افغانیه بسر عت ممکنه بــه‌سا حه و جود آید .

بنا علیه چو ن دراین ایام خاطرم‌با لجمله ا زمهمات امور مر کـــز

مطمئن گردید سر کشی با مـــورایا لات سایر ه محرو سه رابا لا صا له تصمیم کردم).

وگفت : (مقصد م از این آمد ن‌به قندهار ساعت تیری و تفریـــح نیست بلکه چو ن قندهار از متبرك‌ترین شهر های افغا نستا ن ویـــك جا ی مقدس شمرده میشود ، ایـن‌عاجز در آن به‌قسم فال نیك بغرض زیار ت خر قه شریفه وخبرگیر ی‌حالات حقیقی اینجا آمده ام اولامقصد از آمدن به قندهار تشر ف‌به‌خرقه‌مبار که و باز ملاقا ت نمود ن‌باشما مرد م. قندهار و معلوما ت کردن‌ازاحوا ل شما عزیزا ن بوده است .

امان الله شاه پنج نماز جمعه زادرجامع خر قه شریفه ادا نمود وچون خود امامت و خطا بت نماز جمعه رامی نمود ـ بروز جمعه (سی) میزان سا ل ۱۳۰٤ ش در مسجد جا مـــع‌خر قه ضمن ادای خطبه گفت :

(عزیزا ن من میدانید که مقصداز خطا بت رسانید ن احکا م خدا و رسو ل است برای سا معین پس‌می‌باید که خطبه بزبانی گفته شود که بفهم قریب و شنوند ه از آن‌استفاده‌کرده بتواند .

ماو شما بدین مر تبه که درعزت‌وحرمت خر قه مبار که سرو کائنات که قند هار رایك شرا فت بز رگی‌بخشیده واین جا مع مبار که‌رانسبت بدیگر مسا جد اسلامیه بعد ازحرمین‌شریفین بنظر ما با عظمت نشا ن میدهد میکوشیم‌میدانید که ازچیست؟ازاین است که این خر قه مطهر ه‌به وجود پیغمبر ما مشر ف شده وبه‌عرق پا ك شا ن معنبر و به ا ثـــر صحبت شا ن یك‌افتخا ر بزرگی رانایل شده است ـپس طور ی که ما در اعزاز واکرا م این خر قه بدین‌حیثیت میکو شیم‌می بایدصد چندان آن در تعمیل آن اوامر و نوا هی‌که‌ذا ت اقد س پیغمبر بما امتا ن‌عاصی خویش فرموده اند ـجد و جهـــدکنیم و به قدر یك سر مو ی ا ز هدایا ت واحکا ما ت اوشا ن تخلف‌نورزیم .

بشما بسیار تاکید میکنم که نمازهای پنجگا ه تا ن رابکمال تر تیـب و پابندی اداء کنید و بدا نید که‌مهم‌ترین و افضلترین عبادا ت نمازبوده

بسی فوایدمهمه دینی ودنیو ی درآن‌موجود است تا می توانید نما ز های خود را در مسا جد وبه جماعت‌ادا کنید و نگذ ارید که از شمـــا قضا شود . همچنین در دیگـــــرعبا دات خویش‌که روز ه ماه ر مضان وداد ن زکو ت و حج بیت اللـــه‌شریف ودیگر ارکا ن و احکا م دینی است هم سستی و تنبلی نکنید وبدانید که ایزد پا ك از ین چیـــز هایی که بشما عرض کرد م‌علیحده‌علیحد ه از شما در آخر ت مـــی پرسد و در صور ت عد م تعمیل، بدین امر از شما سخت بـــا ز خواست میکند و هم شما توصیـــه‌میکنم که در اتحاد واتفا ق اسلامیت وافغانیت خود بسیار سعی وکوشش‌کنید و بدانید که همه کا میابی و مظفر یت های ماد ی ومعنوی شمامربو ط به اخو ت وسود ت عمو می شما است وقتی که شما با همدیگردر راه تر قیا ت ملت و مملکـت و اسلامیت خود گر مجوشی وهمدردی‌نمودید معلو م است که همه‌برضای خدا و رسو ل نایل میشوید وهـم‌اولو الا مر خود را که شمابه‌اطاعت وفرمانبر دار ی او مکلف میبا شیداز خود خو شنود ساخته اید علاو تا هیچ‌یك دشمن شر ف و عـــز ت‌شما نمی تواند که به آسا نی‌ازمیان شما مطلب خیانت و شرار ت خودراپیش برده بتواند .

ملت ها یی که به پریشانی مبتـلاوبه نکبت و مذلت افتاده اند یگانه سببش علیحده گی ازهم و دیگـــرنفا ق است . چیزی که اسلام رابدین حا لت ر قت آور دچار کرده نفـاق‌است نفا ق بسیار یك حصه مهمه عالم اسلام را مظلو م و مقهـــو ردشمنا ن ، ساخته است .

نفا ق بسیار یك چیز مخر ب ومدهش خانه و یرا ن است .ازبرای خدا عقب اسبا ب نفاق وچیز هایی‌که دربین اسلام شقا ق را می‌افگند هرگز نگردید .

یکی از ارکان مهمـه اسلامیـــه‌مـا و شـــما اقـا مـــهٔ جهـــاد وکو شید ن به مال و جان است .در اعلای کلمته الله ـ خدارا شاکرم که ملت غیور قند هار بلند تر ازخیا ل من در جهاد اظهار گـــر م

جو شی دارند ، خورد وبز رگ ـزن‌و مرد شا ن شو ق و شعـــف
فوق العاد ه شان را در امورغـزانشا ن میدهند . واثرا ت همیـن
جوش و خرو ش شما ملت غیور بودکه به‌نعر ه های عدو کوب الله‌اکبر
وجمع آور ی اظهار همت‌ومردانگـی‌شدید خود یعنی استقلال را حاصل
واستر داد کرد ه توانستیم)

ودر خطبه دو مین در مسجدجامع‌خر قه شریفه گفت :

(الهی برای ما امتا ن پیغمبـــــرمحبو بت توفیق استقا مت شریعت
رانصیب گردا ن و تمام مکرو حیله‌دشمنا ن شر ف و عزت واسلامیت
مار نا کا میا ب ثابت نما . الهـی‌ملت و مملکت افغانستا ن را بـــه
ترقیات و مرا تبی که بلندتر از آن‌نباشد از لطف و مکر مت خـــو د
موفق‌سازد .

الهی عسکر افغانستا ن را در هرمیدا ن به مقابله اعدا ی شـــا ن
مظفر و فاتح و سر افراز و تمام‌ملت‌ومامورین و علما وسادا ت افغانستان
را که برای خیر و بهبود مملکـــت‌خود خدمت می کنند قرین لطـــف
ومکر مت خویش داشته با عـزا زدارین شاد کا م گردا ن.

الهی من عاجز خد متگار افغانستان‌را که بجز از رفا ه وتر قیـــا ت
ملت ومملکت خوددیگرآرزویی‌ندارم،به مقا صد م کا میا ب و فایزالمرام
دار .

الهی عالم اسلام را ازین پریشانی‌ودر ماند گی از فضل ومر حمـــت
خویش وار هانیده مانند قـــرو نِ‌او لی به خد مات اسلامیه اوشان را
توفیق نصیب کن وتمام دولت های‌اسلامیه را از دست دشمنان‌وخیانت
کارا ن محفو ظ دار).

• • •

غاز ی امان الله شاه ـدر خطبه‌نماز جمعه (هفت) عقرب ســـال
۱۳۰٤ شمسی در مسجد جا مـــع‌خر قه شریفه واقع در قند هار که
خود امامت و خطا بت‌نمود گفت :

(عزیز ا ن من ! همه تان بخو بی‌میدانید که تمام کائنا ت وسایـــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

موجودا ت دلیل برو جـــود ذات‌خداوند (ج) و شاهد معر فت‌کرد گار است .

برگ در ختا ن سبز درنظـــرهوشیار
هر ورقش‌دفتر یست معر فت کرد گـــار

پس هر قدر ی که در موضو ع‌معر فت کردگار عرض نماییم با ز حسب خوا هش من ولزو م آ نِ کـم‌است . لهذا به همین یك فرداکتفا کرد ه فقط دربحث اتحاد واتفا ق‌که‌به‌جمعه گذشته اجما لا برای تان‌گفته بود م چیز ی تو ضیحا ت‌میدهم) .ودر ضمن تو ضیحا ت وارشا دا ت فرمود :

(شما را به اتحاد و اتفا ق زیادتوصیه میکنم .اما چه اتفا قی کـــه صورت عملی داشته با وصا ف وصفا ت حقیقی خویش آرا سته‌باشد از شما آرزو مند م که دربین تمام‌اقوا م و طوایف خویش چندا ن ، مراتب اتحاد واتفا ق را قایم کنیدتا افغانستا ن مرکز اتفا ق اسـلام وسلسله پیو ند رشته اتحادعمومی‌عالم اسلام گرد د).

وگفت : (به اشخا صی که دادوستد و معا مله می نمایید طـر ز امانت و دیانت را اختیار و بـــاهمگنا ن لطف ومراعا ت رارو ی کار آورد ه ، کسانیکه به تکلیـــف وزحما ت دچار باشند با آنهامعاونت وهمدرد ی ومریضا ن را پرستاری‌وتیمار دار ی ودرماند گا ن رادست گیر ی ودلدار ی نمایید . که نتیجه‌وثمره هر کدام ازین‌عملیا ت‌و رفتار اتحاد واتفا ق رابوجود می آورد .

جمیع احکا م وارشادا تی کـــه‌سرور کائنا ت به ما امتان خویش فرمود ه اند در هر کدام آن یك‌عالم‌خوبی و یك جهـا ن باریکی موجو د است . مثلا:

پیغمبر ما تاکید مز یدی‌درمحبت‌نمود ن با همسایگا ن وایفا ی حقوق آنا ن برما فرموده است) ود رخاتمه‌خطا بت گفت :(خداوند پا کدرهمین موضو ع اتفا ق به ماو شما چنین‌یك امر تاکید فرموده است که :

(c) ketabton.com: The Digital Library

واعتصموابحبل الله جميعا و لاتفرقوا ـ چنگ بز نيد تمام تان بـه رشته خداوند ی که اسلاميت استواز هم مفار قت نجوييد .

در موقعی که خداوند به ما امراسلاميت را ميکند ودرين رهگذر به ما هيچ اجاز ه‌تفر ق و جدايی نمـی‌دهد . هرکسی که در افغانستا ن سکونت دارد بدو ن استثنا افغا ن‌وتمام طوايف واقوا م آن مسلما ن گفته ميشو ند و بشما تاکيد ميکنم‌اسلاميت را طر ه امتياز وموجـب اعزاز خويش انگاشته تابتوا نيدبرای‌قـدرت و عظـمت و بزر گـی و شوکت اسلام بکوشيد و بدانيد که‌همه ماو شما مسلمان و تمام‌سکنه افغانستا ن يك افغا ن گفته مـی‌شويم و اولاد يك پدر می باشيم . مراتب مود ت واخو ت رابين‌خويش‌مستحکم کنيد و کسانی را که‌برای عزت و تر قيا ت تا ن بکوشندوشب‌وروز در خدما ت تان سر گرم می باشند بنظر احترا م و تقديربنگريد)وگفت : (چيزی که عظمت‌وسطوت وشو کت حقيقی رابرا ی انسا نهابهم ميرساند ، اخو ت و مود ت‌و محبت اتحاد و اتفا ق و همدرد ی‌باهمديگر است وبس .

دردی که ازين پريشانی عالـم‌اسلام بد ل دار م مرا مانند آتش ميسو زاند و هيچ طاقت اظهار ش‌راندار م .)

وگفت: (بصد عجز و نياز آرز وداريم که عالم اسلام را به‌مقررا ت صحيحه اسلاميه استقا مت نصيب‌کناد . واين گفتار ی راکه من عاجز نمود م بی اثر نگذارد .)

وگفت : (الهی مارا بدا ن رفتاروکر دار و گفتار ی موفق گردانی‌که درآ ن رضای تو ورضا ی رسول تووضا ی اشخاصی باشد که برا ی سعاد ت و شرافت ما خدمت مـی‌کنند .خداوندا دنيا يك محل‌فانی‌و آخر ت منز لگا ه جاو دانی است ،سوا ل و جوا ب روز قيا مت ما را آسان و منزل آخر ت‌مارا خـو ب‌بگردانی).

ودر خطبه دوم بعد از حمد ونعت‌ومنقبت بزبا ن عربی گفت :

خداو ندا جهان اسلام را مانند يك ديوار آهنين به مقابل غـدر و خيانت دشمنا ن شا ن بگردا ن ـالهی قو م نجيب افغا ن رابرترقيات

وتعالیا ت که من عاجزخد متکا رشان‌بدل دار م ،موفق گردانی ، الهی عسکر غیور افغانستا ن را در هر میدان مظفر و منصور و کا میا ب داری . الهی کسانی راکه برا ی‌ترقیا ت وسعادت افغا نستان‌خدمت می کنند همه شا ن را معزز دارین‌داشته خود ت مدد گار شا ن باشی .

خداوندا خود ت بهتر میدانی که‌مسلك این بند ه عاجز ت به‌مقابل تما م‌او امر محض تسلیم است وبس . اگر به بخشی مر حمت‌است واگر بپر سی شکایتی ندار م .اگرجنتم دهی لطف است واگر بدوزخم افگنی رضا ی ترا می جویم .

من از خود اراد ه واختیار ی‌ندارم‌فقط خورسند ی ترا میخوا هم و رشته رضا ، خود م را بدست‌قضای‌تومی سپار م ، هر فرد اسلامی در تمام عملیا ت خودباید عدالت کندوبر احد ی ظلم و تجاوز و زیاد ت نه نماید و کسی را بنظر حقار ت‌ننگردودر داد و ستد برابر ی وانصا ف نماید و باز یر دستا ن خودشیو ه‌مساوا ت و یگرنگی را مر عی‌دارد .)

* * *

غاز ی امان الله شاه بروز جمعه(چهارده) عقر ب سا ل ۱۳۰٤ شمسی در مسجد جا مع‌خرقه شریفه‌در قند هار که خود مطابق همه‌وقته وظیفه امامت و خطا بت را داشت،بعد از حمد و نعت‌بزبا ن عربی ـ مطالبی بیا ن کرد که اینك خلص‌آنرا در ج‌می نماییم :

(به همه شما معلو م است که‌اسلام یك دین مقدسی است واولین مسلك و مذ هب مهذبی که‌در تمام‌کائنا ت برای ر فاه و بهبودانسا ن ها شر ف نزو ل فرموده است‌همین‌دین مبین محمد ی است که همه پیروا ن خودرا بیك قانون درست‌و نظا م خو ب راهبر ی میکند.)

وگفت : (ایزد پا ك در تعریف‌دین اسلام میفرماید که اسلام یك دین مکمل و پیرو ی آن موجب سرفراز ی دنیا و رستگار ی آخر ت است)و گفت :

برهرمسلما ن واجب است کـــه‌اسلام رابلند تر از پدر وما در وتمام کائنا ت بداندو هیچ چیز را به‌مقابل‌اسلام اهمیت نداد ه تما ما گرویده شریعت بود ه سلسله اسلامیت خودهارا مربوط نمایند .

در دور ه حکومت من قوانین که‌وضع و ترتیب شده اند تما ماهمان احکا م قرآن پا ك‌ورسو ل اکرم‌بوده‌مطابق به مذهب شریف حنفـــــی است).

وگفت : (در نظا منا مه هاـرفاه‌وآباد ی و آسوده حا لی غریب‌ترین وعاجز ترین طبقه ملت افغا نستا ن‌زیرنظر گر فته شده است .اساس فکر من تنها بیدا ری‌و خبردار ی‌عامه ملت از حقو ق‌خویش و خو بی وآسوده حا لی عمو می می باشد .وفقط برای بدست آمد ن همین‌مطلوب نظا ما ت موجود ه زا و ضع کردیم‌تا دست ظالمان و متجاوزین ازسر مظلو مین و بیچار ه‌گا ن کو تـــاه‌باشد).

وگفت : یگانه علاج این درد ووسیله دیگر تر قیا ت و بهبود ی های شما علم است .)

وگفت : (اختلافا ت وپریشا نی‌ها که تماما نتیجه بی علمی است مرا از حد زیاد ه زیر تاثیر آورده‌است و شباروز کو شش دار م تا ملت خود را ازین مغا ك تیره‌و تاربرون آورد ه به انوار علم وعرفان ایشا ن را راهنمایی کنم . لهذا ازیکطر ف برای شا ن‌نظا مات‌وقواعدی را وضع کرده ام تا از طبقه‌موجوده‌ملت افغانستا ن دست اذیت کوتاه شده تماما بواسطه تحقیقا ت‌و عمل‌نمود ن آن از مضرا ت‌بر کنار و با مسر ت سردچار شو ند واز جانب‌دیگر مکاتب ومدارس متعدد ی را در تمام گو شه های مملکت خودشا ن‌گشاده ام تا طبقه آینده‌مرد م افغاـ نستا ن عالم ودانسته شده خوبتر،ازین نظاما ت و قوانین موضوعه‌ام استفاده کرده بواسطه علم وعرفان‌نه تنها درد های ملت افغانستان را دوا بلکه به ترقیا ت و تعالیا ت ،موجود ه جهان نیز آشنا شده ایـن زحمت کشی مراکه‌برا ی آبادی وبهبود ی افغانستا ن مینمایم تقدیر خوا هند کرد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظا منا مه برای عموم شماآزادی‌اسلامی و حریت شخصی تا ن رااعطا کرده است و شما را از سایر پـریشانی و درمانده گی نجات‌بخشیده است .

(به آتیه اولاد خویش دلسوزی‌کنید و آنهارا به مکاتب بفرستید تا عالم و دانسته شده برای شماوملت‌ومملکت خود خدمت کنند).

وگفت : (امروز در دنیا تو پ‌های‌موجود است که بیست میل خـا ك دشمن را زیر آتش می گیردوطیاره‌ها یی سا خته شده که از تمـــا م حرکا ت وسکنا ت رقیبا ن خـــودکشفیا ت میکند . مقابله تـــو پ باسو ته و چو ب ممکن نیســـت‌پس ضرور است که ماو شما هـم بالمقابل آ ن قو تی داشته با شیم‌واز کید و حیله دشمنا ن خود غافل نشویم و پی تحصیل علوم همـت‌گماریم ، تا ما هم از یمن آن دارای توپ های دور ز ن وطیار ه ودیگرآلات وادوا ت حر بی باشیم .

اگر چه عقا ید ما مسلما نان بلندتر است واز بر کت همین عقایـــد اسلامیه همه و قت به معاونت‌خدای(ج) و رو حانیت رسول الله (ص)می توانیم که دشمنا ن شر ف وعز ت‌خود مان را عقب بنشانیم چنانچـه بار بار امتحا ن داده ایم .باز هم‌اگرقوه‌ظا هره و معنویا ت وثرو ت‌ماهم درست باشد . معلو م است که ازهمدستی‌و اجتما ع این دو قـــوه ظاهر ی و باطنی به بسیار خو بی‌می توانیم دشمنا ن خودرا پسپاکنیم ومطلب مقد س خودرا از اوشا ن به‌آسانی بگیریم .)

وگفت : (به مجردی که او لادافغا ن خواننده و نویسنده شدند‌ـ گویا کلید تمام علو م و فنـون رایافتند و پس از آن برای آنهابسیار سهل و آسا ن است که هر علـــم‌وفنی را که خواهش داشته باشند در دیگر مکاتب عالی تحصیـــــل‌کنند).

وگفت : (همین اولاد شما کـــه‌تعلیمات ابتدا یی خودرا تکمیـــل کردند عالم و متخصص هر فن‌شده‌می توانند .)

وگفت: (مال دنیو ی ضامـــــن سعاد ت آیند ه اطفا ل افغا ن د ر صور تی که بی علم وبی کمـــــا ل باشند . هرگز شده نمی تواند).

وگفت : (داشتن علم و کما ل یك برابر بالای مرد وز ن از طـــــر ف خدا فرض است . پس متسا و یانه در تعلیم پسرا ن ودخترا ن خـــود بکو شید و بدانید که احکا م واوامر دینی و مذهبی بالای زن و مرد یکسان فرض است). و گفت :(موفقیت ما جای امید مسلمانا ن جهان است).

وگفت : (خدایا الفا ظ عاجزا نه ام را که برای تر قی و بیدار ی ملت افغانستا ن میگویم موثر گردان .خدایا به عا مه ملت افغانستا ن توفیـق را رفیق بگردا ن تا اولاد خودرا به مکاتب داخل کنند و از فیوضا ت تعلیم بهره و رشوند .

خدا به بر کت رسو ل مقبو لت افغانستا ن را سبب نجا ت عالـــم اسلام گردا نو به ما توفیق خد مت عالم اسلام را عطا فرما).

* * *

در خطبه دوم گفت : (خدایا ملت نجیب افغانستا ن را توفیق رفیـق فرما تابرا ی تر قی و تعالی ایـــن نقطه مقد سه اسلامیه بجا ن ود ل بکو شند و تما می مساعی وکوشش های شا ن را در سر ســـبز ی و آبیاری این مملکت خود مصـــرو ف دارند . و به ترقیاتـــی که آرزو و خواهش این خد متگار عاجز شـــان است کا میا ب شوند .

الهی تمام مامورین و سادا ت وعلما و مشایخ وملت افغانستا ن راکه در حفظ و حمایت و عزت و شرافت مملکت خود کوشش می کنند و جان ومال خودرا نثار می فرمایند دردین ودنیا سر فراز ونیك نام فرما یی و عسکر افغانستا ن و کسا نی راکه برای اسلام وافغانستا ن خدمت می کنند و آرزوی تر قیات اورا بدل می پرور انند در هر میدان فاتح و ســـر فراز و ممتاز گردانی .

الهی این عاجز راکه به جزازعشق آبادی ملت وسر سبز ی مملکت خود دیگر تمنا یی بدل ندارد به مقا صدش موفق گردان ودیگر دولت هـــا ی اسلامیه را در حفا ظت و حراســت خود نگهدار و تمام اقوا م تبعه دولت

(c) ketabton.com: The Digital Library

های اسلامی را براه هدایت خود ت‌را هنمایی فرما تا از شر بدخواهان ودشمنا ن خویش محفو ظ بمانند .

الهی به بسیار عجز و نیاز التجامی کنم که افغانستا ن را موجب سعاد ت عالم اسلام وسبب نجا ت‌واتحاد واتفا ق اسلامیا ن بگردانی واز آسیب‌و شر ور خائنین دا خلی‌وخار جی اورا همیشه نگهبا نی فرما).

* * *

امان الله شاه ـ .درادای‌نماز جمعه(بیست‌ویك) عقر ب۱۳۰٤ شس در جامع خر قه شریفه که خوداما مت‌وخطا بت را برذمت داشت،درمسایل جهاد توضیحات داذ گفت:(اوامر پرور دگار تان را برای شماتوضیح وابلاغ میدار م . معلوم است که‌جان‌ومال ما مسلمانها از طر ف‌خداو ند تعالی‌برای اعلای کلمته الله‌و حفاظت‌دین وو طن مخصوص گردید • است .)

وگفت : (در صورتیکه ماو شمااز تعلیم نظا می بی بهره‌و ازتربیه ودانستن امورحربی‌و فهمیدن‌اصول‌تعرض ومدافعه آگاه وباخبر نباشیم وقبل از و قو ع واقعه در صددعلاج‌آن نبر آییم . نخوا هیم‌توانست که یك مقابله در ستی با دشمن بکنیم.

خدمت عسکر ی در واقع عمل‌کرد ن است به همین آیه شریفه (وجاهد وا با موا لکم و انفسکم فی‌سبیل الله) و فایده رسانید ن‌است برای اسلام و نو ع انسا ن وملت‌ومملکت خویش . بهترین چاره و وسیله یی که برای تعمیم تعلیم‌نظامی‌وکثرت خدمات عسکر ی در دنیای موجود سنجید ه شده همانا همین‌طریقه نفوس است که درنظا منامه آن توضیح یافته است).

وگفت : (در مسایل زکو ت‌برای‌شما تاکید ز یاد می کنم تا بتوانید هرساله قرار فرمود ه پروردگا ردراعطا ی‌زکو ت اموا ل خویش بکوشید).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وگفت : (مقصد از فرضیـــــت زکوت آن است تاماوشما ز کـوة اموا ل خود مان را هرساله برا ی رفاه وآرا می فقرا وغربا،وبینوایا ن وبیچاره گا ن مملکت خو دبدهیم).

امان الله شا ه ـ در خصوصـــــ فواید زکوت ووارداتقندهار سخنان زیاد گفت و خطبه اول را خاتمه دادودر خطبه دوم بعد حمد و نعـــــت ومنقبت بزبا نعر بی گفت : (حالادعا می کنم که خداوند برای ماوشما وتمام ملت افغا ن توفیق نصیـــــب کند تابرا ی خیرو بهبود عالم اسلام خصو صا افغانستا ن خد مت کنیم وسبب بیدار ی مسلما نها یی که به خوا ب غفلت رفته اند ماو شمـــــاشویم).

وادعیه خالصا نه بسیار ی درحق عالم اسلام نمود ودر اخیر گفت : (الهی پنجه های خونین دشمنان شر فو عزت افغانستا ن و عالـــم اسلام را از لطف ومکر متی که با مادار ی از سرما دور گردان و تما م تشبثا ت معاندا نه شما ن راناکا م ثابت بگردانی).

غاز ی امان الله شاه ـ صبـــــح یکشنبه (بیست و سه) عـقر ب ۱۳۰٤ شمسی از قند هار به قصد کابل حر کت نمود .

غاز ی امان الله شاه ـ درخصوص احترا م مقا م خر قه متبر که واقع در قندهار فرمانی به عنوان متولی ونایب الحکو مه قند هار نو شت و در حفظ و نگاهدار ی آن مقام مقدس وحقو ق ارباب تولیت وو جـــــه صد قا ت و نذورا ت تاکید فرمود .

محمدحق آخند زاد ه متولی دربرج حمل سا ل ۱۳٤۱ شمسی به نگارنده این کتا ب (عزیز الدین و کیلـــــی پوپلزا یی) حکایت نمود که فرمان دستخطی غاز ی امان الله شاه درنزدما موجود است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداء پوش جدید

برای صندوق خرقه شریفه

سرور سلطانین علیا حضرت سراج الخواتین- والده غازی امان- الله شاه - در برج میزان سال ۱۳۰٤ شمسی -به همراه پسر بزرگ ونابغه خود دریك روز وارد قندهارگردید . و به تاریخ (نزده) میزان یعنی در روز اول و رود خود به قندهار -به زیارت خرقه شریفه نبویه (ص) مشرف گردیدوپوش خیلی زیبا و نفیسی را که در کابل بامصارف و دقت نهایت زیاد درتحت نظر خود باین حسن نیت و حرمت تهیه نموده واز کابل احتراماباخود به همین عزم خالصانه برده بود - به آن بارگاه مبارکمقدس اهداء نمود .

وبعد ادای آن مراسم در صحن میدان پیش روی دالان زیارت خرقه شریفه و هم در طول جاده آن بارگاه که تعداد زیادی از قندهار یان برای ادای احترام استاده بودند علیا حضرت معظمه موصوفه نطقی نمود و گفت :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(عزیزا ن من !الحمد لله که بعدازبسیار آرزو ها چشمم بدیدار تا ن روشن شد وو طن خود قند هارراديد م . بعض شما برای من بمنزله عمو و بعضی بمثابه برادرا نوبعضی‌اولاد می باشید . وازین گر مجوشی شما اظهار بسیار ممنونیت می کنم.

برادرا ن من ! عالم اسلام‌ازاتفاق‌ترقی کرده بود و رخنه هایی کـــه دشمنا ن دین‌ما و شما دربین‌اسلام‌پیداکردند از نفا ق است بایدپوره حس کنیم تاهمان اتفا ق برپا گردد وخاك پاك‌افغانستان که‌برای‌ماوشما اولاد وطن امید ترقی و تعا لی‌داردبه تعالی برسد . شکر گذار م‌خداوند خودرا که‌به کوشش های جوانمردانه‌امان الله فرق بسیار پیداشده‌است. از خداوند کریم طول عمرش رابرای‌خدمت شما ملت‌افغانستا ن میخواهم باقی از خالق خود التجا می کنم که‌چنان اعمال در دنیا از شماعزیزان ظا هر شود که روز محشر بحضورخداوند سرخ رو باشید).

* * *

عبدالعزیز خان وزیر دا خله(ابن معاذ الله خان بارکزایی ازبنی‌اعمام علیا حضرت موصوفه) کلمات‌علیـــاحضر ت صا حبه را با دقت‌استماع نمود ه و به زبان پشتو باآوازبلندبه عموم حاضرین بیان می نمود .

علیا حضر ت موصو فه دفعه دوم‌دردهه اخیر برج جـــدی سال۱۳۰۷ شمسی وارد قند هار گردید و دراول ورود به زیار ت خر قه‌شریفه مشر ف شد و بسیار صد قا ت ونذورا ت نمود .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرفیابی امان الله شاه به زیارت خرقهٔ شریفه

در ایا م قبل وبعداز سفرآسیا وارو پا

غاز ی امان‌الله شاه به تاریخ‌چهارشنبه (هشت) قوس سا ل۱۳۰۶ شمسی وارد قندهار گردیدو صبح‌جمعه (هفده) قوس ۱۳۰۶ شمسی‌از روضه با غ(مقام خر قه‌شریفه)به‌طرف قلعه جدید حرکت نمود. در ایا م هشت روز اقامت در قندهاردوبار جمعه (ده قوس) و جـــمعه (هفده) قوس به زیار ت خر قه‌مطهره‌مشر ف شده ادعیه خالصا نه درحق عالم اسلام وافغا نستان نمود . وبعد ادای مراسم احترا م به آن‌زیارت گاه مبار ك و مقدس ــاز گروه‌علماواتقیاء که اهل تولیت نیز حاضـــر بـــودند دعا گرفته به سفر دوازده‌کشور آغاز نمود .

بعد طی سفر آسیا و اروپاازطریق‌هرا ت به تاریخ (پنج) برج‌سرطان سال ۱۳۰۷ شمسی‌وارد شهرقندهاروپس از اند ك استراحت به زیار ت

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرقه حضرت سیدلولاك (۱)صلی الله علیه و علی آله واصحا به‌وسلم مشر ف شد و بانهایت احتـــرام‌وتعظیم وادعیه و شفقت ومر حمت باحوا ل اهل تولیت‌آن آستا ن‌وعموم‌علما و سادا ت نطق موثر نموده‌از مرام سفر خود چنانکه دربرج قوس‌سال گذشته بیا ن کرده بود ، از گزارش سفر خود شر ح‌داد وگفت:

اگررو ی دنیا را بگردیم ازیـن‌سعاد ت بیشتر نمی یابیم کـــه بحمدالله تعالی مسلما ن و بدیـن‌وایمان خود کاملا پابند و پیـــر و حضرت خیرالبشر و ختم المرسلین‌می باشیم و این حسن اعتقاد مـــا باین خر قه معظمه براساس هما ن‌صد ق دیانت است که قرآن کریم به ما کافه عالم اسلام ارشـــا دفرموده است :

(وما محمد الا رسو ل قد خلت من‌قلبه الرسل) ـچو ن‌ما به حبل ـ المتین دین مبین دست زده‌ایم‌وایمان‌واعتقاد کامل داریم امیدواریم که‌در اساس و بنیاد هستی اسلامی‌وافغانی‌ماهیچگا ه ضعف ومذلت نخوا هـد رسید چرا که خداوند بز رگ (ج)خود حافظ وناصر اسلام است :

وبه فرمود ه حضر ت سید عالم(ص) مو من کامل کسی است کـــه آزار او به همسایه نرسد . مـــاحقو ق همسایه گی را در همه‌وقت رعایت کرده ایم ومی کنیم . وازین‌سفر تجر بتی که آموخته‌واندوخته ام اینـکـه افغـا نـستا ن دارای‌ا ستقلا ل را همه جهان به حیـث مسلما ن حقیقی و پابند تمام آ ن‌رسوم نیف دینی ومذهبی واعتبا ر عنعنات افغانی‌آن می‌شناسندوخوب تر نیزشنا ختند. زنده‌بادافغانستان

---

(۱)لولاك اشار تست به (لو لاكلما خلقت الافلاك) به معنی اگر نمی بودی توالبته‌نه‌پیدا می کردمی افلاكرا ـ واین حدیث قدسی اســـتو حدیث قدسی آنرا گویند کـــه آن‌حضرت «ص» رابه خواب و حـــی رسیده باشد .

وپاینده‌باد استقلال آن و شادوآبادبادملت مسلمان آن .

ازخدا خواهیم توفیـق اد ب بی ادب محرو م ماندازفضل رب

* * *

یاصب الجمال یاسید البشر منو جهك المنیرلقد نور القمر

لایمکن الثنـاء کماکان حقه بعدازخدابزرگ تویی قصه‌مختصر

* * *

بلغ العلی بکما له کشف الد جی بجما له

حسنت جمیع خصا له صلوا علیه و آلـــه

ده نماز جمعه در مسجد جامع

خر قه شریفه

امان الله غاز ی ـ به فتـــوا ومشور ت عمو م اقوا م قند هارکه از تاریخ پنجشنبه (بیست‌و هفت)برج جدی سا ل ۱۳۰۷ شمسی تـا پنجشنبه (٤) بر ج دلو سا لمذکوردرسلامخا نه قند هار ادا مه یافت. بنا بدر خواست مردم مجددا قبول‌پادشاهی نمود . زیرا که اقوا م قندهار خلع اورا از سلطنـــت‌وپادشاهی برادر ش عنایت الله خان را نه پذیر فتند و را ی‌عمو مـی‌بدان قرار گرفت که امان الله شاه مجددا اعلان سلطنت نمایدوبا خـذبیعت از مردم حاضر شود .امان‌الله شاه از مرد م بیعت و عهد موکـــدبه سوگند گر فت و گفت: سلطنت من همیشه دولت و سلطنت‌اسلامی‌شرعی بود و حکومت قانونی گذشته من ازرو ی نظا ماتی که نشرکرده‌ام‌پوره معلو م میشود و الان هم‌بعین اساس ومطابق به مقتضیا ت‌اسلامی‌وافغا نی و به طوری که همیشه در این جا مع خر قه شریفه بیان‌کرده‌ام جاری بوده و عهد میکنم که‌جدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکیدا پیرو جمیع احکا م دیـــــن‌حضر ت سید المر سلین بوده در حفاظت اساسا ت دین وخاك وطن واستقلال کامل آن تاد م آخرین و مطابق به مشور ت شما مردم‌مسلمان‌خدمت کنم . اهالی قند هار مجددا بیعت کردند و روز جمعه (پنج)دلو۱۳۰۷ شمسی در خطبه نماز جمعه در مسجد خرقه‌شر یفه نام‌امان‌الله‌شا ه خواند ه شد (وچنانکه رو ز جمعه (بیست‌و هشت) جدی‌درخطبه‌نماز جمعه نام هیچ یك پادشاه ، خواند ه نشده‌بود).

امان الله شاه در همین روز بعدادای نماز جمعه در جامع خر قـــه شریفه مطابق رای واتفا ق علمـا ومشایخ واهل تولیت خر قه شریفه وعمو م بزرگا ن اقوا م قند هارمصمم لشکر کشی به طرف غز نی وکابل گردید .

مخالفین در اواسط برج دلو سا ل۱۳۰۷ شمسی از جلوس ثانی‌امان‌الله شاه ومراسم مسجد جا مـــــع‌خرقه شریفه خبر یافتند ودر پی‌آن شدند که از کابل تاکلات موانـــــع‌ایجاد کنند .

امان الله شاه از تاریخ‌پنجشنبه‌اول حمل سا ل۱۳۰۸ شمســـــــی (نه شوال المکرم ۱۳٤۷ق) با عزام‌عساکر به طر ف کلات‌و مقروغزنی آغاز فرمود وخود به تاریخ سه‌شنبه(شش) حمل ۱۳۰۸ شمسی به‌زیارت خرقه شریفه شتا فته دعا نمود .

یعنی امان الله شاه از تاریخ‌جمعه(بیست‌و هشت) جدی سال ۱۳۰۷ شمسی تا روزجمعه (نه) حمـــل۱۳۰۸ شمسی نماز های جمعه رادر مسجد جا مع خر قه شریفه‌درقندهارادا می نمود وادعیا ت وموعظـا ت اودر حق عالم اسلام وافغانستا نجار ی واز رو حانیت حضر ت‌سرور کائنا ت (ص) برای خیرو بهبودحال‌واستقبا ل افغانستا ن استمداد می جست .

اول شوا ل المکر م سنه ۱۳٤۷هجری قمر ی یعنی اول عید سعیـد

(c) ketabton.com: The Digital Library

فطر که بروز چهار شنبه (بیست‌وسه)بر ج حـو ت سا ل ۱۳۰۷ شمسی تصاد ف نمود .امان‌الله شاه‌نماز عید را به همراه شهر یـــان قند هار ادا نمود و موعظا ت‌خیلی‌سود مند فرمود ومرد م رابه اتحاد واتفا ق‌کامل تو صیه وهمان گفتارهای سابقه خودرا تکرار نمود .

وخلص باید گفت که : ازبرکا ت هـمان حسن نیات بودکه خودش‌و خاندانش از میان آتش نجات یافته‌به امانت وسلامت گذ شتند و تـا آخرین لحظا ت حیا ت از حال‌واحوال‌ملت مسلما ن افغانستا ن غافـــل نبود . در کعبه مظمه وهمه جا دعانمود .

به تاریخ یکشنبه (٦) حو ت‌سال ۱۳۰۷ش(چهارده رمضان۱۳٤۷ق- بیست‌و چار فبروری ۱۹۲۹م)خرقه شریفه نبو یه (ص) از زیار تگاه آن برآورده بانظار علماء، ســـا دات، مشایخ و به حضور اهالی قندهار جلوه داده شد . واز آن تاریـــخ اهالی قند هار قصد لشکر کشـــی برای طرد قوا ی جهل نمودند .

CC-0. Kabul Museum Collection. Digitized by eGangotri

پوش صندوق خرقهٔ شریفه

پوش صندوق مبارک خرقهٔ معظمه در مرور دو صد وبیست و پنج سال چند بار با مصارف وحسن علایق و دقت زیاد از طرف دولت افغانستان ترتیب و تجدید شده است .و در دفعات اخیر یکبار در سال ۱۳۰٤ شمسی از طرف علیاحضرت والده غازی امان الله شاه و دفعه دوم در سال ۱۳۲۸ شمسی از طرف دولت افغانستان تجدید شده است .

یاد داشت :

خرقه شریفه در شهر صفرالمظفر سنه ۱۱۸۲ قمری به ولایت ورد ک پرتو وصول بخشیدودروازهٔ نوری محل خرقه شریفه هنوززیادت گاه است . ودرهمان شهر صفرالمظفر سنه ۱۱۸۲قمری (جولای ۱۷٦٥م) به شهر غزنی پرتووصول افگند و به تاریخ نهم ربع الاول ۱۱۸۲قمری- اگست۱۷٦٥م)به شهر جدید قندهار پرتووصول وبرکات بخشید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

القاب متولیان خرقۀ شریفه

مرد م عر ب ـ متولیا ن خر قـه‌متبر که رابه لقب شیخ یاد کرده‌اند وبعد از انتقا ل خر قه‌معظمه از بغدادبه ماوراء النهر (سمر قند)به‌خطاب خوا جه و جمع متولیا ن خواجگا ن یاد شده اند و تا سا لیا نی که این امانت نهایت بزرگ‌در خطه‌بدخشان‌پرتو نزو ل داشت .

متولیا ن آن به لقب خوا جگا ن‌مشهور و موصو ف بودند (سنه ۱۱۸۱ هجری قمری).

بعد از انتقا ل به خطه زیبا ی‌کابل وو صو ل به قندهار قهرمان‌ـ امپرا تور بزرگ افغا نستا ن احمدشا ه در درا ن به حسب اصطـــلاح قبایل محتر م قندهار که علمـــا وروحانیو ن آن دیار راآخو ندواولاد واحفاد عالمان بزرگ راآخوند زاده‌می ستایند .

برای اهل تولیت خر قه مشرفه‌متبر که که اصلا از ارغسا ن وا ز خانواده روحانی و به احتمال قوی‌درسفر میمنت اثر بدخشا ن (سنه

۱۱۸۱ق) و شرف حمل و نقل‌خرقه‌شریفه (دوبرادر عبدالحق‌و مولاداد پسرا ن حا جی ملا شکر ابن حا جی‌ملا زلال) همراه بودند ـاز تا ریـخ (بیسـت‌و شش) محرم الحرا م سنه۱۱۸۳قمر ی آخو ند زاد ه لقـــب داد ه و جمیع افراد این خانواد ه‌اهل تولیت به خطا ب آخو ند زاده موصو ف‌و تاحا ل(برج جـو زا ی‌سا ل ۱۳٦٦شمسی ـ شـــو ا ل ۱٤۰۷ قمر ی)به‌همین خطا ب‌اتصاف‌دارند . ودر تمام ار قا م‌واحکا م دولت و حکومت افغانستا ن به‌همین‌خطاب بزرگ آخو ند وآخو ندزاد ه یاد شده‌اند .

وتر جمه آن القا ب ازین قـــراراست :

۱ـشیخ‌به معنی خوا جه‌و پیر .

۲ـخوا جه به معنی خدا و ندودرملك تورا ن (یعنی ماوراء النهروهم ولایـــات شمـال ا فغا نستـان)القا ب سادا ت است .ودر بعضـ فرهنگ ها خوا جه به معنی وزیردانسته اند واین لفظ تر کی است. وبهر صور ت لقب بزرگ وبرا ی‌بزرگا ن علم واد ب وورع‌و تقـو ی استعمال شده و میشود .

۳ـآخوند ـبه معنی استادومعلم .

چون خاندا ن متولیا ن قند هار ی‌شانزد ه نفر ایشا ن بشر ف‌ادای فریضه حج‌نایل شده اند و هم‌صفت‌علمیت و رو حانیت دارندو هـــم اینکه‌ازسنه ۱۱۸۲ق تاسنه۱٤۰۷ق‌پیوسته به خدمت تولیت آن زیارتگاه بزرگ نسلا بعدنسل خدمت کرده‌اند. حقوق علمیت و فضیلت‌ایشان تا امروز در نزد مردم مسلما نافغانستا ن معنا و هم رسما بهر دوره حفظ و حرمت شده است .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاندان متولیال خرقهٔ شریفه

در قندهار

برای اینکه سلسله نسب افرا دخاندا ن متولیا ن خر قه مشر فـه مظهر ه در قندهار دراین رسالـــه‌تاریخیه ثابت بماند ـ فهر ستی را که دربرج حمل سا ل ۱۳٤۱هجری شمسی در خودآن زیارت واز زبان چند نفر موسفید آن خانواده‌شنیده‌ودر قید مسودا ت آورده ام دراین صحیفه تصریح‌میدارم :

آخوند زاده حا جی عبدالحق وآخوند زاده مولاداد پسرا ن حا جی ملا شکرابن حا جی مـلا زلال ا زقبیله یعقو ب زایی طایفه الکوزایی در عهد احمـد شاه در درا ن د رقندهار میز یستند . به تاریـــخ (۲٦) محر م الحرا م سنـه ۱۱۸۳هجر ی قمر ی .حاجی عبدالحـــق الکو زایی‌به‌قرار فر مان آن‌امپراتوربزرگ افغانستا ن‌برتبه رفیع‌المرتبه تولیت خر قه متبر که‌واقع‌در قندهارمقرر گردید . واو درســنه ۱۲۱٤ هجر ی قمر ی و فات یافت‌ودرهمین‌سنه پسر ش حا جی حفیظ الله به فرما ن امپراتور زمانشا ه برتبـــه‌رفیع ا لمر تـــبه تو لیت خرقـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

متبر که مقرر گردید. ونام هـــای پسرا ن و نواده گان آن دو مرد با فضیلت دراین سلسله نگا شتـــــه میشود .

از آخوند زاده حا جی عبدالحـق چهار پسر ـ حا جی حفیظ الله ـ حاجی نعمت الله ـ ملاولی محمد ـ حا جی عبدالغیا ث ، به جا ماندند .

از حا جی حفیظ الله ـ حا جـــی عبدالوها ب واز و ی حا جی محمد نعیم و ازو ی حاجی غلام قا درآخوندزاده وار ث شدند .

از حا جی غلام قادر چهار پسر :

غلام حیدر ـ محمد صدیق ـ عبدالرحمن ـ محمدنبی ـ بجا ماندند .

از ملا غلام حیدر آ خوندزاده پنج پسر :

محمدنعیم ـ عبدالکریم ـ فدامحمدولی محمد ، عبدالمنیـــر ، وار ث شدند .

از محمد عثما ن آخو ند زاد ه محمد صدیق وازو ی حاجی عبدا ـ لحمید وازو ی حاجی عبدا لرزا قوارث شد .

(واین شخص اخیر به عمرهشتادسالگی تابرج حمـل سا ل ۱۳٤۱ شمسی حیا ت داشت).

از محمد صدیق آخو ند زاده(ابن حا جی غلام قادر) سه پسر :

محمد رفیق ـ حبیب الله ـ عبید الله ـ وار ث شدند .

از عبدالر حمن آخو ند زاد ه چهارپسر :

خیر محمد ـ عبدالله ـ خلیل الله ـ محب الله ـ وارث شدند .

از خلیفه محمدنبی آخو ند زاد ه(ابن حاجی غلام قادر)دوپسر :

شرف الدین ـ محمد سعید ـ به جاماند .

(خلیفه محمدنبی آخو نـد زاد ه شا م (نزده) ثور ســـال ۱۳٦٦ شمسی در دا خل زیار ت خر قـه شریفه بدر جه شهاد ت رسید).

از حا جی نعمت الله آخو ندزاده حاجی محمد اعظم وازو ی حا جی

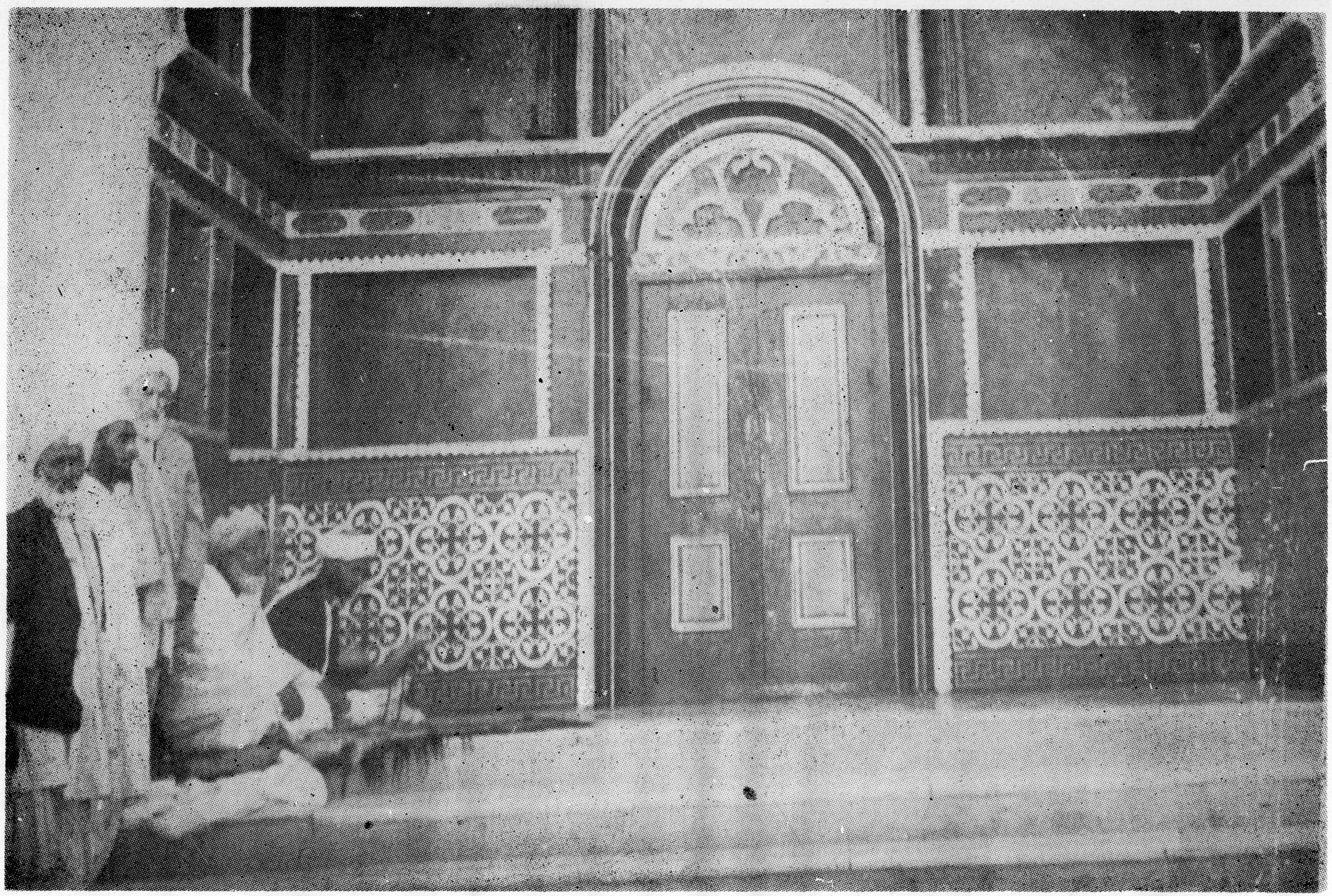

مولوی حاجی عبدالحق آخوندزاده‌سر متولی خرقهٔ شریفه (قند هار) وهیأت ارباب تولیت در برج حمل
۱۳٤۱ شمسی

محمد سرور وازو ی_محمدصاد ق‌ومحمد اسمعیل _وارث شدند .
از محمد صاد ق آخو ندزاد ه دوپسر : محمد عمر _صالح محمد ، وارث شدند .
از محمد ا سمعیل آخوند زاده‌سه پسر:
محمد اسحق _ محمد مو سی،عبدالستار ، بجا ماندند .
از حا جی رحمت الله (ابـــن‌حاجی عبدالغیا ث آخو ند زاد ه) حاجی محمد رفیق وازو ی حا جی‌محمدحق آخو ند زاده وارث شد .
(واین شخص اخیر در برج حمل‌سا ل ۱۳٤۱ شمسی به قید حیا ت وصحت وبزرگ وسر کرد ه هیا ت‌متولیا ن خر قه شریفه شنا خته میشد).

* * *

آخو ند زاده حا جی عبدالحـــق‌متو لی _در سنه ۱۲۱٤قمر ی وفات یافت ودر حصه تخته پل ارغسا ن‌بخا ك سپرده شد _مر قد مر حوم نمایا ن و بنا م زیار ت سفیـــد‌مشهور و زیارتگا ه است .
حا جی مولا داد آخو ند زاد ه(ابن‌حا جی ملاشکر)در علاقه میل واقع قریه مدد خان اچك زا یی مدفو ن‌است .
این شخص رتبه تولیت ندا شت‌واما اینکه از اهل علم و عر فا ن در عهد احمد شاه بزرگ‌وهم اینکه‌سوابق خر قه شریفه را ضمـــن مکتو بی از جنا ب میا فقیرا للـــه‌شکار پور ی سوا ل نموده بـــود اسمش در ماخذ مانده‌است .
علی جا ن آخوند زاده _متو لی‌خرقه شریفه که مردعالم _متصو ف ومتقی بود به تاریخ جمعه(پانزده)شعبا ن المعظم سنه ۱۳٦۱قمر ی در قندهار و فا ت‌یافت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفن حکمران قندهار

در محوطه خرقه شریفه

سردارمحمد امین خان حکمران‌قندهار که خدمتگار خرقه نبویه واخلاصمند اهل تولیت آن زیارت‌بود درسنه۱۱۸۲قمری وصیت کرده بود هروقتی که فوت شوم‌مرا در زیر ناوه بام زیارت‌خرقه شریفه دفن کنند که آب بام این‌زیارت بالای قبر من بریزد. مذکور به تاریخ سه شنبه (یازده) شهرمحرم الحرام سنه ۱۲۸۲ قمری در ترنك کلات در جنگ کشته‌شد. جنازه اورا در قندهار نقل دادند کسانی که وصیت او را، شنیده بودند، درآن روز حاضر نبودند وسایر نفری اورادر صحن‌میدان سمت شرق خرقه شریفه بخاك سپردند.

یعنی مرقدی که در پیش‌روی‌وی دالان خرقه شریفه دیده میشود قبر سردار محمد امین خان برادرسکه امیر شیر علی خان است که‌دیر وقتی حکمران قندهار ودر تعمیروتر میم شهر و مقابر تا حد توان خدمت کرده بوده وخود را ازخدام‌اهل تولیت خرقه شریفه می‌دانست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمنامه ها در خصوص وظیفهٔ متولیان

خرقهٔ شریفه

سردار محمد امین خان حکمرا نقند هار نوشته است :

(عالیجا ه ناظر امیر محمد خان به‌عافیت باشد ! مبلغ یك تو مـــا ن وهشت صد دینار برات نقدازبابت‌مالیا ت هذه السنه پیچی ئیل و جوه دکاکین عوض و ظیفه متولیان‌خر قه‌مبار ك رسانیده مجرا و محسو ب دانید تحریر فی شهر ربیع‌الثا نی‌سنه ۱۲۷۷)

(محمد امین)

در پشت ورق حکمنا مه مذکو رسه مهر کوچك دارا ی این عبارا ت موجود است :

۱ــعبدالعلی

۲ــسیدنور محمد

۳ــصوبه سنگ ــسنه مهـــــر۱۲۹۳

* * *

حکمنا مه دوم

(درین و قت در خصو ص یـــك‌تکه زمین میا ن جو ی شاه واقـــع

مزر عه که در تصر ف متولیـــا نخر قه شریف میباشد بدون و ظیفه متولیا ن عمد ه سر کار که مالیه‌آن‌تعلق سر کار دارد همان تکه‌مذکور سه حصه می باشد ـ دوحـصه ازفیضلت پنا ه ملا فصیح الله آخوند زاد ه می باشد احد ی از متولیا نوغیر ه غرض ودخل نداشته باشید به زمین نامبرد ه اختیار زمین خودرا خود دارد .

به قرار سر رشته .... تحریرفی‌شهر ذیقعد ه سنه ۱۲۷۵)

(محمد امین)

سردار محمد امین خان حکمرا نقندهار که در شهر ربیع الاول‌سنه ۱۲٦۷ قمر ی دریکی از اسنا دمهرکرد ه نقش مهر او باین سجع بوده است :

نو شته است کلك قضابر نگین که شد در دو عالم محمد امین

* * *

در شهر ذیقعد ة الحرا م سنـــه۱۲۷۸قمر ی امیر دوست محمدخان وارد قند هار شد ـو سر دار محمداسمعیل خان ابن سردار محمدامین خان را به حکومت قند هار وسیدنورمحمد شاه پشینی را به‌نیا بتش گماشت . و ملا عبدالسلام خان ابـن‌ملامحمد سعید خان را به قضا ی قند هار مقرر نمودو قاضی موصوف‌در خصوص خر قه شریفه‌وثیقـــه نوشته که نقش مهر وعبار ت اواین‌طور است :

خاك پای تو یارسو ل انا م سرمهٔ هر دوچشم عبدالسلام

۱۲۷۲

(قبض دارد و قبو ل نمودمتولیان‌خر قه مبار که براینکه مبلغ سیزده تومان هشت هزا ر نهصدو هفتاددینار و نودو پنج تومان نه هزار ده دینار برا ت غله عوض و ظیفـــــه‌هذاه السنه تخا قو ی ئیل سال‌مرغ به قرار سا ل مذکور به معر فت‌کار کنا ن دفتر واصل دعا شو ند فی شهر صفر سنه ۱۲۷۸).

امیر عبدالر حمن خان با احترا م خرقه شریعه (قند هار) حکمنامه‌یی باین عبار ت نوشته است :

(داکی های تها نه ده حا جی وغلام جا ن آخند زاد ه‌و عطا محمد بارکزا یی و بهاء الدین قرین‌صحت باشد ـ در خصو ص سیور سات عبدالله جا ن آخند زاده مالکی سو خته که آنچه حصه سیو رسا ت آخند زاد ه مذکور از داکی هامیشودنامبرد ه را غرض ودخل نداشته واگذار باشید . چرا که آخندزاده‌مذکور از سیو رسا ت معا ف‌ومرعوع القلم بودند ومی باشند ـلاز م‌آنکه‌سیو رسا ت شمارا دیگر جای‌بشما عوض میدهیم وز یاده طلبی نکنید.درین خصوص تاکید دانید تخلف نورزید .

(تحریر فی شهر شعبان المعظم‌سنه ۱۳۰۲) .

«مهر حکم علاقه قند هار »

(امیر عبدالر حمن)

حکمنا مه ثانی

(ملا زما ن سر کار و ملکا ن‌قریه‌پایمال را واضح خاطر باد !

در خصوص احمد جا ن آخندزاده‌وغلام قادر آخند زاده متولیا ن زیار ت خر قه مبار که‌که در قریه‌مذکور سکو نت دارند کاغذبه مهر حکو متی سابقه بدست دارند که‌بدو ن مالیه از دیگر تکالیفا ت مثل سیو رسا ت و جرم مقتو ل که ازمرد م سکنه قریه مذکور سابق ازین مبلغ تحویل شده خلا صی‌میباشند . لهذا الحا ل نیز مرقو م میشود که به آخند زاده های‌مذکوراز بابت سیور سا ت تکا لیفا ت غرضدار نشده واگذار باشندومالیات‌خود هاراز قرار رجه دفتربه‌حواله دارسر کار والا میرسانند .ازبابت سیور سات‌ودیگر غرضدارنشوید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درین با ب تاکید دانید فقط تحریریوم شنبه شهر صفر المظفـــــر ۱۳۱۳)

(مهر حکم علاقه قند هار)

(امیر عبدالر حمن)

۱۳۱۲

سفار ش خط ها در باب متولیا ن خر قه شریفه

از عهد امیر عبدالر حمن خـا ن سند ی بدست آمد واین طورنوشته است :

(عالیجا ه محمدابرا هیم خـــا ن ضابط ، عالیحضر ت میرزا علیخا ن خان نو یسند ه بندر تخته پـــل قرین صحت باشید . دراین و قت محمد اسلم آخند زاد ه وعطا محمدآخند زاد ه و حاجی ده وپاینده خیل سوخته اظهار نمودند که مایا ن ازقدیم الایا م مرفوع القلم می باشیـم که هیچو قت با لای مایا ن سورسات وجغا ت انداز و حوا له نشده اکنون برا ی خاصه دار های تخته پـــل از مایا ن سورسا ت می گیرند . اگرچه قیمت میدهند لاکن بـــالای مایا ن تکلیف میشود . لهذا تحریر می شود که از اقوام پنج نفر دیگرجغا ت کش های آنجا تحقیق کنید هرگا ه چنین باشد که همه سا له معا ف بوده اند هوش کنید هر گا ه صحیح باشد خوا هان نشو یـــدوهر گا ه خلاف باشد از قراراظهار الوسا ت آن که احوا ل اینهابرا ی آنها مشخص باشد درست نظـــر آوری کنید . هرگا ه به واقعی باشدغرضدار نباشید و جه هم میدهید غله رابرا ت خود که سپا هی می گیرید چگو نه خلق الله رابجورانید فقط تاکید داند تحریر ۲۳ شهـــرصفر المظفر سنه ۱۳۱۲).

مهر : جلال الدین

مهر: عبدالقادر

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعهٔ شهادت درمقام

خر قه شریفه

تاریخ خر قه شریفه متبر کـــه حضرت فخرعالم رسول اکرم صلی‌الله علیه و سلم را که در شهرجدیدقند هار از سنه ۱۱۸۲ هجری قمر ی تا این سنه ۱٤۰۷ هجر ی قمری پرتونزول وبرکا ت دارد بحو ل وقو ۀ حضر ت بیچو ن جل شانه و تاییدمفخر کاینا ت علیه افضل‌التحیا ت حبیب خدا (ج) محمد مصطفی (ص) نو شتیم ــ و صحا یف این رساله متبر که پر از اسناد ومدا ر كمفصلاومتدر جا از نظر اهل دیانت گذشت وعمو م اربا ب خبر ت واهل حسن‌عقید ت دانستند که صحا یف تاریخ وطن مقدس خود مان را دفعه دو م به‌تذکار خر قه شریفه زینت فخـر و شرف بخشیدیم واین عطیه پا كپروردگا ر است که به ما مردم مسلما ن افغا ن توفیق ارزا نی فرموده‌است.

واما مضمونی که در تاریخ خرقه‌معظمه از مرور یکهزا رو چهارصد سا ل تا امروز قطعا وابدا تکـرارنگردید ه فقط صحیفه واقعه هائلـــه روز شنبه (نزده) برج ثور سا ل۱۳٦٦ هجر ی شمسی (مطا بـــق یازد ه ر مضان المبار ك سنه۱٤۰۷هجر ی قمر ی است .)

که از اثر نهایت ظلم وو حشت وقساو ت قلب عده یی از دشمنا ن دین اسلام و شر فونا موس ملی افغانستا ن به ظهور آمده واقعهٔ شهاد ت خلیفه محمد نبی متو لی خرقه مشر فه متبر که در شهر قندهار متصل مقام خرقه حضرت سیدالانا م است که قبل از و قت ادا ی نماز شا م و افطا ر ماه صیا م بوقوع رسیده که خبر این واقعه هائله نه تنها باعث نارا حتی عالم احیاء بلکه اروا ح پاك صلحا کرا م عالم اموا ت زانیز بیقرار گردانید .

چرا که قد م ناپا ك دشمنا ن اسلام باین انداز ه جسا ر ت وخیانت در محو طه مقدسه زیار ت یعنی مسجد و حریم مقا م خاص خر قه نبو یه پیش گذ اشتن و مر تکب چنین عمل خیانت و جنایت بز رگ شمن سبب نارا حتی عموم مسلمین را در همه گو شه های دنیا بار آورد .

وبرادرا ن دور از وطن ما ا زشنید ن چنین واقعه نسبت به ماکه در خاك مقدس وطن ساکن و متمرکز هستیم ـ بیشتر منزجر و ناقرا ر گردید . چراکه افغان در همه جا افغا ن است . وافغا ن دین ووطن خودرا هیچگا ه فرا موش نمی کند .

* * *

خلیفه محمد نبی شهید (ابن الحاج غلام قادر ابن الحا ج محمد نعیم ابن الحا ج عبدالوها ب ابن الحا ج حفیظالله ابن الحا ج غبدالحق ـ ابن ملازلال) که شخص عا لم ـ امام ـ خطیب ، واعظ ، صو فی و متو لی ، واین خانواد ه از مرور دو صد وبیست و پنج سا ل به خدمت ذ ی شرافت مر تبه تولیت خر قه نبو یه ومسند نشینی آستا ن آن مقام سعاد ت و شرا فت سر انجا م د رقندهار از پدر ، پدر به صو ر ت خاندانی و مورو ثی باین کسب شرف مطابق و موافق بارقا م دولت کا ملا مستقل افغانستا ن افتخا رخدمت وادا ی حسن امانت دارند .و خود خلیفه موصو ف تا آخرین لحظه ادا مه حیا ت باین شر ف خد مت دینی و اجتماعی اتصا ف داشت .شرح این قصه جانسو ز واقعه

شهاد ت آن اگ رکه بز رگتریـــــن‌مرتبه یی را در عالم آخر ت‌کماهـی کرد ، و ل ی‌در تاریخ خر قه‌شریفه‌شرحی از واقعه شهاد ت وی به‌جا گذاشت که هیچ یك مسمـلا ن ومخصو صا ملت افغا ن در هیچ یك زما ن فراموش نخواهد کرد .

وچو ن هر فرد نیك دیانـــت وراستی عقید ت از مطا لعه این‌سطور پررنج و فتورتکا ن میخورد ـ درپی‌آن میشود که در جستجو ی کشف این جریمه که قلو ب مسلمیـن راجریحه دار سا خته است . بـرای همیشه در پی فعالیت هر چه‌تما متروا خذ انتقا م از دشمن دین‌و ناموس تا بعین حضر ت سید المر سلیـن‌باشد .

(وجاهد و با موالکم و انفسکـــم‌فی سبیل الله)

وبنا ملت نیك دیانت افغانستا ن‌عمو ما ومرد م دلیر قند ها رمخصوـ صا که در شر ف تولیت وخد مت‌پر موا ظبت آستا ن مقد سه‌خر قه نبو یه و محافظت اطرا ف آن‌بارگا ه‌اولیت دارند ـ این عهده بز رگـ را فرا موش نکرد ه از دشمن دین ووطن و استقلال انتقا م این‌جسارت وخیانت قتل نفس مسلما ن عالم وواعظ رابگیرند .

زیرا که تشخیص داد ن دو ست‌از دشمن دراین مر حله حسا س تاریخ از وظایف دینی و فرایضـــی‌اخلاقی هر فرد دیانت شعار افغاـ نستا ن آزاد و مستقل و بی طرف‌غیر منسلك است . و کافه مـرد م دیانت شعا ر این خطه مقد سه‌بایدقلبا مصمم این همه جهد و مساعی جد ی در همه امصا ر و اقطا رودیاربود ه در برابر دشمنا ن اسلام که برای قتل و تباهی مسلمین ارتکا ب‌میدارند ـ جدا قیا م واقدام ورزند وشر ف های دینی و اجتماعی‌اسلامی‌خودرا از دستبرد حواد ث و جبـر روز گار تا حد ی که نیرو و توا ن‌دارند با استعانت از فضل ومرحمت آفرید گار دانا ی توانا ، حفـــظ‌نمایند .

وچنانکه مرحوم غاز ی امان اللـه‌شا ه فر مود ه است : بعدازمسجد نبو ی (ص) در مدینه طیبه ایـــن‌مسجد جا مع خر قه شریفه‌درقندهار است . این حر ف آن مجا هدبزرگ‌ورهبر او لی العزم معظم افغا ن را

تصدیق و تایید میداریم . چرا کـه‌بنیا ن گزارا ن ادوار پر افتـــخا ر قند هار هست و بود خودرا در راه‌جهاد فی سبیل الله و حفظ نا موس وطن صر ف کرد ه‌اندو پر تووصول‌خر قه شریفه‌در مرکز قند هار قهر مان ـیکی از آن نشا نه های ثبو ت‌فدو یت مرد م قهر ما ن افغان در برابر کشاکش روز گار است: واین‌شهید خر قه شریفه ـ از جمله آن شهدا یی است که در بهارسـا ل۱۲۹۸ شمسی و سنوا ت پیشتراز آن د رراه‌حر ز نا موس اکبر جان‌سپرده اند .

(رحمته الله تعالی علیهم اجمعین)

عزیز الدین و کیلی پو پلزا یـی‌قند هاری

PROPERTY OF
ACKU
2318

هدیهٔ خرقهٔ شریفه (قندهار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

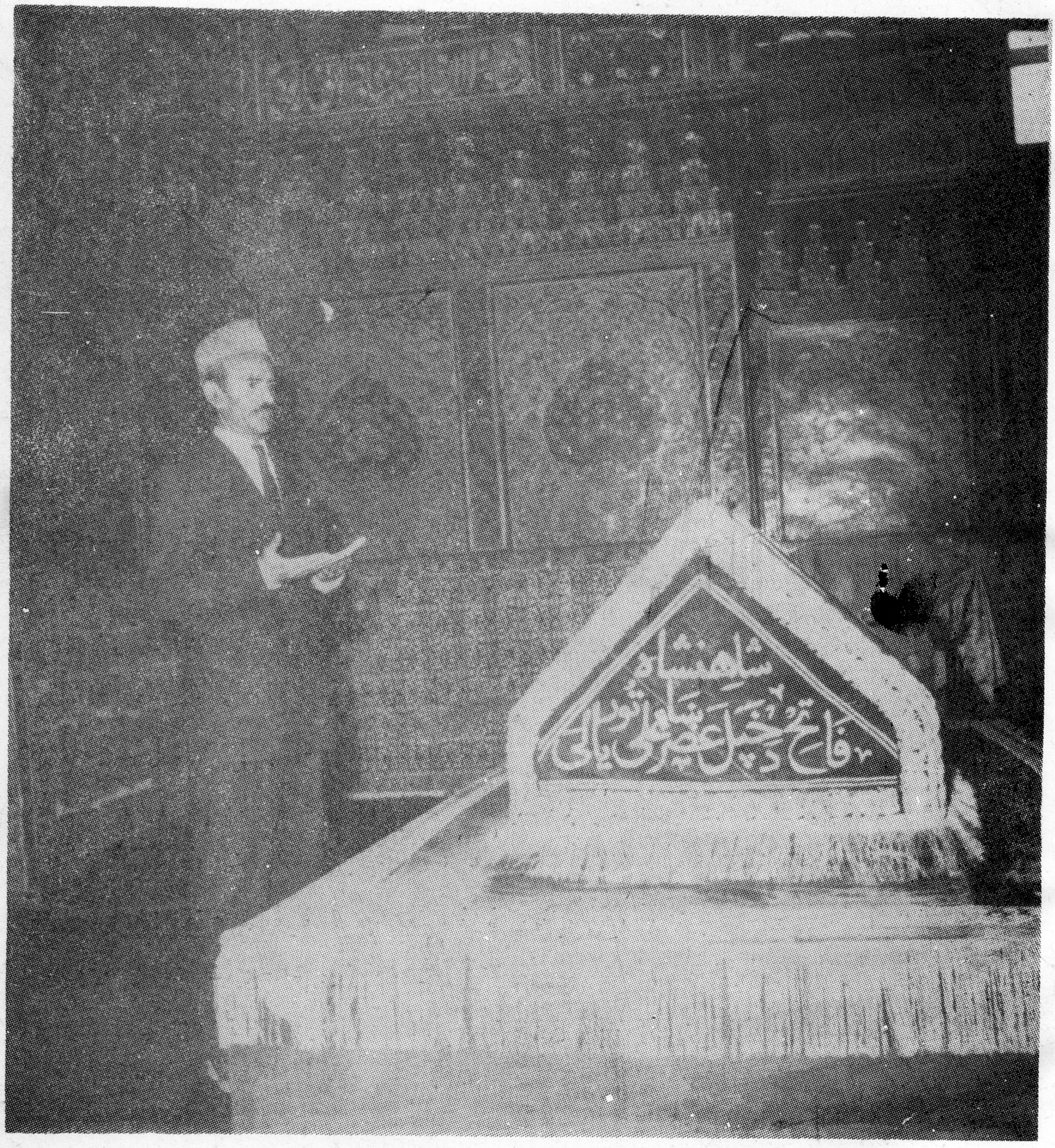

عزیز الدین وکیلی پو پلزائی- بتاریخ ۲۵ برج حمل سال ۱۳٤۱ شمسی بالای ضریح مبارك انتقال دهندهٔ خرقهٔمبارکه‌درحق آن‌خدمتگر عالم اسلام دعا وتهنیت‌میفرستند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذومدارک

زندگانی تیمو ر ـ تالیف شر ف‌الدین علی یزدی ـ
مکتوبات میا فقیر الله شکـارپوری ـ
تاریخ احمد شاهی ـ تا لیـف‌محمودِ الحسینی ـ طبع مسکو
تاریخ بدخشا ن ـ تا لیـف‌سنگی محمد
تاریخ سلطانی ـ تالیف سلطا ن‌محمد خالص
سراج التواریخ ـ تالیف فیض محمد کاتب
تیمور شاه درانی ـ طبع سـال۱۳٤٦ـ تالیف و کیلی پوپلزا یـی (انجمن تاریخ)
خرقه شریفه ـطبع سا ل۱۳٤٦ـتالیف‌و کیلی پوپلزا یی (انجمـن تاریخ)
پراگنده ـ کتا ب مولفه محمو دطرز ی ـ طبع مطبعه عنایت ـ کابل .
کلکسیو ن سرا ج الا خبارافغانیه‌ـکابل
کلکسیو ن جرید ه امان افغا ن ـکابل .
کلکسیو ن جرید ه طلو ع افغان‌ـقندهار
وثایق ـ فرمانها واحکا م دولت‌افغانستا ن مربو ط خر قه شریفه ـ قندهار
دیوا ن اقبال ـ طبع هند
کلکسیو ن تصاو یر ـ مناظـــرداخلی وخار جی خر قه شریفه
غزنه در دوقر ن اخیر ـ تالیـف‌عزیز الدین و کیلی ـ طبع ســا ل ۱۳٥٦ .
سفر ها ی غاز ی امان الله شا ه‌تالیف عزیز الدین و کیلی طبـــع سا ل ۱۳٦٤
احمد شاه وارث مجدد امپراتور ی افغا نستا ن د ردو جلـد ـ تالیف عزیز الدین و کیلی پوپلزایی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابرازسپاس

مرکز تحقیقا ت علـــــوم اسلا می از کار منداان محترم
مطبعه دو لتی هریك همایو ن یوسفی ، عبدالبصیـــــر ،
عبداللطیف ، محمد محســـن، عبدالمحمد ، شیر محمـــد،
فضل الرحمن ، محمد قاسم، محمد عظیم ، قربا ن جان ،
محمد ظا هر و محمد انور که در زمینه چاپ و نشر ایـــن
کتا ب مارا یار ی رسانید ه اند ، از صمیم قلب ابرا ز
امتنان میدارد ، صحـــت و سلامتی دایمی نصیب شما ن.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطبعۂ دولتی

نمبر مسلسل (۲۲۵)

(c) ketabfarsi.com The Digital Library

مطبعهٔ دولتی

نمبر مسلسل (۲۳۲)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library